

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	Gwrandawriad Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	16/05/2025
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad Cyn-Gwrandawriad Cryno yr Ymgynghorydd Cyfreithiol
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhannu cefndir y gwrandawriad gyda'r Pwyllgor Safonau, a nodi p'un a yw'r Aelod yn anghytuno ag unrhyw un o Ganfyddiadau Ffeithiol y Swyddog Ymchwilio
ADRODDIAD GAN:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro

1. CRYNODEB

Cyfeiriodd y Cynghorydd Ieuan Williams (yr **"Aelod"**) ei hun at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (**"OGCC"**) ar ôl dweud: "bod angen saethu pob Tory" mewn cyfarfod o'r Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol ar 12/06/2023. Daeth OGCC o hyd i dystiolaeth a oedd yn awgrymu bod paragraff 4(b) a 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri, a chyfeiriwyd y mater at Swyddog Monitro'r Cyngor i'w ystyried gan y Pwyllgor Safonau. Yn unol â Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol (y **"Weithdrefn"**), penderfynodd y Pwyllgor Safonau, yn ystod y cam penderfyniad cychwynnol, bod rhaid cynnal gwrandawriad lleol ynglŷn â'r mater.

Yn unol â'r Weithdrefn, rhaid i'r Pwyllgor Safonau benderfynu, yn ôl pwysau tebygolrwydd, p'un a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ai peidio.

Pe byddai'r Pwyllgor Safonau'n dod i'r casgliad bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri, bydd rhaid iddo ddod i benderfyniad ynglŷn ag unrhyw gosb neu argymhelliad.

Mae copi o'r Weithdrefn ynghlwm yn **ATODIAD 1**.

2. ADRODDIAD CYN-GWRANDAWIAD CRYNO

Dyma Adroddiad Cyn-Gwrandawriad Cryno sydd wedi cael ei baratoi gan Ymgynghorydd Cyfreithiol y Cyngor. Yn unol â pharagraff 9(ff) o'r Weithdrefn, mae'r Adroddiad hwn yn egluro'r honiad, yr ymchwiliad a'r Broses Cyn-Gwrandawriad ac yn nodi'r materion y bydd yn rhaid i'r Pwyllgor Safonau fynd i'r afael â hwy.

3. CANFYDDIADAU'R SWYDDOG YMCHWILIO

Mae OGCC yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n gosod dyletswydd arno i ystyried cwynion y gallai bod aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru wedi torri eu cod ymddygiad. Mae awdurdodaeth OGCC yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn ynglŷn ag Aelod, mae OGCC yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gŵyn ai peidio. O dan y prawf trothwy mae'n rhaid i OGCC fod yn fodlon:

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r cod ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei gynnal.

Ar ôl dechrau ymchwiliad, fe all OGCC ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

- (1) Nad oes unrhyw dystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;
- (2) Nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;
- (3) Y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod i'w ystyried gan y pwyllgor safonau; neu
- (4) Bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru am benderfyniad drwy dribiwnlys.

Yn yr achos dan sylw, mae OGCC wedi cynnal ymchwiliad ac wedi hysbysu'r Cyngor y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod i'w ystyried gan y pwyllgor safonau.

Mae copi o Adroddiad Ymchwiliad OGCC, yn cynnwys yr Atodiadau, ar gael yn **ATODIAD 2** ("**Adroddiad y Swyddog Ymchwilio**"). Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau roi sylw penodol i'r canlynol wrth adolygu Adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

- Ffeithiau'r gŵyn, sydd wedi'u nodi ym mharagraff 1 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio.
- P'un a yw Adroddiad y Swyddog Ymchwilio yn ystyried bod yr Aelod wedi cydymffurfio â'r darpariaethau canlynol yn y Cod Ymddygiad:

Paragraff 4(b) – rhaid i [aelodau] ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt.

Paragraff 6(1)(a) – ni ddylai [aelodau] ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar [eu] swydd neu awdurdod;

- Y canllaw a gyhoeddwyd gan OGCC i aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru sydd wedi'i gynnwys yn Atodiad 8 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio.
- Y digwyddiadau yn ymwneud â'r gŵyn (ceir crynodeb ym mharagraff 11 i 19 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio) a'r dystiolaeth gan lygad dystion a ystyriwyd (ceir crynodeb ym mharagraff 20 i 46 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio).
- Bod y Swyddog Ymchwilio wedi dod i'r casgliad nad oes unrhyw anghytundeb ynghylch ffeithiau'r achos, a bod y gŵyn yn hunagyfeiriad at OGCC gan yr Aelod.
- Casgliadau'r Swyddog Ymchwilio sydd ym mharagraff 56 i 64 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Nodir yn benodol:
 - Bod y Swyddog Ymchwilio wedi dod i'r casgliad "*ei bod hi'n amlwg*" bod paragraff 6(1)(a) wedi cael ei dorri;
 - Nad oes unrhyw anghytundeb ynghylch ffeithiau'r achos;
 - Bod y gŵyn yn hunagyfeiriad gan yr Aelod dan sylw; a
 - Ei bod hi'n amlwg bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri

4. PENDERFYNIAD CYCHWYNNOL Y PWYLLGOR SAFONAU

Ar ôl derbyn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio, roedd rhaid i'r Pwyllgor Safonau benderfynu p'un a ddylai'r gŵyn ynglŷn â'r achos honedig o Dorri'r Cod, a ystyriwyd gan OGCC ac a gyfeiriwyd at y Pwyllgor yn unol ag Adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol Cymru, gael ei hystyried mewn gwrandawriad lleol neu nad oedd unrhyw dystiolaeth o fethiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

Ar 26/02/2025 penderfynodd y Pwyllgor Safonau y dylid ystyried y mater mewn gwrandawriad lleol er mwyn galluogi'r Aelod i gyflwyno sylwadau, ar lafar neu'n ysgrifenedig, yn gysylltiedig â chanfyddiadau'r ymchwiliad i'r honiad bod yr Aelod wedi methu â, neu y gallai fod wedi methu â, chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

5. Y WEITHDREFN CYN-GWRANDAWIAD

Dilynwyd y weithdrefn cyn-gwrandawriad, fel y nodir ym mharagraff 9 yn y Weithdrefn, gydag mân amrywiadau a gytunwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau, cyn cynnal y gwrandawriad hwn.

6. SYLWADAU CYN-GWRANDAWIAD YR AELOD

Yn unol â'r Weithdrefn Cyn-Gwrandawriad (paragraff 9 yn y Weithdrefn), gofynnwyd i'r Aelod lenwi ffurflenni cyn-gwrandawriad a'u dychwelyd cyn pen 14 diwrnod ar ôl eu derbyn. Fe wnaeth yr Aelod gydymffurfio â'r gofyniad hwn.

Roedd ymateb yr Aelod i'r dystiolaeth yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio yn cadarnhau:

- Nad yw'n anghytuno â'r ffeithiau yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio; ac
- Nad yw'n anghytuno â'r Swyddog Ymchwilio.

Mae copi o ffurflenni cyn-gwrandawriad yr Aelod ar gael yn **ATODIAD 3**.

Mae'n bosib y bydd y ffurflenni hyn (yn enwedig Ffurflen B ac C) o berthnasedd pellach i'r Pwyllgor Safonau pe byddai'n dod i'r casgliad bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri ac yna'n gorfod penderfynu ar gosb ac argymhelliad yn unol â'r weithdrefn.

7. COSB

Os deuir i'r casgliad bod yr Aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad, bydd rhaid i'r Pwyllgor Safonau benderfynu ar gosb ac unrhyw argymhelliad yn unol â'r Weithdrefn.

Mae'r Weithdrefn yn caniatáu sylwadau gan y Cadeirydd, yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio yn gysylltiedig ag unrhyw gosb.

Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau ystyried y canlynol yn breifat:

- (1) P'un a ddylid pennu cosb;
- (2) Ar ôl ystyried Canllaw Panel Dyfarnu Cymru ar Gosbau (pan fydd cosb yn cael ei phennu), beth fydd y gosb.
- (3) Pryd fydd y gosb yn dod i rym; neu
- (4) Unrhyw argymhelliad gan y Pwyllgor Safonau.

Rhaid cofnodi'r rhesymau dros bob penderfyniad yn ysgrifenedig. Rhaid i'r Cadeirydd ddychwelyd i'r brif ystafell lle mae'r gwrandawriad yn cael ei gynnal a datgan penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau ar yr uchod, ynghyd â'i brif resymau dros benderfynu i bennu cosb ai peidio ac, os bydd yn penderfynu pennu cosb, y rhesymau dros y gosb penodol.

Mae'r cosbau y gallai'r Pwyllgor Safonau eu pennu wedi'u nodi yn y Weithdrefn, ac maent fel a ganlyn:

- Peidio â chymryd unrhyw gamau;
- Rhoi cerydd i'r Aelod,
- Atal yr aelod yn rhannol am gyfnod o ddim mwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa un bynnag yw'r cyfnod byrraf;
- Atal yr aelod am gyfnod o ddim mwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa un bynnag yw'r cyfnod byrraf;

Mae'r ataliad neu'r ataliad rhannol yn ymwneud â'r Aelod yn rhinwedd ei rôl fel aelod o'r Cyngor y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o.

Bydd unrhyw gosb yn dod i rym 21 niwrnod wedi i'r Pwyllgor Safon gyflwyno hysbysiad ysgrifenedig o'i benderfyniad i'r Aelod oni bai bod y Pwyllgor Safonau yn datgan y bydd (unrhyw gosb ac eithrio cerydd) yn dod i rym ar ddyddiad a bennir ganddo o fewn chwe mis i ddyddiad y gwrandawriad.

8. ARGYMHELLIAD

Bod y Pwyllgor Safonau'n gofyn i'r Aelod gadarnhau ei fod yn cyfaddef ei fod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. Mae copi o'r Cod Ymddygiad ar gael yn **ATODIAD 4**.

Bod y Gwrandawid yn cael ei gynnal yn unol â'r Weithdrefn.

Bod y Pwyllgor Safonau'n dod i benderfyniad ynglyn â'r canlynol:

- a. Yn ôl pwysau tebygolrwydd, p'un a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ai peidio.
- b. Pe deuir i'r casgliad bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri, unrhyw gosb neu argymhelliad.

ATODIADAU:

1.	Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol
2.	Adroddiad y Swyddog Ymchwilio
3.	Ffurflenni Cyn-Gwrandawriad yr Aelod
4.	Y Côd Ymddygiad

Diweddarwyd ddiwethaf Tachwedd 2024

Cyngor Sir Ynys Môn - Pwyllgor Safonau

Gweithdrefn ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol

1 Rhagarweiniad

Mae'r weithdrefn hon yn amlinellu sut y bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu cwynion am gamymddygiad aelodau. Os oes unrhyw wrthdaro rhwng y ddogfen hon a darpariaeth statudol perthnasol, y ddarpariaeth statudol fydd yn cael y flaenoriaeth.

Rhaid i'r Pwyllgor benderfynu ar gŵyn yn erbyn aelod unai:

- ar ôl i'r gŵyn yn cael ei chyfeirio at y Swyddog Monitro gan yr Ombwdsmon i'w ymchwilio ac yna adrodd i'r Pwyllgor Safonau; neu
- ar ôl i'r Ombwdsmon gyfeirio adroddiad ar ei ymchwiliad at y Swyddog Monitro i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau.

2 Dehongliad

- (a) Mae "Aelod" yn golygu'r aelod o'r awdurdod sy'n destun yr honiad sy'n cael sylw gan y Pwyllgor Safonau, ac eithrio lle dywedir yn wahanol. Mae hefyd yn cynnwys cynrychiolydd enwebedig yr Aelod.
- (b) Mae "Swyddog Ymchwilio" yn golygu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon), ac mae'n cynnwys eu cynrychiolydd enwebedig.
Yn achos materion a gyfeiriwyd ar gyfer ymchwiliad lleol, mae cyfeiriadau at y Swyddog Ymchwilio yn golygu'r sawl a benodwyd gan y Swyddog Monitro i gynnal yr ymchwiliad.
- (c) "Y Mater" yw pwnc adroddiad y Swyddog Ymchwilio.
- (ch) Mae "Y Pwyllgor Safonau" yn cyfeirio at y Pwyllgor Safonau neu at unrhyw is-bwyllgor safonau y mae wedi dirprwyo'r gwrandawriad iddo.
- (d) Mae "Swyddog Cymorth Pwyllgor" yn golygu Swyddog o'r Awdurdod sy'n gyfrifol am gynorthwyo'r Pwyllgor Safonau wrth iddo gyflawni ei swyddogaethau ac am gofnodi penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau.
- (dd) Mae "Ymgynghorydd Cyfreithiol" yn golygu'r swyddog sy'n gyfrifol am ddarparu cymorth cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau. Gall y swyddog hwnnw fod yn Swyddog Monitro, swyddog arall yn yr awdurdod â chymwysterau cyfreithiol, neu rywun a benodwyd i'r pwrpas o'r tu allan i'r awdurdod.
- (e) Mae "Cadeirydd" yn cyfeirio at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau neu, os yn wahanol, y person sy'n llywyddu yn y gwrandawriad.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

- (f) Mae “Achwynydd” yn golygu’r person neu’r personau a wnaeth yr honiad gwreiddiol yr ymchwiliwyd iddo ynghylch ymddygiad yr Aelod.
- (ff) Mae “Côd Ymddygiad” yn golygu’r Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor at gyfer aelodau yn unol ag adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.
- (g) Yr “Egwyddorion” yw’r egwyddorion sy’n llywodraethu ymddygiadaelodau ac aelodau cyfetholedig a bennir gan Weinidogion Cymru o dan adran 49 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

3 Diwygio’r Weithdrefn

Gall y Cadeirydd gytuno i amrywio’r weithdrefn hon mewn unrhyw achos penodol os ydynt o’r farn bod angen gwneud hynny er budd tegwch.

4 Cynrychiolaeth

- Gall cyfreithiwr, cwnsler neu - gyda chaniatâd y Pwyllgor Safonau - berson arall gynrychioli’r Aelod ar unrhyw adeg yn y weithdrefn hon neu ddod i’r gwrandawriad gyda’r Aelod.
- Noder mai’r Aelod sy’n gyfrifol am gwrdd â chostau cynrychiolaeth o’r fath, ac eithrio lle mae’r Is-Bwyllgor Indemnïadau wedi cytuno’n benodol i gwrdd â’r cyfan o’r gost honno neu ran ohoni.
- Dylai Aelodau o Gyngor Sir Ynys Môn fod yn ymwybodol o Bolisi Indemnïadau’r Cyngor; dylent gysylltu gyda’r Ymgynghorydd Cyfreithiol am fwy o wybodaeth ynghylch y Polisi hwn.

5. Cyngor Cyfreithiol

Gall y Pwyllgor Safonau gymeryd cyngor cyfreithiol gan ei Ymgynghorydd Cyfreithiol ar unrhyw adeg yn ystod y broses a nodir ym mharagraffau 8-10. Dylid rhannu sylwedd unrhyw gyngor cyfreithiol a roddir i’r Pwyllgor Safonau gyda’r Aelod a’r Swyddog Ymchwilio os ydynt yn bresennol.

6. Pwysau Tebygolrwydd

Tra’n canfod (i) ffeithiau’r achos a (ii) unrhyw fethiant gan Aelod i gydymffurfio â’r Côd Ymddygiad, mae’n rhaid i’r Pwyllgor Safonau ddefnyddio safon prawf pwysau tebygolrwydd.

7. Egwyddorion

Tra’n ystyried cydymffurfiaeth yr Aelod â’r Côd Ymddygiad, mae’n rhaid i’r Pwyllgor Safonau atgoffa’i hun o’r Egwyddorion.

8. Y cam cyntaf – Penderfyniad Cychwynnol

- (a) Ar ôl derbyn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn cysylltu gyda'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Achwynydd i gadarnhau derbyn yr adroddiad a chadarnhau'r camau nesaf.
- (b) Yna, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn cyfeirio'r adroddiad i'r Pwyllgor Safonau a fydd yn cyfarfod i benderfynu unai –
 - (i) nad oes tystiolaeth o unrhyw fethu â chydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad, neu
 - (ii) Y dylai'r Mater fod yn destun gwrandawriad lleol er mwyn galluogi'r Aelod i gyflwyno achos, ar lafar neu yn ysgrifenedig, mewn perthynas â chanfyddiadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad bod yr Aelod wedi methu, neu efallai wedi methu cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad.
- (c) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu nad oes tystiolaeth o unrhyw fethu a chydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad, cyhoeddir y penderfyniad hwnnw. Rhoddir gwybod i'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Achwynydd.
- (ch) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu cynnal gwrandawriad lleol ar gyfer y Mater, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn cynnal y broses cyn-gwrandawriad fel y mae wedi ei hamlinellu ym mharagraff 9 isod.

9. Yr ail gam - Y Weithdrefn Cyn-Gwrandawriad

Yn dilyn penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau i gynnal gwrandawriad lleol ar gyfer mater penodol, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn:

- (a) Trefnu dyddiad ar gyfer gwrandawriad y Pwyllgor Safonau fel y penderfynwyd arno gan y Cadeirydd;
- (b) Anfon copi o'r adroddiad i'r Aelod a rhoi gwybod iddynt am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad;
- (c) Anfon copi o'r adroddiad i'r Achwynydd a rhoi gwybod iddynt am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad;
- (ch) Rhoi gwybod i'r Cyngor Cymuned am y Mater ynghyd â dyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad (os yw'r Mater yn ymwneud ag ymddygiad Cynghorydd Cymuned);
- (d) Rhoi gwybod i'r Swyddog Ymchwilio am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawriad gan ofyn am gadarnhad os yw'n bwriadu mynychu'r gwrandawriad, galw tystion i roi tystiolaeth ac os yw'n credu y dylai unrhyw ran o'r cyfarfod / dogfennau fod yn gyfyngedig neu gyfrinachol;
- (dd) Gofyn i'r Aelod gwblhau a dychwelyd y ffurflenni cyn-gwrandawriad sydd wedi eu hatodi wrth y Weithdrefn hon fel Ffurflenni A-E cyn pen 14 diwrnod o'u derbyn;

- (e) Yn wyneb unrhyw ffurflenni cyn-gwrandawriad a ddychwelwyd gan yr Aelod, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn penderfynu a fydd y Pwyllgor Safonau angen i'r Swyddog Ymchwilio ac unrhyw dystion¹ ychwanegol fod yn bresennol yn y gwrandawriad, gan gynnwys yr Achwynydd, fel bod modd i'r gwrandawriad ddod i gasgliad sydd wedi cael ystyriaeth briodol yn y gwrandawriad, a threfnu iddynt fynychu. Ystyrir hefyd os oes angen unrhyw wybodaeth ychwanegol er mwyn cynorthwyo'r Pwyllgor yn ystod y gwrandawriad. Cydlynir gyda'r Cadeirydd gyda'r materion hyn.
- (f) Gofyn i'r Cadeirydd wneud y fath gyfarwyddiadau ynghylch cynnal y gwrandawriad ac y bydd eu hangen ar gyfer cynnal y gwrandawriad yn effeithiol, gyda'r fath gyfarwyddiadau yn rhoi sylw i faterion fel –
 - (i) Yr amser y bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarfod i gynnal y gwrandawriad;
 - (ii) Unrhyw faterion sy'n cael eu derbyn fel y maent ac nad oes angen tystiolaeth ar eu cyfer;
 - (iii) Y dystion a glywir a'r adegau pryd ddylent fod yn bresennol; a
 - (iv) Presenoldeb dystion pan nad ydynt yn rhoi tystiolaeth.
- (ff) Paratoi Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawriad yn amlinellu cwrs yr honiad, yr ymchwiliad a'r broses cyn-gwrandawriad ac yn dwyn sylw at y materion y bydd angen i'r Pwyllgor Safonau roi sylw iddynt, a
- (g) Trefnu gyda'r Swyddog Cymorth Pwyllgor bod y rhaglen ar gyfer y gwrandawriad, ynghyd ag Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawriad yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac unrhyw ddogfennau perthnasol eraill yn cael eu hanfon at:
 - (i) Pob aelod o'r Pwyllgor Safonau fydd yn cynnal y gwrandawriad;
 - (ii) Yr Aelod.
 - (iii) Yr Achwynydd, a
 - (iv) Y Swyddog Ymchwilio.

10 Y trydydd cam – Y Gwrandawriad

10.1 Cyflwyniad

Ar gychwyn y gwrandawriad, bydd y Cadeirydd yn cyflwyno pob un o aelodau'r Pwyllgor Safonau, yr Aelod (os yw'n bresennol), y Swyddog Ymchwilio (os yw'n bresennol) ac unrhyw swyddogion eraill sy'n bresennol, ac yna bydd yn esbonio'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth gynnal y gwrandawriad.

10.2 Materion trefniadol rhagarweiniol

¹ Os yw'r Aelod yn herio unrhyw ganfyddiad ffaith yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, bydd angen i'r Pwyllgor Safonau glywed tystiolaeth gan dyst uniongyrchol, lle bynnag y mae hynny'n bosib.

Yna bydd y Pwyllgor Safonau yn delio gyda'r materion trefniadol rhagarweiniol isod yn y drefn ganlynol:

(a) Ymddiheuriadau am absenoldeb

(b) Datganiadau o ddiddordeb

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i aelodau'r Pwyllgor Safonau ddatgelu bodolaeth a natur unrhyw ddiddordebau personol neu ddiddordebau sydd yn rhagfarnu a fo ganddynt yn y Mater, ac yn gofyn iddynt dynnu'n ôl o ystyried y Mater os oes angen.

(c) Cworwm

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod gan y Pwyllgor Safonau gworwm²

(ch) Trefn y gwrandawriad

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod pawb sy'n bresennol yn ymwybodol o'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth benderfynu'r Mater.

(d) Bwrw ymlaen yn absenoldeb yr Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio neu unrhyw barti

Onid yw'r Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio neu unrhyw barti yn bresennol ar gychwyn y gwrandawriad;

- (i) bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol a ydynt wedi dweud nad ydynt yn bwriadu dod i'r gwrandawriad;
- (ii) bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ystyried unrhyw resymau a roddwyd ganddynt am beidio â dod i'r gwrandawriad a bydd yn penderfynu a yw'n fodlon bod digon o reswm am y fath fethiant i fynychu.
- (iii) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, bydd yn gohirio'r gwrandawriad tan ddyddiad arall.
- (iv) Onid yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, neu onid yw'r unigolyn wedi rhoi unrhyw fath rhesymau, bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid ystyried y Mater a gwneud penderfyniad yn absenoldeb yr unigolyn ynteu ohirio'r gwrandawriad tan ddyddiad arall.
- (v) Gall y Pwyllgor Safonau wneud trefniadau sy'n ymddangos fel y rhai gorau i ddelio gyda'r Mater yn deg.

(dd) Cau allan y Wasg a'r Cyhoedd

² Ni fydd gan gyfarfod o'r Pwyllgor Safonau gworwm oni bai bod o leiaf 3 aelod o'r Pwyllgor Safonau yn bresennol ar gyfer y cyfarfod i gyd. Rhaid i'r Cadeirydd fod yn aelod Annibynnol, a rhaid i o leiaf hanner aelodau'r Pwyllgor sy'n bresennol fod yn aelodau Annibynnol. Pan fo'r Pwyllgor yn ystyried mater sy'n ymwneud ag ymddygiad aelod o Gyngor Cymuned, rhaid i o leiaf un aelod o'r Pwyllgor fod yn gynrychiolydd Cyngor Cymuned, ond oni fydd cynrychiolydd Cyngor Cymuned yn bresennol nid yw hynny'n golygu nad oes cworwm ar y Pwyllgor.

- Gall y Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'i drafodaethau ar y Mater dan sylw neu o'r trafodaethau cyfan, os yw'n ymddangos yn debygol y bydd gwybodaeth gyfrinachol neu eithriedig yn cael ei datgelu yng nghwrs y trafodaethau.
- Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn dymuno gofyn i'r Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawriad neu o'r cyfan ohono. Os bydd unrhyw un o'r uchod yn gwneud cais o'r fath, bydd y Cadeirydd yn gofyn iddynt roi eu rhesymau dros wneud hynny ac yn gofyn am ymatebion gan y lleill, ac yna bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid cau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawriad neu'r cyfan ohono.
- Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu cau allan y wasg a'r cyhoedd, bydd y rhaglen ac unrhyw ddogfennau sydd ddim wedi cael eu rhyddhau i'r wasg a'r cyhoedd cyn y cyfarfod yn cael eu rhyddhau wedyn iddynt.

10.3 Cyflwyno Adroddiad Crynhoi Cyn-Wrandawriad

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol neu'r Swyddog Cymorth Pwyllgor gyflwyno Adroddiad Crynhoi Cyn-Wrandawriad yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, gan ddwyn sylw at unrhyw bwyntiau o wahaniaeth y mae'r Aelod wedi datgan eu bod nhw'n anghytuno gyda nhw o fewn canfyddiadau o ffaith yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

10.4 Cyfaddefiad o ddiffyg cydymffurfio

Yna bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod gadarnhau a ydynt yn cyfaddef eu bod wedi methu cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad.

Os yw'r Aelod yn cyfaddef eu bod wedi methu cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac wedi ei grynhoi yn Adroddiad Crynhoi yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, yna gall y Pwyllgor Safonau gymeryd adroddiad y Swyddog Ymchwilio fel y mae a phenderfynu bod yr Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio a symyd ymlaen ar unwaith i ystyried a ddylid cymeryd unrhyw gamau mewn perthynas â chamymddygiad yr Aelod.

10.5 Sefydlu'r ffeithiau

(a) Pwyntiau ychwanegol o wahaniaeth

- (i) Os yw'r Aelod yn gwadu ei fod wedi methu cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, yna, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod gadarnhau bod cyflwyniad yr Ymgynghorydd Cyfreithiol neu'r Swyddog Cymorth Pwyllgor o Adroddiad Crynhoi Cyn-Wrandawriad yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn grynodedd cywir o'r materion. Bydd y Cadeirydd hefyd

yn gofyn i'r Aelod os oes ganddynt unrhyw bwyntiau ychwanegol y mae nhw yn anghytuno gyda nhw o ran unrhyw ganfyddiad o ffaith yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

- (ii) Os yw'r Aelod yn nodi unrhyw bwyntiau ychwanegol o wahaniaeth, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod egluro pam nad oedden nhw wedi nodi'r pwyntiau hyn fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad. Bydd y Cadeirydd wedyn yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio (os ydyw'n bresennol) a ydyn nhw mewn sefyllfa i ddelio gyda'r pwyntiau ychwanegol hynny o wahaniaeth yn uniongyrchol neu drwy unrhyw dystion sy'n bresennol neu y gellir trefnu yn gyfleus iddynt fod yn bresennol yn y gwrandawriad.
- (iii) Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda rhesymau'r Aelod am fethu nodi pob pwynt ychwanegol o wahaniaeth fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad, gall
 - benderfynu parhau gyda'r gwrandawriad ond heb ganiatáu i'r Aelod herio cywirdeb y canfyddiadau ffeithiol hynny a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio ond na wnaeth yr Aelod nodi pwynt o wahaniaeth yn eu cylch fel rhan o'r broses cyn y gwrandawriad, neu
 - benderfynu gohirio'r gwrandawriad i ganiatáu i'r Swyddog Ymchwilio ac/neu unrhyw dystion ychwanegol fynychu'r gwrandawriad.
- (iv) Y dybiaeth fydd na ddylid caniatáu unrhyw fater neu dystiolaeth newydd y gellid fod wedi ei godi yn ystod y broses cyn-wrandawriad oni bai bod rheswm da dros wneud hynny.

(b) Cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio

- (i) Os yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio gyflwyno eu adroddiad gyda sylw arbennig i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth a nodwyd gan yr Aelod. Gall y Swyddog Ymchwilio alw tystion fel sy'n angenrheidiol i drafod unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.
- (ii) Onid yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, ni fydd y Pwyllgor Safonau ond yn cynnal gwrandawriad os ydyw'n fodlon nad oes unrhyw bwyntiau sylweddol o wahaniaeth neu fod modd datrys yn foddhaol unrhyw bwyntiau o wahaniaeth yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio. Yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio, gall y Pwyllgor Safonau benderfynu, ar gais yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, pa dystion, os o gwbl i'w galw. Mewn achos lle caiff tystion o'r fath eu galw, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw'r tystion at unrhyw ran berthnasol o adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac yn gofyn i'r tyst gadarnhau neu gywiro'r adroddiad a darparu unrhyw dystiolaeth berthnasol.

- (iii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac/neu wedi derbyn tystiolaeth pob tyst, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau mofyn sylwadau gan y Swyddog Ymchwilio neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu'r tyst.

(c) Ymateb yr Aelod

- (i) Bydd y Cadeirydd wedyn yn gwahodd yr Aelod i ymateb i adroddiad y Swyddog Ymchwilio a galw unrhyw dystion fel sy'n angenrheidiol i roi sylw i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.
 - (A) Gall yr Aelod drefnu i'w cynrychiolydd wneud cyflwyniad ar eu rhan ac/neu i gyflwyno'r Aelod ac unrhyw dystion ar eu rhan.
 - (B) Nid oes rhaid i'r Aelod roi tystiolaeth neu ateb unrhyw gwestiynau ond gall y Pwyllgor Safonau yn rhesymol ddod i gasgliadau o unrhyw fethiant ar eu rhan i roi tystiolaeth neu i ateb unrhyw gwestiwn.
- (ii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi i'r Aelod roi eu tystiolaeth ac wedi i bob tyst roddi eu tystiolaeth nhw, gall y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau ofyn am sylwadau'r Aelod neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Aelod neu'r tyst.

(ch) Tystion

Bydd gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i wrthod clywed tystiolaeth gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu dyst oni bai ei fod yn fodlon bod y tyst yn debygol o roi tystiolaeth y mae angen ei chlywed er mwyn gallu penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad.

(d) Tystiolaeth Ychwanegol

- (i) Wedi gorffen clywed y dystiolaeth, bydd y Cadeirydd yn gwirio gydag Aelodau'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn fodlon bod ganddynt ddigon o dystiolaeth i ddod i gasgliad ystyriol ar y Mater.
- (ii) Os bydd y Pwyllgor Safonau, ar unrhyw adeg, cyn penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, o'r farn bod arno angen ychwaneg o dystiolaeth ar unrhyw bwynt er mwyn ei alluogi i ddod i gasgliad ystyriol ar y Mater, gall y Pwyllgor Safonau ohirio'r gwrandawriad a gwneud cais i'r Swyddog Ymchwilio chwilio am a darparu'r fath dystiolaeth ychwanegol a gwneud gwaith ymchwil pellach ar unrhyw bwynt a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau. Ni chaniateir gohirio'r gwrandawriad mwy nag unwaith o dan y paragraff hwn.

- (dd) Bydd yr Aelod a'r Swyddog Ymchwiliad yn cael cyfle i wneud sylwadau i gloi.

10.6 Ymgynghoriadau

(a) Pwyntiau a gweithdrefnau rhagarweiniol

- (i) Swyddogaeth y Pwyllgor Safonau yw gwneud penderfyniad ar y Mater. Gall, ar unrhyw adeg, ddychwelyd i'r brif ystafell lle mae'r gwrandawriad er mwyn mofyn tystiolaeth ychwanegol gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu'r tyst. Os oes angen ychwaneg o wybodaeth arno, gall ohirio a rhoi cyfarwyddyd i'r Swyddog Ymchwilio neu ofyn i'r Aelod ddangos tystiolaeth bellach o'r fath i'r Pwyllgor Safonau.
- (ii) Os oes angen cyngor cyfreithiol ar y Pwyllgor Safonau ar unrhyw bwynt, gall naill ai –
- Ofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol ymuno gyda'r Pwyllgor a darparu'r fath wybodaeth. Yn yr achos hwn, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn ailadrodd cyngor o'r fath yn agored pan fydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd a gall cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod ymateb i gyngor o'r fath; neu
 - Dychwelyd i'r fforwm agored a gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol roi cyngor gan wahodd cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod i ymateb i unrhyw gyngor o'r fath.

(b) Penderfynu'r ffeithiau

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried a ydy ffeithiau'r cyhuddiadau yn debygol o fod wedi eu profi, ar sail pwysau tebygolrwydd, yn seiliedig ar y ffeithiau.

(c) Penderfynu a oedd methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad

Bydd y Pwyllgor Safonau yn aros mewn ystafell breifat i ystyried a wnaeth yr Aelod, ar sail pwysau tebygolrwydd ac yn seiliedig ar y ffeithiau a gafwyd yn y gwrandawriad, fethu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio³.

³

Noder bod ystyriaeth y Pwyllgor Safonau wedi ei gyfyngu i'r mater, o ran y set o ffeithiau, fel a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Mae'n bosibl y gall y Pwyllgor Safonau ganfod bod y ffeithiau hyn yn datgelu y torwyd rhan o'r Côd Ymddygiad ac eithrio'r achos a ganfuwyd gan y Swyddog Ymchwilio (er enghraifft, bod y ffeithiau yn gyfystyr â bwlio yn hytrach na dim ond methiant i drin person gyda pharch). Fodd bynnag, os bydd y Pwyllgor Safonau, yn ystod eu trafodaethau, o'r farn bod y dystiolaeth gerbron yn datgelu achos hollol wahanol o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad (er enghraifft lle mae'r gŵyn yn un o fethiant i drin Swyddog A gyda pharch ond bod y dystiolaeth hefyd yn dangos methiant i drin Swyddog B gyda pharch), ni fydd methiant ychwanegol neu fethiant arall yn ran o faes gwaith y Pwyllgor Safonau. Ar yr adeg honno, ni fydd yr Aelod wedi cael rhybudd o'r ffaith bod y Pwyllgor Safonau yn ystyried

(ch) Ystyriaeth gychwynnol o Argymhellion a Chosb
Wedi i'r Pwyllgor Safonau orffen ystyried y mater, gall y Pwyllgor Safonau ystyried a yw'n teimlo fel gwneud unrhyw argymhellion i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ran ymddygiad ymysg aelodau. Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yn gyffredinol y math o gosb fyddai'n addas yn yr achos.

(d) Cofnodi'r rhesymeg

Rhaid i'r Pwyllgor Safonau gofnodi ei resymeg dros pob penderfyniad, yn ysgrifenedig.

10.7 Camau gweithredu yn dilyn penderfyniad nad fod Aelod wedi torri gofynion y Côt Ymddygiad

Os bydd y Pwyllgor Safonau'n penderfynu na fethodd yr Aelod â dilyn y Côt Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

- (a) Dylai'r cyfarfod gael ei ail-ymgynnull a dylai'r Cadeirydd grynhoi canlyniadau'r Pwyllgor Safonau;
- (b) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn dod i'r casgliad, o'r dystiolaeth a gafodd yn ystod y gwrandawriad, bod Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad (ar wahân i'r Mater y mae'r Pwyllgor Safonau newydd wneud penderfyniad arno), bydd y Pwyllgor yn amlinellu pryderon y Pwyllgor Safonau ac yn dweud bod y Pwyllgor Safonau wedi cyfeirio'r methiant ychwanegol neu fethiant arall hwn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol gyda golwg ar gyflwyno haerid pellach i Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- (c) Yna dylai'r Cadeirydd nodi unrhyw argymhellion y mae'r Pwyllgor Safonau yn bwriadu eu gwneud i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad ymhlith aelodau a mofyn sylwadau'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol cyn i'r Pwyllgor Safonau rhoddi trefn derfynol ar unrhyw argymhellion.
- (ch) I gloi, dylai'r Cadeirydd ofyn i'r Aelod a ydynt yn dymuno i'r Awdurdod beidio â chyhoeddi datganiad o'i ganfyddiad mewn papur newydd lleol.

10.8 Camau gweithredu yn dilyn penderfyniad fod Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côt Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio

(a) Gweithdrefn gychwynnol

methiant ychwanegol neu fethiant arall ac o'r herwydd, byddai'n annheg symud ymlaen i ystyried yr ail fater yn y gwrandawriad i'r methiant honedig cyntaf. Lle mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn bod methiant ychwanegol neu fethiant arall o bosibl, methiant gan aelod gwahanol neu fethiant o ran Gôt Ymddygiad awdurdod arall, yna dylent gyfeirio'r ail fater at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fel honiad newydd.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu dilyn y Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

- (i) Dylai'r cyfarfod gael ei ail-ymgynnull a bydd y Cadeirydd yn crynhoi canfyddiadau'r Pwyllgor Safonau;
- (ii) Fe all y Cadeirydd wedyn nodi'r math o gosb y mae'n ei ystyried all fod yn briodol gan ofyn i'r Aelod neu eu cynrychiolydd cyfreithiol wneud sylwadau ar y gosb.⁴
- (iii) Fe all y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio wneud sylwadau ynglŷn â chosb.
- (iv) Bydd y Cadeirydd wedyn yn sicrhau bod pob Aelod o'r Pwyllgor Safonau yn fodlon bod ganddynt ddigon o wybodaeth i'w galluogi i wneud penderfyniad ystyrlon ynghylch a ddylid pennu cosb ac (os yn briodol) beth fydd ffurf y gosb.
- (v) Fe all unrhyw aelod o'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu i'r Aelod fel bo'r angen i'w galluogi i wneud penderfyniad ystyrlon.

(b) Penderfyniad ynghylch cosb ac argymhellion

(i) Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried yn breifat ac i benderfynu:

- (I) a ddylid pennu cosb,
- (II) (lle bwriedir pennu cosb) pa gosb i'w rhoi, gan ystyried Canllaw Cosb Panel Dyfarnu Cymru,
- (III) pa bryd y dylai'r gosb honno ddod i rym, ac

⁴ Gall y Pwyllgor Safonau benderfynu ar unrhyw un o'r isod o ran y cosbau y gall fynnu arnynt :
“(i) dim angen gweithredu o gwbl
(ii) ceryddu'r Aelod;
(iii) atal yr Aelod yn rhannol am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf;
(iv) atal yr Aelod am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf.

Nid yw atal neu atal yn rhannol ond yn berthnasol i'r Aelod yn ei gapasiti fel aelod o'r awdurdod yr oedd y gŵyn yn ymwneud ag o.

Bydd unrhyw gosb a roddwyd yn cychwyn ar ôl 21 diwrnod i'r Pwyllgor Safonau hysbysu'r Aelod o'u penderfyniad yn ysgrifenedig oni bai fod y Pwyllgor Safonau yn rhoi cyfarwyddyd (yn achos unrhyw gosb ac eithrio cerydd) y bydd yn cychwyn ar ddyddiad penodol a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau o fewn chwe mis o ddyddiad y gwrandawriad.

- (IV) unrhyw sylwadau y bydd y Pwyllgor Safonau'n eu rhoi i'r awdurdod.
- (ii) Rhaid i'r Pwyllgor Safonau gofnodi ei resymeg dros pob penderfyniad yn ysgrifenedig.
- (iii) Ar ddiwedd ei ystyriaethau, bydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd i brif ystafell y gwrandawriad a bydd y Cadeirydd yn datgan penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau gan ddweud a ddylid pennu cosb a (lle bwriedir cosb), beth yw natur y gosb, a pha bryd y dylai ddod i rym, ynghyd â'r prif resymau dros wneud y penderfyniadau hynny, ac unrhyw argymhellion y bydd y Pwyllgor Safonau am eu gwneud i'r awdurdod.

10.9 Cau'r gwrandawriad

- (a) Bydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi ei benderfyniad ar ddiwrnod y gwrandawriad ac yn rhoi i Swyddog Cefnogi'r Pwyllgor ddatganiad ysgrifenedig byr o'u penderfyniad sy'n egluro rhesymeg y Pwyllgor Safonau am ei benderfyniad a'r gosb.;
- (b) Bydd y Cadeirydd yn diolch i bawb sydd yn bresennol a sydd wedi cyfrannu tuag at drefn y gwrandawriad ac yn cau'r gwrandawriad yn ffurfiol;

10.10 Ar ôl y gwrandawriad

- (a) Bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn anfon ebost at yr Aelod yn cadarnhau penderfyniad y Pwyllgor Safonau, y bydd yn derbyn Hysbysiad o Benderfyniad ffurfiol ysgrifenedig yn egluro'r rhesymau dros y penderfyniad a'r gosb, bod y cyfnod apelio i Banel Dyfarnu Cymru yn dechrau o'r dyddiad y bydd yn derbyn yr hysbysiad o benderfyniad ac y bydd unrhyw gyfnod o atal yn dod i rym ar y diwrnod ar ôl i'r cyfnod apelio ddod i ben (os na gyflwynir apêl).
- (b) Bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn paratoi hysbysiad o benderfyniad ysgrifenedig ac yn ei anfon at y Cadeirydd i'w gytuno a'i arwyddo. Hwn fydd ffurf derfynol y penderfyniad a bydd yn cael ei gynnwys yn yr adroddiad a gyhoeddir gan y Pwyllgor ar ôl i'r broses ddod i ben.
- (c) Anfonir yr hysbysiad o benderfyniad at yr Aelod drwy ddull fydd yn cadarnhau bod yr Aelod wedi derbyn rhybudd penderfyniad ysgrifenedig y Pwyllgor Safonau;
- (ch) Bydd y Swyddog Cymorth Pwyllgorau yn trefnu i'r hysbysiad o benderfyniad gael ei ddosbarthu a'i gyhoeddi (neu grynodedig o'r rhybudd hwnnw, lle bo'r angen).

11 Apelio

Rhaid i Aelod ofyn am ganiatâd Llywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn apelio yn erbyn penderfyniad y Pwyllgor Safonau trwy ysgrifennu at y Llywydd. Bydd penderfyniad y Llywydd, neu dirprwy sydd wedi eu penodi i wneud y penderfyniad gan y Llywydd, yn cael ei wneud heb y partïon, oni bai fod y Llywydd neu'r dirprwy o'r farn fod achos arbennig ac y dylai gwrandawriad gael ei drefnu. Dylai'r llythyr restru'r seiliau dros wneud yr apêl, a chynnwys datganiad yn dweud a yw'n fodlon ai peidio i'r apêl gael ei wrando ar ffurf sylwadau ysgrifenedig. Rhaid i'r llythyr gael ei dderbyn gan y Llywydd o fewn 21 diwrnod i ddyddiad y rhybudd ysgrifenedig o'r penderfyniad oddi wrth y Pwyllgor Safonau gael ei dderbyn gan yr Aelod. Gall y Llywydd neu eu dirprwy ofyn am fwy o wybodaeth. Rhaid ymateb i unrhyw gais am wybodaeth o fewn yr amserlen a roddir.

Manylion a chyfeirnod achos

FFURFLEN A

Ymateb yr Aelod i'r dystiolaeth sydd wedi ei gynnwys yn yr adroddiad achos

Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion rhif unrhyw baragraff o fewn yr adroddiad achos lle rydych yn anghytuno gyda ffeithiau'r achos, a rhowch eich rhesymau a'ch cynnig amgen. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Rhif y paragraff yn yr adroddiad ymchwiliadol	Eich rhesymeg dros anghytuno gyda'r canfyddiad o ffaith sydd wedi ei ddarparu yn y paragraff yna	Eich awgrymiad ar sut ddylai'r paragraff yma gael ei ddarllen

Manylion a chyfeirnod achos

FFURFLEN B

Tystiolaeth arall sy'n berthnasol i'r gŵyn

Eglurwch isod unrhyw dystiolaeth rydych chi o'r farn sy'n berthnasol ar gyfer y gŵyn yn eich herbyn. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Rhif paragraff	Manylion y dystiolaeth

Manylion a chyfeirnod achos

FFURFLEN C

Cynrychioladau i’w hystyried os bydd canfyddiad bod Aelod wedi methu â dilyn y Cod Ymddygiad

Ni ddylech gwblhau’r ffurflen hon oni bai eich bod yn cytuno gyda’r canfyddiadau yn yr adroddiad ymchwiliadol eich bod wedi methu â chydymffurfio gyda’r Cod Ymddygiad

Eglurwch isod unrhyw ffactorau y dylai’r Pwyllgor Safonau eu hystyried os bydd yn dod i gasgliad eich bod wedi methu â dilyn y Cod Ymddygiad. Nodwch os gwelwch yn dda nad oes unrhyw ganfyddiad wedi ei wneud hyd yma. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy’n berthnasol.

Rhif paragraff	Ffactorau y dylai’r Pwyllgor Safonau eu hystyried pan yn penderfynu os bydd am geryddu, atal dros dro neu atal yn rhannol

Manylion a chyfeirnod achos

.....

FFURFLEN D

Trefniadau ar gyfer gwrandawiadau'r Pwyllgor Safonau

Ticiwch y bocsus perthnasol, os gwelwch yn dda.

1	Ydych chi'n bwriadu mynychu gwrandawriad y Pwyllgor Safonau ar y dyddiad y cynnigir yn y llythyr amgaedig? Os "Nac Ydw", eglurwch pam, os gwelwch yn dda.	Ydw ☐ Nac Ydw ☐	Rheswm:
2	Ydych chi'n mynd i gyflwyno eich achos eich hun?	Ydw ☐ Nac Ydw ☐	
3	Os nad ydych yn cyflwyno eich achos eich hun, a fydd cynrychiolydd yn cyflwyno ar eich rhan? Os "Bydd", nodwch enw eich cynrychiolydd, os gwelwch yn dda.	Bydd ☐ Na fydd ☐	Enw:
4	Ydy eich cynrychiolydd yn Gyfreithiwr neu Far-gyfreithiwr? Os "Ydi", rhowch fanylion eu cymwysterau, os gwelwch yn dda. Yna ewch i Gwestiwn 6. Os "Nac ydi", ewch i Gwestiwn 5, os gwelwch yn dda.	Ydi ☐ Nac Ydi ☐	Cymwysterau:

5	Oes gan eich cynrychiolydd unrhyw gysylltiad gyda eich achos? Os “Oes”, rhowch fanylion, os gwelwch yn dda.	Oes ☐ Nac Oes ☐	Manylion:
6	Ydych chi’n bwriadu galw unrhyw dystion? Os ydych, llenwch Ffurflen E, os gwelwch yn dda.	Ydw ☐ Nac Ydw ☐	
7	Oes gennych chi, eich cynrychiolydd neu eich tystion unrhyw anhawsterau mynediad neu unrhyw ofynion eraill? (e.e. oes angen mynediad cadair olwyn?) Os “Oes”, rhowch fanylion os gwelwch yn dda.	Oes ☐ Nac Oes ☐	Manylion:
8	Ydych chi, eich cynrychiolydd neu eich tystion angen cyfieithydd? Oes “Oes”, rhowch fanylion, os gwelwch yn dda.	Oes ☐ Nac Oes ☐	Manylion:
9	Ydych chi eisiau unrhyw ran o’r gwrandawriad gael ei gynnal yn breifat? Os “oes”, rhowch resymau, os gwelwch yn dda.	Oes ☐ Nac Oes ☐	Rhesymau:
10	Do you want any part of the relevant documents to be withheld from public inspection? Ydych chi eisiau i unrhyw ran o’r dogfennau perthnasol beidio cael eu cyhoeddi? Os “Oes”, rhowch resymau, os gwelwch yn dda.	Oes ☐ Nac Oes ☐	Rhesymau:

Manylion a chyfeirnod achos

FFURFLEN E

Manylion y tystion rydych yn dymuno eu galw:

Bydd angen i chi gwblhau Ffurflen E ar wahân ar gyfer pob tyst. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Enw'r Tyst:			
Rhif y Tyst:			
a	A fydd y tyst yn rhoi dystiolaeth ynghylch yr honiad? Os "Bydd", a wnewch chi gynnwys amlinelliad o'r dystiolaeth a roddir gan y tyst, os gwelwch yn dda.	Bydd ☐ Na Fydd ☐	Amlinelliad o'r dystiolaeth:
b	A fydd y tyst yn rhoi dystiolaeth ynghylch pa weithred y dylai'r Pwyllgor safonau ei ddilyn, os bydd yn canfod na chafodd y Cod Ymddygiad ei ddilyn? Os "Bydd", a wnewch chi gynnwys amlinelliad o'r dystiolaeth a roddir gan y tyst, os gwelwch yn dda.	Bydd ☐ Na Fydd ☐	Amlinelliad o'r dystiolaeth

RHESTR O DDOGFENNAU

ATODIAD A	Page No.
Llythyr gan yr Ombwdsmon dyddiedig 09/12/2024	001-002
ATODIAD B	Page No.
Crynodeb o Adroddiad yr Ombwdsmon dyddiedig 09/12/2024	003
ATODIAD C	Page No.
Adroddiad Terfynol a69 gan yr Ombwdsmon – Achos 202302251	004-020
Atodiad 1 – Cwyn a Gwybodaeth Ategol	021-038
Atodiad 2 – Côt Ymddygiad y Cyngor	039-051
Atodiad 3 – Datganiad Derbyn Swydd	052-053
Atodiad 4 – Llythyr Cychwyn yr Ymchwiliad	054-056
Atodiad 5 – Gwybodaeth gan y Cyngor:	057
Mynegai i Atodiad 5 (dogfen wedi ei chreu gan y Cyngor)	058
• Hyfforddiant a gyflawnwyd	059
• Sleidiau Hyfforddiant ar y Côt Ymddygiad i Aelodau	060-089
• Cofrestr o ddiddordebau	090-095
• Datganiad o Ddiddordeb gan Aelodau mewn Cyfarfodydd	096
• Byrddau Rhaglen Gorfforaethol – Cylch Gorchwyl	097-100
• Dyfyniad o Reolau Gweithdrefn y Cyngor	101
• 12/06/2023 – Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol	102-106
• 11/09/2023 - Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol	107-110
• Cyfnewidfa e-bost	111-126
• Protocol Datrysiad Lleol	127-133
• Dolenni i Adroddiadau'r Wasg	134-137
• Cwynion Swyddogol : Adolygiad gan gynnwys Polisi Pryderon a Chwynion	138-153
• Llythyr gan Gyngor Tref Amlwch dyddiedig 11/07/2023	154
• Cyfnewidfa e-bost	155-159
Atodiad 6 – Datganiadau Tystion:	160
• Cynghorydd Llinos Medi	161-163
• Cynghorydd Aled Morris Jones	164-165
• Mr Dylan Williams, Prif Weithredwr	166-168
• [REDACTED]	169-170
Atodiad 7 – Trawsgrifiad Cyfweiliad	171-213
Atodiad 8 – Dyfyniadau o Ganllawiau'r Cod Ymddygiad	214-221
Atodiad 9 – Cwyn a Phenderfyniad achos 202303311	222-235
Rhestr o Dystiolaeth yr Ombwdsmon Heb ei Defnyddio	236-237

Ein cyf: 202302251/LL/CH
Dyddiad: 9 Rhagfyr 2024

Gofynn Llinos Lake
wch
am:

01656 644202

llinos.lake@ombwdsmon.cymru

Ms Lynn Ball
Swyddog Monitro
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
LLANGEFNI
LL77 7TW

Trwy ebost yn unig
Lynnball@anglesey.gov.uk

Annwyl Ms Ball

Cwyn Cod Ymddygiad hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn

Atodaf gopi o'm hadroddiad ar ymchwiliad o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 i gŵyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn.

Mae copi o'r adroddiad a chrynodeb hefyd wedi'u hanfon at y Cynghorydd Williams.

Fy nghanfyddiad o dan a69 o'r Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yw y dylid cyfeirio'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad atoch chi, fel Swyddog Monitro, i'w hystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.

Gellir dod o hyd i'r rheoliadau sy'n ymwneud â chyhoeddi adroddiad yr Ombwdsmon yn Rhif.85 y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016, a ddiwygiodd Rhif.2283 y Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Cymru) 2001.

Rhowch wybod i'm Swyddog Ymchwilio, Llinos Lake, os oes gennych unrhyw ymholiadau. Fel arall, disgwyliaf am fanylion gwrandawriad y Pwyllgor gennych faes o law.

Tudalen 1 o 2

ombwdsmon.cymru
holwch@ombwdsmon.cymru
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
Rydym yn hapus i dderbyn ac
ymateb i ohebiaeth yn y Gymraeg.

ombudsman.wales
ask@ombudsman.wales
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
We are happy to accept and respond
to correspondence in Welsh.

Yn unol â chynlluniau swyddfa'r Ombwdsmon i ddefnyddio llai o bapur, caiff yr ohebiaeth hon ei hanfon yn electronig yn unig.

Yn gywir

Michelle Morris

Michelle Morris

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus | Public Services Ombudsman

Amg: Adroddiad Terfynol

Crynodeb

Amserlen Tystiolaeth nas Defnyddiwyd

**Crynodeb o adroddiad a gyhoeddwyd o dan adran 69
o'r Deddf Llywodraeth Leol 2000
Rhif yr Achos: 202302251**

Cyfeiriodd aelod o Gyngor Sir Ynys Môn ("yr Aelod") ei hun i fy swyddfa ar ôl gwneud y sylw mewn cyfarfod "bod angen saethu pob Tory".

Roedd dystiolaeth o sylw eang yn y cyfryngau; cwynion i'r Cyngor; cwyn i gorff llywodraethu yr oedd yr Aelod yn aelod ohono a'i gyfaddefiad ei hun, yn awgrymu y gallai bod achos o dorri'r Cod Ymddygiad wedi digwydd.

Canfu'r Ombwdsmon fod y dystiolaeth yn awgrymu bod paragraffau 4(b) a 6(1)(a) o'r Cod wedi cael eu torri a chyfeiriodd ei hadroddiad at sylw Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

9 Rhagfyr 2024

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

ATODIAD C

Ymchwiliad i gŵynyn erbyn
y
Cyngorydd Ieuan Williams o
Gyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad gan
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Achos: 202302251

Cynnwys	Tudalen
Cyflwyniad	1
Crynodeb	2
Y gŵyn	3
Cefndir cyfreithiol a deddfwriaeth berthnasol	3
Fy ymchwiliad	3
Fy nghanllawiau ar y Cod	4
Digwyddiadau	4
Tystiolaeth Tystion	6
Yr hyn a ddywedodd y Cynghorydd Williams	8
Ffeithiau diamheuol	10
Ffeithiau sy'n destun dadl	11
Dadansoddiad o'r dystiolaeth	11
Casgliadau	11
Canfyddiad	13
Atodiadau	14

Cyflwyniad

Adroddiad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar yr ymchwiliad i gŵyn am dorri cod ymddygiad statudol y Cyngor ar gyfer aelodau a hunangyfeiriwyd at y swyddfa hon gan y Cyngorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn.

Cyhoeddir yr adroddiad hwn o dan adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Crynodeb

Cyfeiriodd y Cynghorydd Williams ei hun i fy swyddfa ar ôl gwneud sylw mewn cyfarfod “bod angen saethu pob Tory”. Roedd tystiolaeth o sylw eang yn y cyfryngau; cwynion i'r Cyngor; cwyn i gorff llywodraethu yr oedd y Cynghorydd Williams yn aelod ohono a'i gyfaddefiad ei hun, yn awgrymu y gallai bod achos o dorri'r Cod Ymddygiad wedi digwydd.

Canfu'r Ombwdsmon fod y dystiolaeth yn awgrymu bod paragraffau 4(b) a 6(1)(a) o'r Cod wedi cael eu torri a chyfeiriodd ei hadroddiad at sylw Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Gŵyn

1. Ar 19 Mehefin 2023, cefais gŵyn wedi'i hunangyfeirio gan y Cynghorydd Ieuan Williams sef ei fod wedi methu â dilyn y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ("y Cyngor"). Honnwyd bod y Cynghorydd Williams, yn ystod cyfarfod o Fwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol, wedi torri'r Cod, pan ddywedodd "bod angen saethu pob Tory". Mae copi o'r gŵyn wedi'i atodi yn Atodiad 1.

Cefndir cyfreithiol a deddfwriaeth berthnasol

2. Fel sy'n ofynnol gan Ran III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf"), mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau sy'n ymgorffori darpariaethau cod enghreifftiol sydd wedi'i gynnwys mewn gorchymyn a wnaed gan Weinidogion Cymru ("y Cod"). Mae copi o'r cod hwnnw i'w weld yn Atodiad 2. Mae'n ofynnol i aelodau'r Cyngor lofnodi ymrwymiad y byddant, wrth gyflawni eu swyddogaethau, yn dilyn Cod y Cyngor. Gwnaeth y Cynghorydd Williams ymrwymiad o'r fath ar 6 Mai 2022. Mae copi o'r datganiad hwnnw wedi'i atodi yn Atodiad 3.

3. Mae adran 69 o'r Ddeddf yn darparu'r awdurdod ar gyfer fy ymchwiliad ac ar gyfer llunio'r adroddiad hwn.

Fy ymchwiliad

4. Ar ôl ystyried y gŵyn fel y'i cyflwynwyd i mi, deuthum i'r casgliad ei bod yn briodol ymchwilio i weld a oedd y Cynghorydd Williams wedi methu â chydymffurfio ag unrhyw un o ddarpariaethau canlynol y Cod:

- 4(b) - [Rhaid i aelodau] ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt.
- 6(1)(a) - [Rhaid i aelodau] beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar [eu] swydd neu ar [eu] awdurdod.

5. Hysbyswyd y Cynghorydd Williams o fy ymchwiliad arfaethedig ar 9 Awst 2023 ac mae copi o'r llythyr hwnnw wedi'i gynnwys yn Atodiad 4.

6. Yn ystod yr ymchwiliad, cafodd fy Swyddog Ymchwilio gopiau o gofnodion a dogfennau eraill gan y Cyngor (Atodiad 5). Mae fy Swyddog Ymchwilio hefyd wedi cael datganiadau tystion. Mae copiau o'r holl ddatganiadau ynghlwm yn Atodiad 6.

7. Nid wyf wedi rhoi adroddiad ar yr holl faterion yr ymchwiliwyd iddynt ond, lle bo angen, maent wedi cael eu golygu i eithrio materion nad ydynt yn destun yr adroddiad hwn.

8. Rwyf wedi cyflwyno'r dystiolaeth a ganfuwyd gan fy ymchwiliad i'r Cynghorydd Williams, er mwyn iddo allu adolygu'r dystiolaeth honno cyn ymateb i'r cwestiynau rydym wedi eu gofyn iddo. Yn dilyn hynny, roedd Rheolwr Tîm y Cod wedi cyfweld â'r Cynghorydd Williams ar 14 Awst 2024. Mae copi o'r trawsgrifiad o'r cyfweiliad i'w weld yn Atodiad 7.

9. Rwyf wedi rhoi'r cyfle i'r Cynghorydd Williams roi sylwadau ar ddrafft o'r adroddiad hwn, a oedd yn cynnwys fy marn a'm canfyddiad dros dro.

Fy nghanllawiau ar y Cod Ymddygiad

10. Rwyf wedi cyhoeddi canllawiau i aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru ar y cod ymddygiad enghreifftiol ("fy nghanllawiau"). Rwyf yn cynnwys dyfyniadau o'm canllawiau sy'n berthnasol i'r gŵyn hon yn Atodiad 8.

Digwyddiadau

11. Mae'r Cynghorydd Williams wedi bod yn aelod o'r Cyngor ers **2008**. Mae wedi dal amrywiol swyddi a chyfrifoldebau arwain. Adeg y digwyddiad sy'n destun yr adroddiad hwn, ef oedd Dirprwy Arweinydd y Cyngor. Roedd y Cynghorydd Williams hefyd yn llywodraethwr ysgol, yn aelod o gyngor tref lleol ac yn Gadeirydd gorsaf bad achub leol. Mae hefyd wedi bod yn Gadeirydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor.

12. Cafodd y Cynghorydd Williams hyfforddiant ar y Cod ddiwethaf yn **2022**.

13. Ar 12 Mehefin **2023** bu'r Cynghorydd Williams mewn cyfarfod o Fwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol ("BRhDC"). Mae'r BRhDC yn cynnal cyfarfod bwrdd mewnol yn chwarterol, a sefydlwyd fel arfer da, i ymgysylltu

ag arweinwyr grwpiau gwleidyddol ynghylch gwaith y Cyngor. Roedd 15 o bobl yn bresennol, ac roedd rhai ohonynt yn bresennol arlein. Nid oedd unrhyw aelodau o'r cyhoedd yn bresennol yn y cyfarfod.

14. Clywodd y BRhDC gyflwyniad gan [REDACTED], am dlodi ar Ynys Môn. Ar ddiwedd y cyflwyniad, soniodd y Cynghorydd Williams am lyfr yr oedd wedi'i ddarllen - "The Ragged Trousered Philanthropist" gan Robert Tressel, a gyhoeddwyd yn 1910 - a dywedodd ei fod yn ffiaidd eu bod yn dal i siarad am dlodi dros 100 mlynedd yn ddiweddarach. Yna dywedodd y Cynghorydd Williams, "bod angen saethu pob Tory".

15. Dywedodd Mr Dylan Williams, y Prif Weithredwr a Chadeirydd y BRhDC, na ddylid cofnodi'r sylw yng nghofnodion y cyfarfod.

16. Ar 13 Mehefin digwyddodd y canlynol:

- Anfonodd y Cynghorydd Williams e-bost at aelodau'r BRhDC i ymddiheuro am unrhyw dramgwydd a achoswyd gan ei "sylw annerbyniol ac amhriodol", yr oedd yn derbyn na ddylai fod wedi'i wneud.
- Roedd y Cynghorydd Aled Morris Jones, Arweinydd Gwrthbleidiau'r Cyngor, wedi ffonio'r Prif Weithredwr i gwyno am sylw'r Cynghorydd Williams ac i ofyn beth oedd yn mynd i gael ei wneud yn ei gylch.
- Roedd Ms Virginia Crosbie, AS Ynys Môn ar y pryd, wedi ffonio'r Prif Weithredwr i gwyno am sylw'r Cynghorydd Williams ac i ofyn beth oedd yn mynd i gael ei wneud yn ei gylch.
- Ymddiswyddodd y Cynghorydd Williams o'i swydd fel Dirprwy Arweinydd, ymddiswyddodd o'r Pwyllgor Gwaith a chyfeirio ei hun at Bwyllgor Safonau'r Cyngor.
- Ar gyngor y Pwyllgor Safonau, cyfeiriodd y Cynghorydd Williams ei hun at fy swyddfa.

- Cyhoeddwyd sylw'r Cynghorydd Williams yn eang yn y cyfryngau lleol a chenedlaethol, gan gynnwys BBC News, ITV News, The Telegraph, The Guardian a SKY News, ymysg eraill. Ceir dolenni i'r erthyglau yn Atodiad 5.

17. Cafodd y Cyngor gŵyn gan [REDACTED], [REDACTED] glywed am sylw'r Cynghorydd Williams yn ystod cyfarfod y BRhDC. Yn ddiweddarach fe wnaethon nhw gwyno i'm swyddfa. Ceir copi o'r gŵyn honno a hysbysiad o benderfyniad yr Ombwdsmon yn Atodiad 9.

18. Cafodd Bwrdd Llywodraethwyr un o'r ysgolion yr oedd y Cynghorydd Williams yn aelod ohono gŵyn am ei sylw. Pleidleisiodd y Llywodraethwyr eu bod yn fodlon iddo aros ar y Bwrdd.

19. Ni effeithiodd ei sylwadau'r Cynghorydd Williams ar ei rôl ar 2 gorff llywodraethu arall.

Tystiolaeth Tystion

20. Cafwyd datganiadau tystion gan y Cynghorydd Llinos Medi (Arweinydd y Cyngor), y Cynghorydd Aled Morris Jones, [REDACTED] a Mr Dylan Williams, Prif Weithredwr. Dyma grynoded o'r datganiadau:

Y Cynghorydd Llinos Medi

21. Yn ei datganiad, dyddiedig 3 Mehefin 2024, dywedodd y Cynghorydd Medi ei bod yn bresennol yn yr ystafell ar gyfer cyfarfod y BRhDC. Dywedodd ei bod wedi'i syfrdanu gan yr wybodaeth a'r data a rannwyd yn y cyflwyniad am dlodi ar yr ynys ac nad oedd yn gyflwyniad dymunol.

22. Dywedodd fod y Cynghorydd Williams, ar ôl y cyflwyniad, wedi siarad am lyfr yr oedd wedi'i ddarllen a'i bod wedi ei glywed yn dweud bod angen saethu pob Tory. Ni allai'r Cynghorydd Medi gofio'r union eiriau a ddefnyddiodd, ond roedd yn cofio bod y Cynghorydd Williams yn teimlo'n rhwystredig ynghylch y gellid fod wedi osgoi rhywfaint o effaith negyddol tldi ar yr ynys. Dywedodd ei bod yn amlwg iddi hi mai ffordd y Cynghorydd Williams o siarad oedd hyn.

23. Dywedodd y Cynghorydd Medi ei bod yn siomedig bod y Cynghorydd Williams wedi defnyddio'r ymadrodd hwnnw o flaen unigolyn a oedd yn bresennol yn y cyfarfod a oedd eisiau dial arno. Dywedodd fod defnyddio'r ymadrodd hwnnw wedi tanseilio angerdd y Cynghorydd Williams ac nad oedd ganddi unrhyw amheuaeth y manteisiwyd ar y cyfle gwleidyddol.

24. Nid oedd y Cynghorydd Medi yn cofio unrhyw ymateb i'r sylw yn ystod y cyfarfod. Dywedodd ei bod wedi siarad â'r Cynghorydd Williams ar ôl y cyfarfod a'i fod wedi cydnabod bod ei ddefnydd o iaith wedi bod yn anffodus. Dywedodd ei bod, fel Arweinydd y Cyngor, yn rhagweld y byddai'n cael ei herio am y sylw gan y cyhoedd, ond nid oedd hynny wedi digwydd.

Y Cynghorydd Aled Morris Jones

25. Yn ei ddatganiad, dyddiedig 10 Mai 2024, dywedodd y Cynghorydd Morris Jones ei fod yn bresennol yn y cyfarfod ar-lein. Dywedodd fod sylw'r Cynghorydd Williams wedi dod ar ôl trafodaeth am fanciau bwyd. Nid oedd o'r farn bod y sylw'n briodol. Ei ddealltwriaeth ef oedd bod y Cynghorydd Williams yn ceisio cyfleu nad oedd yn hoffi'r Ceidwadwyr.

26. Dywedodd y Cynghorydd Morris Jones na chafwyd unrhyw ymateb i'r sylw yn ystod y cyfarfod. Roedd wedi ffonio'r Prif Weithredwr y bore canlynol i ofyn beth roedd yn ei wneud yn ei gylch, gan ei fod yn teimlo ei fod yn ddifrifol iawn. Cyfeiriodd at achosion lle'r oedd cynrychiolwyr etholedig eraill wedi cael eu lladd neu eu bygwth.

[REDACTED]

27. Yn ei ddatganiad, dyddiedig 26 Mawrth 2024 dywedodd [REDACTED] ei fod yn bresennol yn y cyfarfod ar-lein a'i fod wedi rhoi cyflwyniad ar ddata tlodi. Ar ddiwedd ei gyflwyniad, roedd [REDACTED] wedi gwahodd y rhai oedd yn bresennol i ofyn cwestiynau. Ni allai gofio union sylwadau'r Cynghorydd Williams, er bod [REDACTED] yn cofio iddo roi sylwadau ar dlodi ar Ynys Môn, nad oedd yn hapus gyda'r sefyllfa, a "bod angen saethu pob Tory".

28. Dywedodd [REDACTED] ei bod yn amlwg iddo nad oedd y Cynghorydd Williams yn ei olygu'n llythrennol ac mai dim ond dywediad ydoedd. Nid oedd yn credu ei fod yn beth proffesiynol i'w ddweud.

Mr Dylan Williams

29. Yn ei ddatganiad, dyddiedig 4 Ebrill 2024 dywedodd Mr Dylan Williams, y Prif Weithredwr, ei fod yn bresennol yn y cyfarfod yn bersonol ac mai ef oedd wedi Cadeirio'r cyfarfod. Dywedodd, ar ôl y cyflwyniad ar dlodi, fod angerdd a rhwystredigaeth y Cynghorydd Williams ynghylch y sefyllfa barhaus yn amlwg. Dywedodd Mr Williams fod y Cynghorydd Williams wedi dweud rhywbeth tebyg i bod angen saethu pob Tory.

30. Dywedodd nad oedd wedi cymryd bod y sylw o ddifrif ac nad oedd unrhyw elfen bersonol iddo. Dywedodd Mr Williams nad oedd y sylw wedi effeithio ar sut y cynhaliwyd y cyfarfod o gwbl.

31. Dywedodd Mr Williams ei fod yn ymwybodol o sut y gellid defnyddio'r sylw'n wleidyddol ond, gan fod y cyfarfod yn breifat, roedd am ddelio ag ef gan ddefnyddio gweithdrefnau mewnol y Cyngor. Y bore canlynol, dywedodd Mr Williams ei fod wedi cael galwadau ffôn gan y Cynghorydd Morris Jones a Virginia Crosbie AS, yn gofyn beth roedd yn mynd i'w wneud yn ei gylch. Cafodd y sylw ei adrodd yn y wasg yn ddiweddarach y diwrnod hwnnw.

32. Dywedodd Mr Williams ei fod yn siomedig nad oedd wedi cael y cyfle i ddelio â'r mater yn fewnol, gan ei fod yn sylw a wnaed mewn cyfarfod preifat. Dywedodd fod hynny wedi ei frifo, oherwydd eu bod wedi gweithio'n galed i adfer enw da'r Cyngor ac roedd o'r farn bod sylw'r Cynghorydd Williams wedi dwyn anfri ar y Cyngor.

Yr hyn a ddywedodd y Cynghorydd Williams

33. Cyflwynwyd y dystiolaeth i'r Cynghorydd Williams ac, ar 14 Awst 2024, cafodd ei gyfweld. Mae trawsgrifiad o'r cyfweiliad, yr oedd y Cynghorydd Williams wedi cytuno ag ef, wedi'i gynnwys yn Atodiad 7.

34. Dywedodd y Cynghorydd Williams bod yn edifar ganddo wneud y sylw. Eglurodd ei fod wedi mynd i deimlo'n emosiynol ar ôl y cyflwyniad am dlodi ar yr ynys ac nad oedd yn ei olygu'n llythrennol. Dywedodd y Cynghorydd Williams mai idiom yr oedd yn credu sy'n cael ei ddefnyddio'n gyffredin yn y Gymraeg ydoedd, er nad oedd efallai yn cael ei ddefnyddio i'r un graddau yn Saesneg.
35. Dywedodd y Cynghorydd Williams nad oedd yn gyfarfod cyhoeddus, nad oedd unrhyw aelodau Ceidwadol yn y cyfarfod ac nad oedd yn bwriadu iddo fod yn sylw ymfflamychol.
36. Pan ddywedodd Cadeirydd y BRhDC (Mr Dylan Williams, y Prif Weithredwr) na ddylid cofnodi'r sylw yng nghofnodion y cyfarfod, dywedodd y Cynghorydd Williams ei fod wedi meddwl ar unwaith tybed beth roedd wedi'i wneud.
37. Ar ôl y cyfarfod, dywedodd fod y Cynghorydd Medi wedi dweud wrtho na ddylai fod wedi dweud beth a wnaeth a gofynnodd iddo a oedd wedi sylwi bod y Cynghorydd Morris Jones, a oedd yn bresennol arlein, wedi diffodd ei gamera. Dywedodd y Cynghorydd Williams nad oedd wedi sylwi. Roedd yn cofio ei fod wedi gweithio gyda'r Cynghorydd Morris Jones o'r blaen a'u bod wedi cael perthynas waith anodd. Dywedodd y Cynghorydd Williams ei fod wedi cymryd bod y Cynghorydd Morris Jones wedi datgelu manylion ei sylw i Virginia Crosbie AS.
38. Y diwrnod ar ôl y cyfarfod, cysylltodd aelod o'r Wasg ag ef i ofyn am sylw ar yr adroddiad ei fod wedi dweud "bod angen saethu pob Tory". Cyhoeddwyd y sylw a wnaeth yn y cyfarfod yn eang yn y cyfryngau.
39. Cynhaliwyd y cyfarfod yn breifat, felly dywedodd y Cynghorydd Williams ei fod wedi disgwyl i'r drafodaeth fod yn gyfrinachol. Dywedodd na fyddai wedi defnyddio'r idiom mewn cyfarfod cyhoeddus.
40. Derbyniodd y Cynghorydd Williams ei fod yn beth gwirion i'w ddweud a'i fod wedi gwneud camgymeriad. Roedd yn credu ei fod wedi gwneud mwy o niwed i'w enw da ei hun nag i rôl y cynghorydd neu'r Cyngor.

41. Dywedodd y Cynghorydd Williams nad oedd wedi bwriadu amharchu neb ond roedd yn derbyn y gellid ei ddehongli felly.
42. Dywedodd y Cynghorydd Williams ei fod wedi ymddiheuro drwy e-bost yr un diwrnod oherwydd ei fod eisiau lleihau effaith ei sylw. Dywedodd nad oedd neb wedi awgrymu ei fod yn ymddiheuro.
43. Dywedodd ei fod wedi ymddiswyddo o'i rôl fel Dirprwy Arweinydd a'i fod wedi ymddiswyddo o'r Pwyllgor Gwaith. Cadarnhaodd y Cynghorydd Williams fod goblygiadau ariannol sylweddol iddo yn sgil y camau hyn. Ysgrifennodd y Cynghorydd Williams hefyd at y Pwyllgor Safonau ac, ar gyngor y Pwyllgor hwnnw, cyfeiriodd ei hun ataf.
44. Dywedodd y Cynghorydd Williams fod cwyn wedi'i gwneud i gorff llywodraethu ysgol lle'r oedd yn Llywodraethwr. Dywedodd fod y Bwrdd wedi pleidleisio'n unfrydol o blaid iddo aros yn y rôl. Dywedodd y Cynghorydd Williams nad oedd ei weithredoedd wedi effeithio ar 2 rôl arall debyg.
45. Cytunodd y Cynghorydd Williams â datganiad y Prif Weithredwr fod ei sylw wedi dwyn anfri ar rôl aelod neu Gyngor oherwydd iddo gael ei gyhoeddi yn y cyfryngau. Wrth edrych yn ôl, ni fyddai wedi gwneud y sylw oherwydd ei fod yn ddiangen ac ni fyddai wedi gwneud y sylw pe bai aelodau Ceidwadol wedi bod yn bresennol yn y cyfarfod.
46. Dywedodd y Cynghorydd Williams fod y digwyddiad wedi effeithio'n fawr arno a'i fod wedi newid y ffordd y mae'n edrych ar bethau a'r ffordd y mae'n ymddwyn. Mynegodd ei gywilydd a'i edifeirwch a dywedodd fod ei sylw wedi'i wneud oherwydd rhwystredigaeth ar ôl cyfnod hir o gyni. Dywedodd y Cynghorydd Williams bod yn edifar ganddo ddweud yr hyn a wnaeth.

Ffeithiau diamheuol

47. Dywedodd y Cynghorydd Williams "bod angen saethu pob Tory" yn ystod cyfarfod o'r BRhDC.
48. Nid oedd unrhyw aelodau Ceidwadol nac aelodau o'r cyhoedd yn bresennol yn y cyfarfod.

49. Ni chofnodwyd y sylw yng nghofnodion y cyfarfod.
50. Roedd y Cynghorydd Williams wedi ymddiheuro ac wedi ymddiswyddo o'i rôl fel Dirprwy Arweinydd ac wedi ymddiswyddo o'r Pwyllgor Gwaith.
51. Cafodd ei sylw ei ddatgelu i'r cyfryngau a'i gyhoeddi gan BBC News, ITV News, The Telegraph, The Guardian, SKY News ac eraill.
52. Roedd y Cyngor wedi cael cwyn am sylw'r Cynghorydd Williams.
53. Roedd corff llywodraethu, yr oedd y Cynghorydd Williams yn aelod ohono, wedi cael cwynion am ei sylw. Ni ofynnwyd iddo ymddiswyddo.

Ffeithiau sy'n destun dadl

54. Nid oes unrhyw ffeithiau sy'n destun dadl.

Dadansoddiad o'r dystiolaeth

55. Roedd y Cynghorydd Williams wedi cyfeirio ei hun at fy swyddfa. Mae'n derbyn ei fod wedi gwneud y sylw ac felly nid oes unrhyw ffeithiau sy'n destun dadl i'w dadansoddi.

Casgliadau

56. Rwyf wedi ystyried hunanatgyfeiriad y Cynghorydd Williams ochr yn ochr â datganiadau tystion y rhai a oedd yn bresennol yn y cyfarfod. Dywedodd y Cynghorydd Williams mai idiom oedd ei sylw - ymadrodd - ac nad oedd wedi bwriadu tramgwyddo. Yn eu datganiadau, dywedodd tystion nad oeddent yn credu y bwriadwyd y sylw i fod yn llythrennol ac nad oedd wedi'i gyfeirio at unigolyn. Rwyf wedi nodi bod y Cynghorydd Williams wedi cymryd camau cywiro ar unwaith a chadarnhaodd na ddylai, gyda'r fantais o ôl-ddoethineb, wedi gwneud y sylw.
57. Ar ôl pwysu a mesur, rwy'n argyhoeddedig mai ffrwydrad emosiynol, fel yr oedd y Cynghorydd Williams yn ei honni, oedd ei sylw mwy na thebyg ac nad oedd unrhyw fwriad y tu ôl iddo. Fodd bynnag, yn ei

gyfweliad, derbyniodd y Cynghorydd Williams y gallai'r sylw ymddangos fel methiant i ddangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill.

58. Mewn perthynas â 6(1)(a), rwyf wedi ystyried y datganiadau a wnaed gan y Cynghorydd Medi a'r Cynghorydd Morris Jones, sy'n awgrymu bod sylw'r Cynghorydd Williams wedi dwyn anfri ar y Cyngor. Roeddent yn tynnu sylw at amhriodoldeb y sylw ac yn sôn yn benodol am bryderon diogelwch parhaus y rheini sy'n dal swyddi fel cynrychiolwyr etholedig yng ngoleuni ymosodiadau difrifol.

59. Er i'r Cynghorydd Williams wneud y sylw yn yr hyn a oedd yn gyfarfod preifat yn ei farn ef, cafodd y digwyddiad sylw eang yn y cyfryngau a gofynnwyd i'r Cyngor roi sylwadau. Credai Prif Weithredwr y Cyngor, Mr Dylan Williams, y gallai sylwadau'r Cynghorydd Williams fod wedi dadwneud holl waith da'r Cyngor ar yr ynys ac rwyf wedi nodi bod y Cyngor hefyd wedi cael cwyn, fel y gwnaeth corff llywodraethu yr oedd y Cynghorydd Williams yn aelod ohono.

60. Pe na bai sylw'r Cynghorydd Williams wedi cael ei ddatgelu y tu allan i'r cyfarfod, efallai na fyddai'r sylw, ynddo'i hun, wedi dwyn anfri ar rôl y cynghorydd na'r Cyngor. Fodd bynnag, wrth berfformio yn ei rôl fel cynghorydd, fel y gwelwyd yma, dylai'r Cynghorydd Williams fod wedi bod yn ymwybodol y gallai unrhyw sylw a wnâi gael ei ailadrodd y tu allan i'r cyfarfod. Mae'n dilyn felly y dylai fod wedi bod yn fwy gofalus wrth ddefnyddio ymadroddion ymfflamychol o'r fath. Mae'n ymddangos nad oes fawr o amheuaeth bod yn edifar gan y Cynghorydd Williams am wneud sylw o'r fath ac mae'r dystiolaeth yn fy argyhoeddi bod yn ddrwg calon ganddo am y digwyddiad. Fodd bynnag, ni allaf anwybyddu'r effaith a gafodd cyhoeddi ei sylw'n eang arno, fel cynghorydd ac ar ei Gyngor.

61. Ar sail y dystiolaeth hon, mae'n amlwg yn fy marn i bod paragraff 6(1)(a) wedi cael ei dorri.

62. Wrth ystyried budd y cyhoedd, mae nifer o ffactorau lliniarol. Roedd y Cynghorydd Williams ar ddeall bod y cyfarfod yn cael ei gynnal yn breifat ac mae'r rhai a oedd yn bresennol yn cytuno ag ef mai, yng nghyd-destun y cyflwyniad roeddent newydd ei glywed, mynegiant o'i angerdd am y pwnc oedd yn cael ei drafod oedd ei sylw. Mae'r dystiolaeth yn cadarnhau nad

oedd unrhyw aelodau o'r blaid geidwadol yn bresennol ac nad oedd y sylw wedi'i gyfeirio at unigolyn nac wedi'i fwriadu i beri tramgwydd. Er nad oedd yr un o'r tystion o'r farn bod y Cynghorydd Williams yn golygu'r sylw yn llythrennol, rwy'n ymwybodol o'r pryderon sydd wedi cael eu mynegi yng nghyswllt y rheini sy'n dal swydd etholedig.

63. Mae'r Cynghorydd Williams wedi cymryd cyfrifoldeb dros ei weithredoedd drwy ymddiheuro, ymddiswyddo fel Dirprwy Arweinydd, cysylltu â'r Pwyllgor Safonau a chyfeirio ei hun ataf fi. Rwyf wedi ystyried bod y Cynghorydd Williams yn gresynu'n fawr at ei eiriau ac, wrth edrych yn ôl, nad yw'n rhywbeth y dylai fod wedi ei ddweud.

64. Fodd bynnag, rwyf hefyd wedi ystyried y ffaith bod y Cynghorydd Williams yn aelod profiadol a oedd mewn swydd uwch ar yr adeg y gwnaeth y sylw a'i fod wedi bod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau yn ystod ei yrfa fel cynghorydd. O ystyried y geiriau hynod sarhaus a ddefnyddiodd, y sylw eang yn y cyfryngau wedyn a chred y Prif Weithredwr y gallai fod wedi dadwneud gwaith da'r Cyngor ar yr ynys, mae digon o dystiolaeth i awgrymu bod sylw'r Cynghorydd Williams wedi dwyn anfri ar y Cyngor a rôl y Cynghorydd.

Canfyddiad

65. Fy nghanfyddiad o dan adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yw y dylid cyfeirio fy adroddiad ar yr ymchwiliad hwn at Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn, i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.

Michelle Morris

Michelle Morris

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus | Public Services Ombudsman

9 Rhagfyr 2024

Atodiad

Atodiad 1	Y Gŵyn a Gwybodaeth Ategol
Atodiad 2	Cod Ymddygiad y Cyngor
Atodiad 3	Datganiad Derbyn Swydd
Atodiad 4	Llythyr Dechrau Ymchwiliad
Atodiad 5	Gwybodaeth gan y Cyngor
Atodiad 6	Datganiadau Tystion
Atodiad 7	Trawsgrifiad o'r Cyfweliad
Atodiad 8	Dyfyniadau o'r Canllawiau ar y Cod Ymddygiad
Atodiad 9	Cwyn a Hysbysiad o Benderfyniad

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn:	0300 790 0203
Gwefan:	www.ombwdsmon.cymru
Ebost:	holwch@ombwdsmon.cymru
Dilynwch ni ar X:	@OmbudsmanWales

Atodiad 1

Cyfeirnod y Gŵyn 4TWVHR7R

Manylion personol

Teitl

Cynghorydd

Enw/Enwau Cyntaf

Ieuan

Cyfenw

Williams

Enw/rhif tŷ a Stryd

[REDACTED]

Llinell Gyfeiriad 2

[REDACTED]

Llinell Gyfeiriad 3

Tref

Isle of Anglesey

Sir

Cod Post

[REDACTED]

Gwlad

United Kingdom

Ffôn

[REDACTED]

Symudol

[REDACTED]

Ebost

ieuanwilliams@ynysmon.llyw.cymru

Beth yw'r ffordd orau i ni gysylltu â chi?

Ebost

A ydych chi'n llenwi'r ffurflen hon ar ran rhywun arall?

Dim

Dewiswch eich dewis iaith ar gyfer cyfathrebu ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru?

Cymraeg

Eich Cwyn

Math o sefydliad

Awdurdod Lleol

Sefydliad

Isle of Anglesey County Council

Cyfeiriad Sefydliad

Council Offices, Llangefni, Anglesey, LL77 7TW

Enw'r Cynghorydd

Ieuan Williams

Esboniwch sut mae'r unigolyn wedi torri'r Cod Ymddygiad.

A fydddechystal â nodi neu gyfeirio at y paragraffau yn y 'Cod' rydych chi'n meddwl bod yr aelod wedi'u torri.

Rhowch enwau a manylion cyswllt o unrhyw dystion sy'n berthnasol i'ch cwyn.

Rwyf yn cyfeirio fy hun, Ieuan Williams, gan fod posibilrwydd fy mod wedi torri'r côd (Ynys Môn) ym mharagraff 4 (B) ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

Rwyf yn uwchlwytho ffeil word (Ieuan Williams Hunan gyfeiriad at yr Ombwdsmon 190623) yn nodi'r ffeithiau

Dogfennau cefnogi

- Ieuan Williams Hunan gyfeiriad at yr Ombwdsmon 100623.docx
- Poverty Dashboards_ (002).pdf

Caniatâd

Rwy'n dymuno i'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ystyried fy nghwyn.

Rwy'n dymuno i'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ystyried fy nghwyn. Rwy'n deall y gallai fy ffurflen gwyno a'r holl ddeunydd a gyflwynir gyda hi (gan gynnwys fy hunaniaeth) gael ei datgelu'n llawn i'r aelod rwy'n gwneud cwyn yn ei erbyn, ac y gallai'r wybodaeth hon ddod yn wybodaeth gyhoeddus. Bydd yr wybodaeth hon hefyd fel arfer yn cael ei datgelu i'r Swyddog Monitro a Chlerc y Cyngor priodol (lle bo'n berthnasol).

Rwyf hefyd yn cadarnhau fy mod yn barod i roi tystiolaeth lafar yn gyhoeddus i ategu fy nghwyn gerbron Pwyllgor Safonau'r awdurdod, neu gerbron unrhyw dribiwnlys achos a all gael ei benodi i ystyried unrhyw adroddiad y gall yr Ombwdsmon ei gyhoeddi os bydd yn penderfynu ymchwilio i'm cwyn.

Caniatâd

Wrth ystyried eich cwyn, bydd yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn prosesu eich gwybodaeth bersonol, a allai gynnwys cofnodion gwasanaethau iechyd neu gymdeithasol os yw eich cwyn yn ymwneud ag un o'r meysydd hyn. Mae gwybodaeth bellach ynglŷn â sut ydym yn prosesu eich gwybodaeth bersonol ar gael yn yr Hysbysiad Preifatrwydd ar gyfer Achwynwyr a Chynrychiolwyr yma. Bydd copi o'r hysbysiad hwn hefyd wedi'i atodi i'ch e-bost cadarnhau.

Rwyf yn cyfeirio fy hun gan fy mod efallai wedi torri'r côd ymddygiad i Gynghorwyr.

Bore Llun y 12fed o Fehefin mynychais gyfarfod mewnol oedd a'r teitl Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol. Yn mynychu'r cyfarfod oedd y cynghorwyr –

Llinos Medi, Dylan Rees, Robin Williams, Carwyn Elias Jones, Glyn Haynes ac Aled M Jones.

Y swyddogion oedd yn mynychu oedd Dylan Williams (Prif Weithredwr), Rhys H Hughes (Dirprwy Brif Weithredwr), Marc Jones (Swyddog 151), Fôn Roberts (Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol), [REDACTED]

Un o'r eitemau oedd ar yr agenda oedd cyflwyniad ar ddata tlodi, copi ynghlwm. Trafodwyd gwerth y data a sut y dylem ei ddefnyddio i wella'r sefyllfa. Tynnais sylw ein bod wedi derbyn tair blynedd ar ddeg o lymder a bod gwasanaethau cyhoeddus a theuluoedd ar eu gliniau. Nodais fy mod i'n cael fy nghythrudo bo'r wlad yn cael ei gweld fel un o'r rhai mwyaf cyfoethog yn y byd ond bod ystadegau tlodi plant Ynys Môn mor ddifrifol. Dywedais fod y cynnydd o 99% o ddefnydd banciau bwyd ar yr ynys yn fy nigelonni a fy ngwylltio. Ar ddiwedd y drafodaeth soniais fy mod yn ail ddarllen The Ragged Trousered Philanthropist gan Robert Tressel oedd wedi ei gyhoeddi yn 1910 a fy mod wedi fy nghythrudo ein bod yn dal i drafod tlodi dros gan mlynedd ers ei gyhoeddi. Wedyn mi ddywedais "bod angen saethu pob Tory"; yn amlwg nid oeddwn yn golygu hyn yn llythrennol. Beth oeddwn yn ei olygu oedd bod angen parti arall yn rhedeg y wladwriaeth. Fe ddywedodd y Prif Weithredwr "wnawn ni ddim cofnodi y sylw yna." Yn dilyn hyn fe symudom ymlaen i'r eitem nesaf.

Ar ddiwedd y cyfarfod a dros ginio fe wnaeth yr Arweinydd y pwynt fod fy newis o eiriau ar ddiwedd yr eitem tlodi yn annerbyniol. Mi wnes gytuno ac ymddiheuro iddi. Pan gyrhaeddais adref dywedais beth oeddwn wedi ddweud wrth fy ngwraig ac fy mod yn edifarhau am fod mor anghyfrifol.

Y bore wedyn roedd cyfarfod busnes o'r Pwyllgor Gwaith. Ar ei ddiwedd gofynnodd yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr am gyfarfod sydyn. Dywedodd y Prif Weithredwr ei fod wedi cael galwadau ffôn gan Y Cynghorydd Aled M Jones a'r Aelod Seneddol Virginia Crosbie yn cwyno am y sylw a wnaed. Ymddiheuriais i'r ddau a dywedais yn syth y byddwn yn ymddiheuro i'r Aelodau oedd yn y cyfarfod, sefyll i lawr o'r Pwyllgor Gwaith ac fel un o'r Dirprwy Arweinyddion yn syth ac yn cyfeirio fy hun at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

Wedi hyn am 12:38 derbyniais yr e-bost isod gan y Prif Weithredwr -

"Pnawn da.

Rwyf wedi derbyn ymholiad o tu allan i'r Cyngor am eich sylw yn y cyfarfod o'r Bwrdd ddoe – yr un y bu i mi wneud sylw arno ar y pryd.

Yn amlwg, nid oes gennyf unrhyw reolaeth dros yr hyn mae aelodau etholedig yn ei ddweud ond credaf bod dyletswydd arnaf i ddwyn y mater i'ch sylw.

Credaf bod y sylw'n amhriodol, ac y byddai'n briodol i chi ymddiheuro, ac o bosib cyfeirio'r mater at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

Deallaf bod y wasg wedi cysylltu efo'r tîm cyfathrebu ac eu bod yn debygol o redeg y stori diwedd y dydd.

Hwyl Dylan.”

Gyrrais yr ymateb yma am 13:32 –

“Annwyl Dylan,

Mae ymddiheuriad wedi mynd i'r aelodau etholedig oedd yn y cyfarfod ac ebost wedi mynd at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor. Yn y cyfamser byddaf yn sefyll i lawr fel Dirprwy Arweinydd ac aelod o'r Pwyllgor Gwaith.

Hoffwn ymddiheuro i chi yn bersonol am y sylw annerbyniol.

Yn gywir,

Ieuan

Fe aeth yr ymddiheuriad isod allan am 12:40 i'r Aelodau, Y Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr a'r Swyddog 151 –

“Annwyl bawb,

Yng nhgyfarfod Bwrdd Rhaglen Datbygiadau Cyfredol bore Llun fe gawsom gyflwyniad a thrafodaeth di-flewyn-ar-dafod ar y Sgorfwrdd Tlodi.

Mi wnes y sylw fy mod wrthi'n ail ddarllen y Ragged Trousered Philanthropist gan Robert Tressell a gyhoeddwyd yn 1910 ac fy mod wedi fy nghythraddo ein bod, dros can mlynedd yn ddiweddarach, yn dal i drafod tlodi yn ein cymunedau.

Roedd yn ymateb emosiynol iawn ond ar ddiwedd fy sylwadau fe wnes un sylw diangen ac annerbyniol am y Blaid Geidwadol.

Wedi meddwl yn ddwys am y sylw hyn a wnaed mewn cyfarfod gwbl gyfrinachol ond eto yng ngwydd fy nghyd aelodau etholedig hoffwn ymddiheuro yn ddiffuant am y sylw yma. Er fy mod yn sefyll gant y gant tu ôl i fy natganiad am warth tlodi yn ein cymdeithas yn y flwyddyn 2023.

Rwy'n derbyn yn llwyr na ddylwn wedi gwneud y sylw amhriodol ac annerbyniol yma.

Hoffwn ymddiheuro unwaith eto am y sylw ac unrhyw loes a achoswyd gan fy sylw.

Yn ddiffuant

Ieuan Williams”

Gyrrais ebost yn cyfeirio fy hun at Gadair y Pwyllgor Safonau, John R Jones, am 13:02.

Am 12:20 derbyniais yr ebost isod gan Will Hayward o Wales Online –

“Hello Ieuan,

Will Hayward here from WalesOnline and the Western Mail.

I am emailing to ask if you wish to provide comment on a story we will be running regarding comments you made in an internal Council meeting yesterday.

Within it you reportedly said that "all Tories should be shot" to which Dylan Williams replied that it should not be minuted.

I have included the quote from Virginia Crosbie below where she calls on you to resign as deputy leader of the Council.

If you wish to provide comment on this please send it along by 5pm today (13/6). I am happy to speak on the phone as well if you wish.

If you could also confirm your receipt of this email that would be much appreciated.

Virginia Crosbie's comments:

I am disgusted an Ynys Môn councillor feels able to say such a thing in a meeting. Ieuan Williams should stand down from his role as deputy leader of the council immediately and apologise for his appalling comment.

I hope the leader of the council will sack him if he does not leave his post.

This sort of nastiness has been going on since I was elected and it comes almost exclusively from Plaid Cymru councillors and those who, like councillor Williams, pretend they are independent but are Plaid to their bones.

This is not the rough and tumble of political life, this is out and out hate. Councillor Williams knows I wear a stab vest at surgeries but still he casually remarks I and others who are Conservative should be shot.

Two MPs have lost their lives in the last seven years and still he thinks saying such things is ok.

I have come to believe much of it is personal against me too because I am a woman, I have an English accent, even though I am half Welsh, and I am a Tory. The fact I do a good job probably just makes it worse.

I understand the council's chief executive Dylan Williams said the remark should not be minuted. I spoke to him today and he said it was 'an internal meeting' and he was dealing with it. If that is the case why the need for it to have minutes?

If he has tried to cover up this remark - a call to commit violence against members of the party democratically elected to lead the UK Government - then he needs to consider his position too.

Many thanks”

Gyrrais yr ymateb isod iddo am 14:03

“Dear Will,

Further to your correspondence here is my statement in response to your request:

I apologise profusely for any offence caused by my inappropriate comment. The remark was made at the end of an emotionally charged statement, following a presentation on poverty on Anglesey. I am obviously not advocating shooting anyone and have apologised to all members present at the meeting. I have also referred myself to the Standards Committee and have stood down as deputy leader and member of the executive whilst any potential investigation takes place

This is not about any one individual. The real issue at hand here is what made me so angry and emotional in the first instance. We have a 99% increase in food bank usage on Anglesey in the three months since November 2022.

Almost a third of our children on Anglesey are living in poverty despite the UK being one of the richest countries in the world.

Over the past 13 years we have seen a Conservative Party drive through a programme of austerity leading to cuts to vital services whilst at the same time we have seen the gap between the richest in our society and those most in need of our help grow even larger.

It is being able to help the most vulnerable in our society which motivates me as a County Councillor and whilst I apologise for, and withdraw, my crass remark I hope the people of Anglesey will see that the real issue here is my passion in fighting the corner of the most vulnerable in our society against a Party which seems happy to forget about them.

It is not appropriate for me to make any further comment as I have referred myself to the standards committee.

Yours sincerely,

Ieuan Williams”

Fe wnaeth y stori yma'r newyddion cenedlaethol ar ddiwedd y dydd a thrwy gydol y diwrnod wedyn.

Bore ddydd Gwener y 15fed o Fehefin am 11:33 derbyniais e-bost yn ôl gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn gofyn i mi gyfeirio fy hun atoch chi.

Rwy'n hynod siomedig yn fy hun am ddefnyddio'r geiriau, ymadrodd cymdeithasol neu idiom fel esboniwyd yng ngeiriadur Caergrawnt ydynt, sydd yn cael eu defnyddio pan ydych yn credu bod gweithredoedd rhywun yn ofnadwy o afresymol (Llymder ers 2010, Brexit, Partygate ayyb). Mi ddywedais y sylw mewn cyfarfod mewnol mewn

rhwystredigaeth at sefyllfa'r wlad a'r Blaid Geidwadol sydd wedi bod yn gyfrifol am ei rhedeg ers 2010 gyda rheolaeth dros gyllid. Ni ddywedwyd y sylw mewn ffordd ymfflamychol ac nid oedd i fynd tu allan i'r ystafell. Nid oedd y sylw wedi ei dargedu at unrhyw unigolyn yn bersonol fel sydd wedi'i gyfleu yn y wasg.

Nid yw'r Cynghorydd Aled Morris Jones na'r Aelod Seneddol, Virginia Crosbie, wedi cysylltu gyda mi yn uniongyrchol. Mae hyn yn groes i'r ethos rydym wedi ddatblygu ym Môn ers fy amser i fel Arweinydd. Pan fydd unrhyw ddrwg deimlad rydym yn ei drafod yn fewnol, er mwyn datrys unthyw anghydfod mewn dull aeddfed yn lleol. Mae hyn yn arferiad mae'r Pwyllgor Safonau yn ei annog. Er nad fel hyn wnaeth y ddau ymateb i'r sefyllfa rwy'n cydnabod yn llawn fy ngyfrifoldeb.

Teimlaf fod sylwadau'r Aelod Seneddol ynglyn "the rough and tumble of politics" braidd yn annidwyll. Fe ddefnyddiwyd y wasg i ddod a'r stori yma am gwleidyddiaeth allan i'r cyhoedd i geisio dylanwadu ar y cyhoedd bod yr Aelod Seneddol yn cael ei thrin mewn ffordd annheg gan Blaid Cymru. Credaf fod hyn yn camliwio gan nad wyf yn ymwybodol o unrhyw gynghorwyr Plaid sydd wedi bod yn gâs tuag ati. Yn yr un modd mae'r sylw fy mod i yn Blaid i'm hesgyrn yn anghywir. Ni soniwyd am yr Aelod Seneddol o gwbl yn fy sylw ond mae hi wedi troi'r stori i fod i gyd amdani hi. Wrth fynd i'r wasg mae'r AS wedi dod a'r stori i mewn i'r "rough and tumble of politics" er mwyn ceisio dylanwadu ar y cyhoedd. Defnydd anffodus o eiriau sydd yma ac yn bendant nid casineb.

Yn amlwg rwyf yn ymddiddori yn fawr mewn gwleidyddiaeth, gwleidyddiaeth Llywodraeth Leol yn bennaf. Ni fyddaf yn cyhoeddi llawer ar y cyfryngau cymdeithasol, yn enwedig unrhyw fath o gyhoeddiadau ymfflamychol; ond gellir gweld o'm nghyfrif Twitter (ieuan65) bod y mwyafrif o sylwadau gwleidyddol rwyf wedi eu cyhoeddi ynglŷn â llymder a thoriadau i gyllid Llywodraeth Leol. Rhannaf hyn fel tystiolaeth bod y mater yn fy mhoeni ers blynyddoedd.

Rwyf yn hynod o siomedig yn fy ymddygiad a gofynnaf yn garedig i chi gymryd hyn, fy ymddiheuriadau a fy ngwasanaeth fel cynghorydd ers 2008 i ystyriaeth.

Yn ddiffuant,

Ieuan Williams

Anglesey Foodbank

Anglesey Foodbank demonstrates foodbank usage across Anglesey excluding Twrcelyn

As a measure we look at the amount of Kg being distributed to give us an indication of need. Comparing November 2022 against January 2023 we can see an increase of 99.1%. This trend has continued into 2023,
please click on the tab for more information.

1339
Households

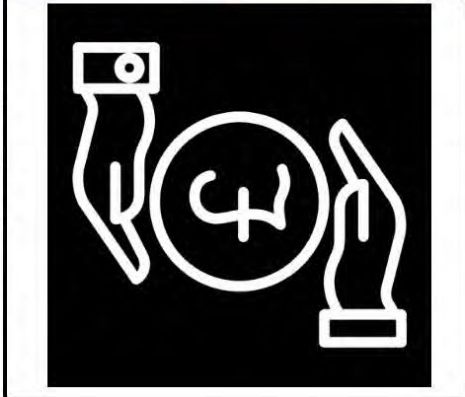

Amlwch Foodbank

Amlwch Foodbank demonstrates foodbank usage across the Twrcelyn ward, Moelfre, llanyrchymedd and Benllech

As a measure we look at the amount of Kg being distributed to give us an indication of need. Comparing January 2022 against January 2023 we can see an increase of 90%. This trend has continued into 2023,
Please click on the tab for more information.

586
No. of Referrals

Housing need and homeless cost of living funds

This scheme provided Anglesey residents with various lines of support during times of hardship, including food or fuel or flooring or furniture

Please click on the tab for more information

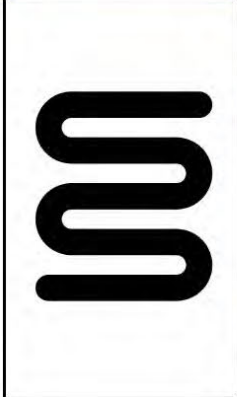
295
Awarded

Cost of Living discretionary hardship fund

This scheme was managed by O'Toole, CAB Ynys Môn and Financial Inclusion officers in order to provide almost immediate hardship need based on an application for Anglesey residents. This scheme continues through CAB Ynys Môn. Residents in crisis can approach CAB Ynys Môn for this support during 2023-24.
please click on the tab for more information.

222
Awarded

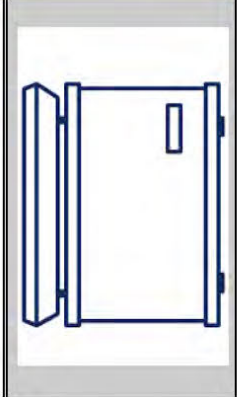

Warm Spaces

Warm Spaces is designed to signpost anyone in need of warmth & community, to a warm space to share with others.

Within this tab we have a breakdown of this scheme. We are able to look at the warm spaces within the island and also what each of those spaces has allocated / distributed.
Please click on the tab for more information

3893
Attendance Numbers

Community Freezers

Community Freezers is an initiative set up to combat food poverty.

Freezers in ten community hubs have been filled with locally produced ready meals. Anyone can access the meals and this dashboard aims to monitor and show trends in the demographic accessing this initiative

Please click on the tab for more information

5032
Meals distributed

032

137999

Sum of Kgs. IN

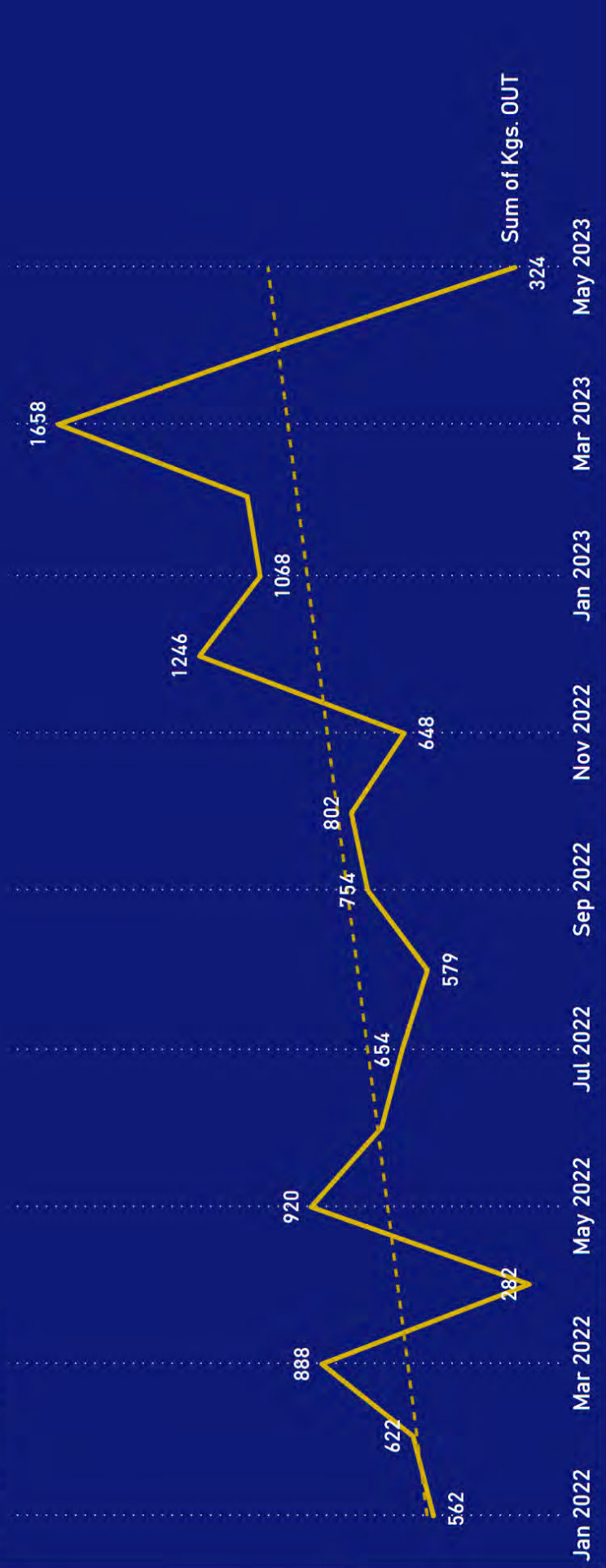
13827

Sum of Kgs. OUT

-28

Kgs Left

Kgs out / amount left

No. of Referrals and Parcels

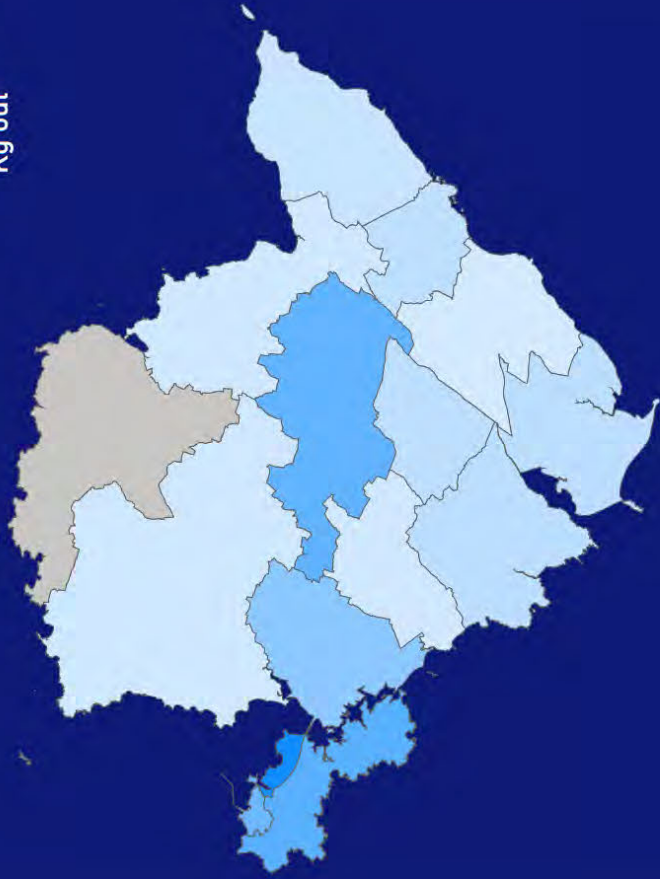
No. of Referrals No. of Parcels

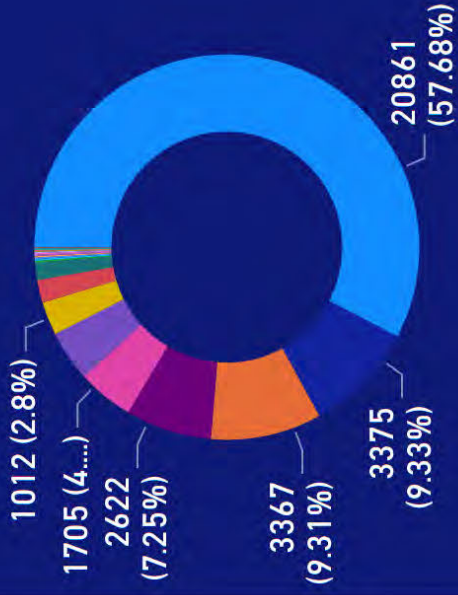
Kg by ward

36506
Kg out

Reason

- Low Income
- Debt
- Homeless
- Benefit Changes
- Benefit Delays
- Sickness
- Other
- Delayed Wages
- Domestic Abuse
- Earnings and Ben...
- Bereavement
- Earning, No Benefit
- Earning no benefits
- Benefits not Earni...
- Bank account froz...

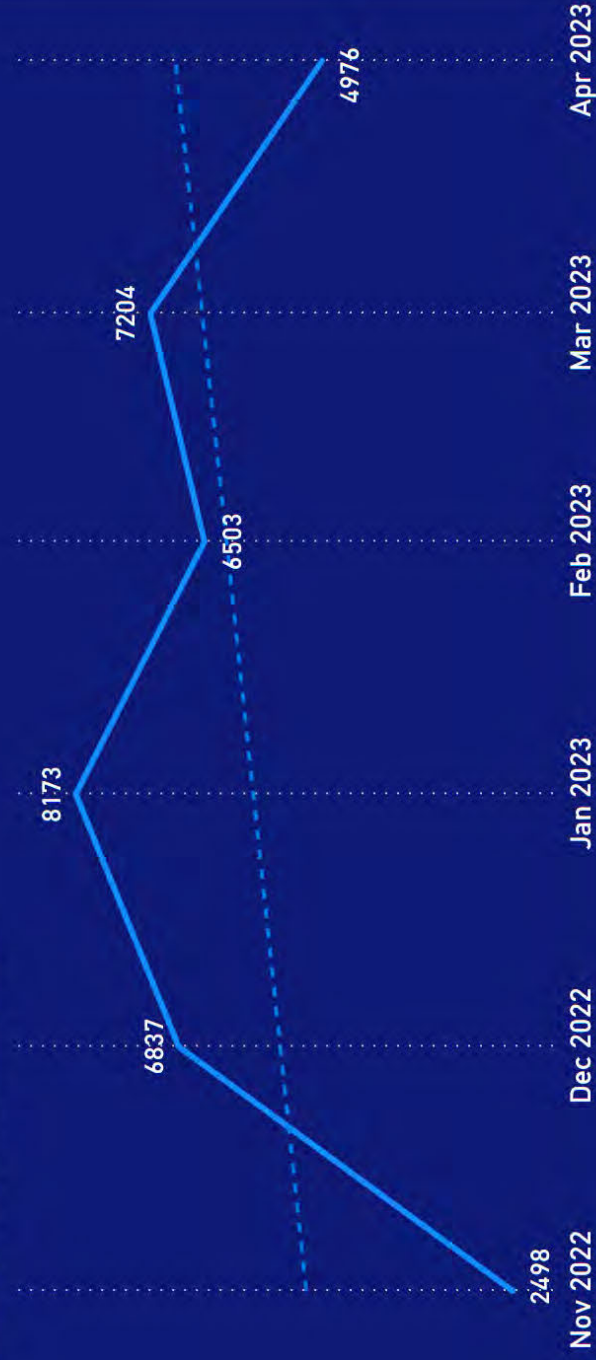
- Bank account frozen
- Benefit Changes
- Benefit Delays
- Benefits and Earnings
- Benefits not Earning
- Benefits only
- Bereavement
- Debt
- Delayed Wages
- Domestic Abuse

033

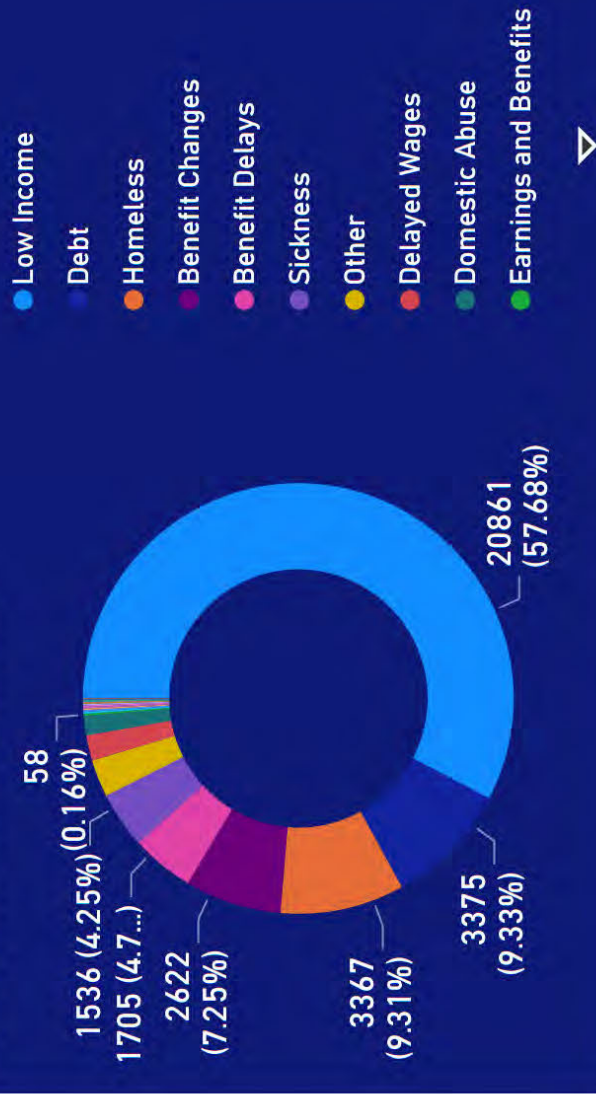
Kgs Out by Month

Anglesey Foodbank Kgs out

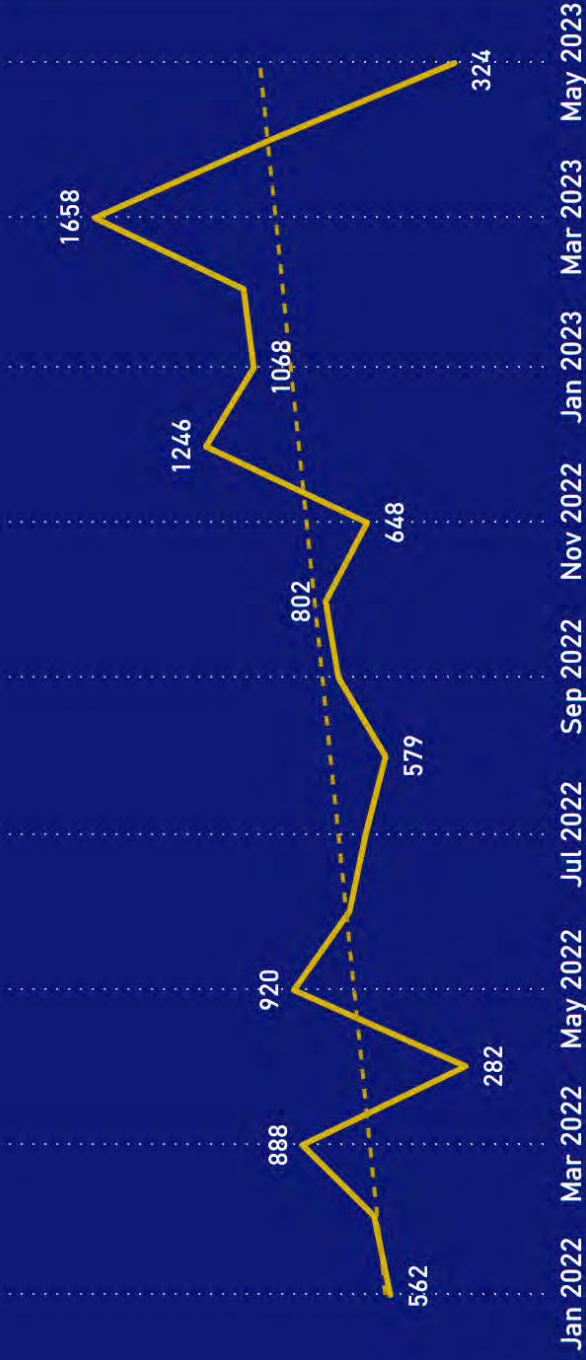

Anglesey foodbank case referrals

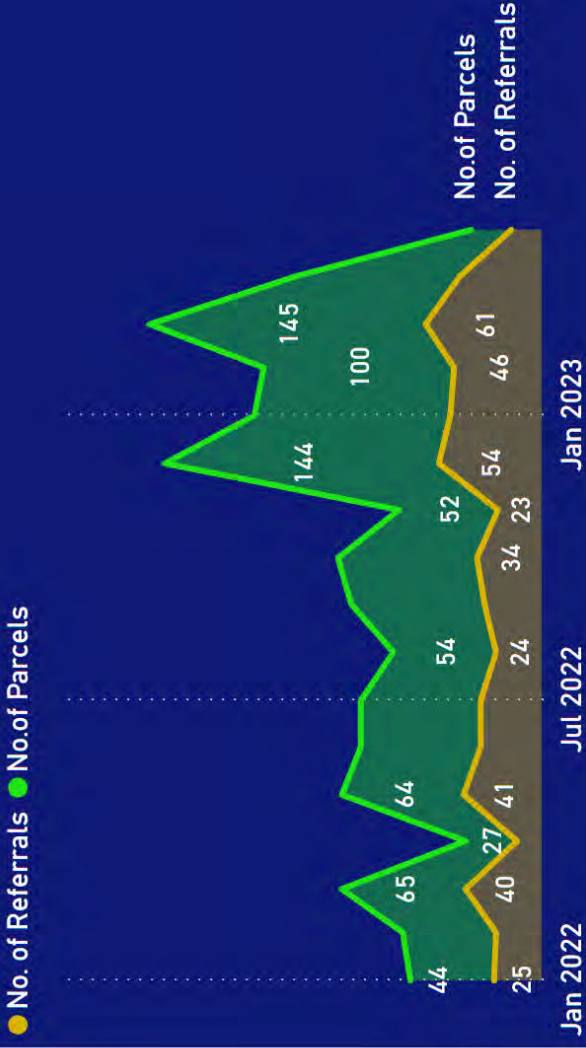

064

Anglesey Foodbank Kgs out

No. of Referrals and Parcels

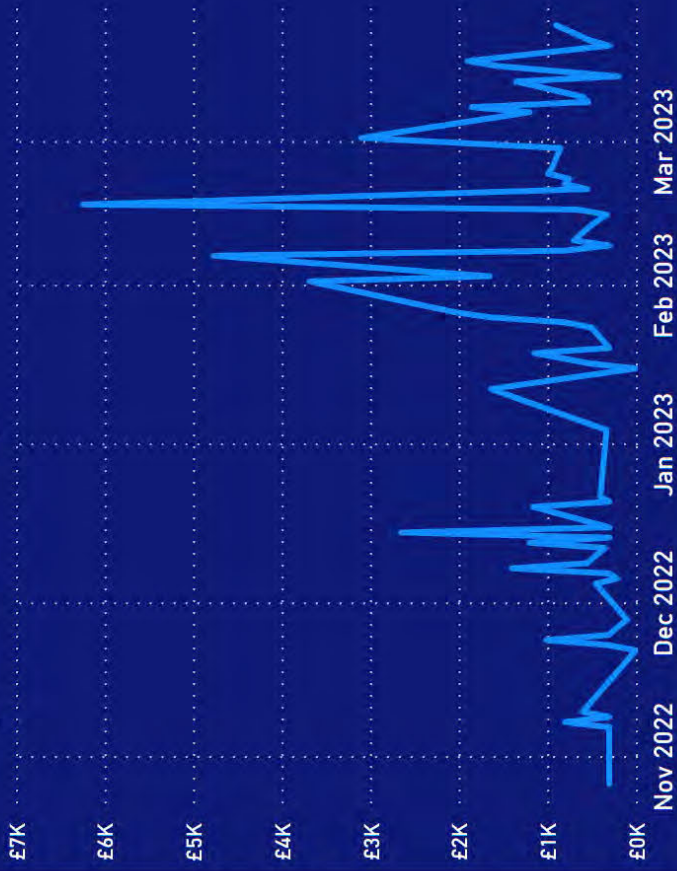
Case Status

387

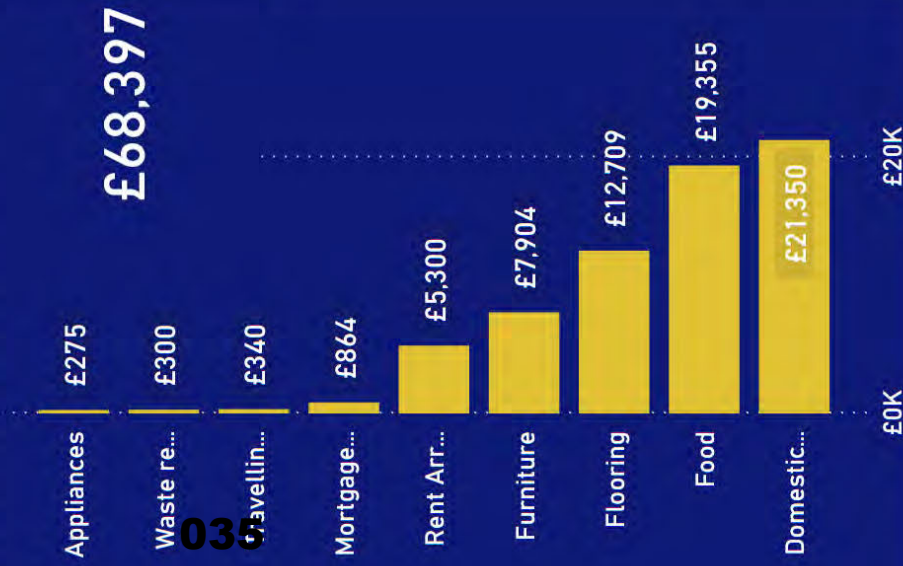
Cases

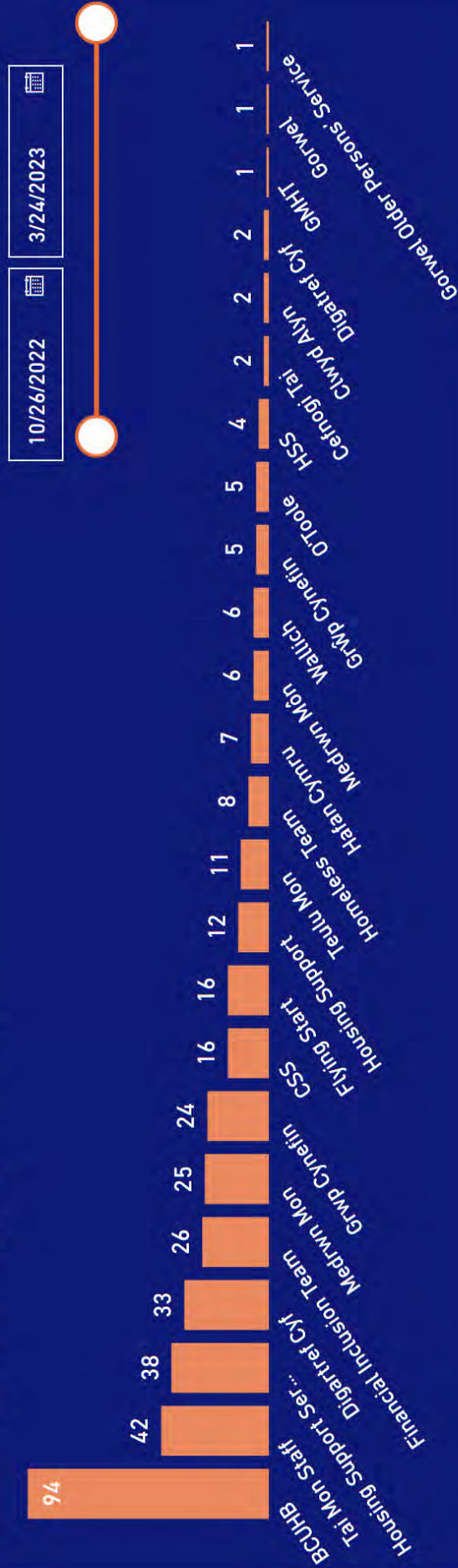
Funding Used / Monthly

Total amount of funding required by Cat

Number by Referring Organisations

3893
Attendance
Numbers

471
Sessions

315
No. of air fryers

269
No. of slow
cookers

369
No. of energy
packs

£27,631
Total spent

Attendance / Ward

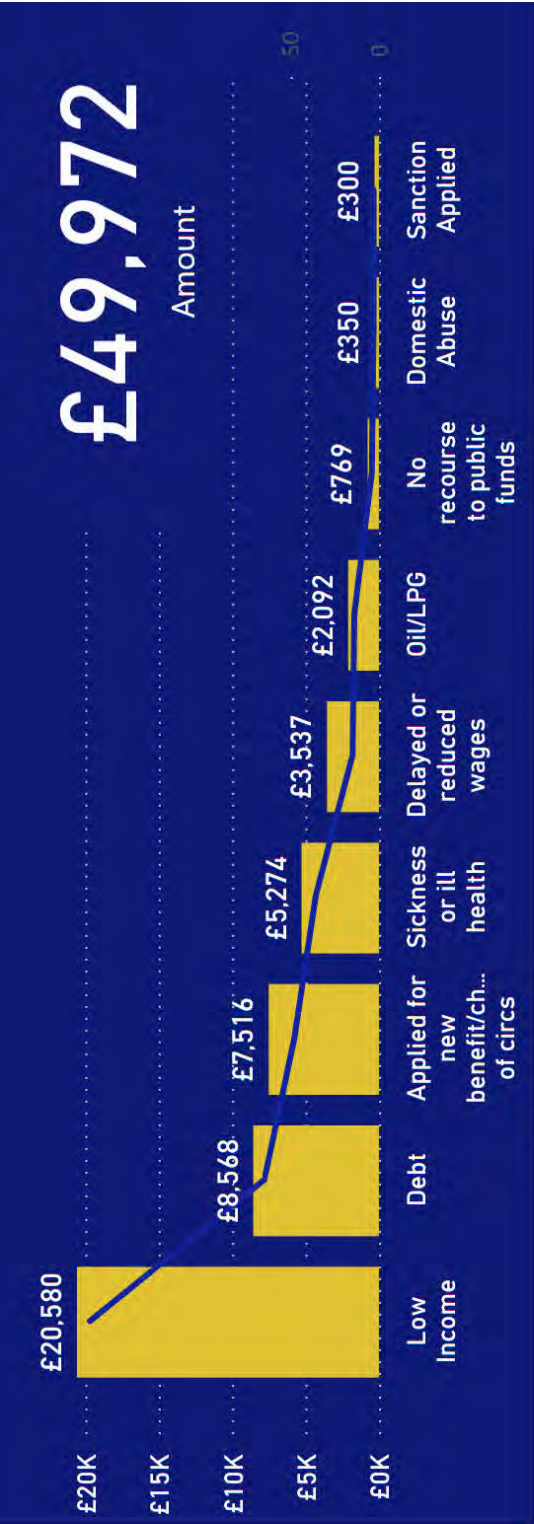
Amount spent / Ward

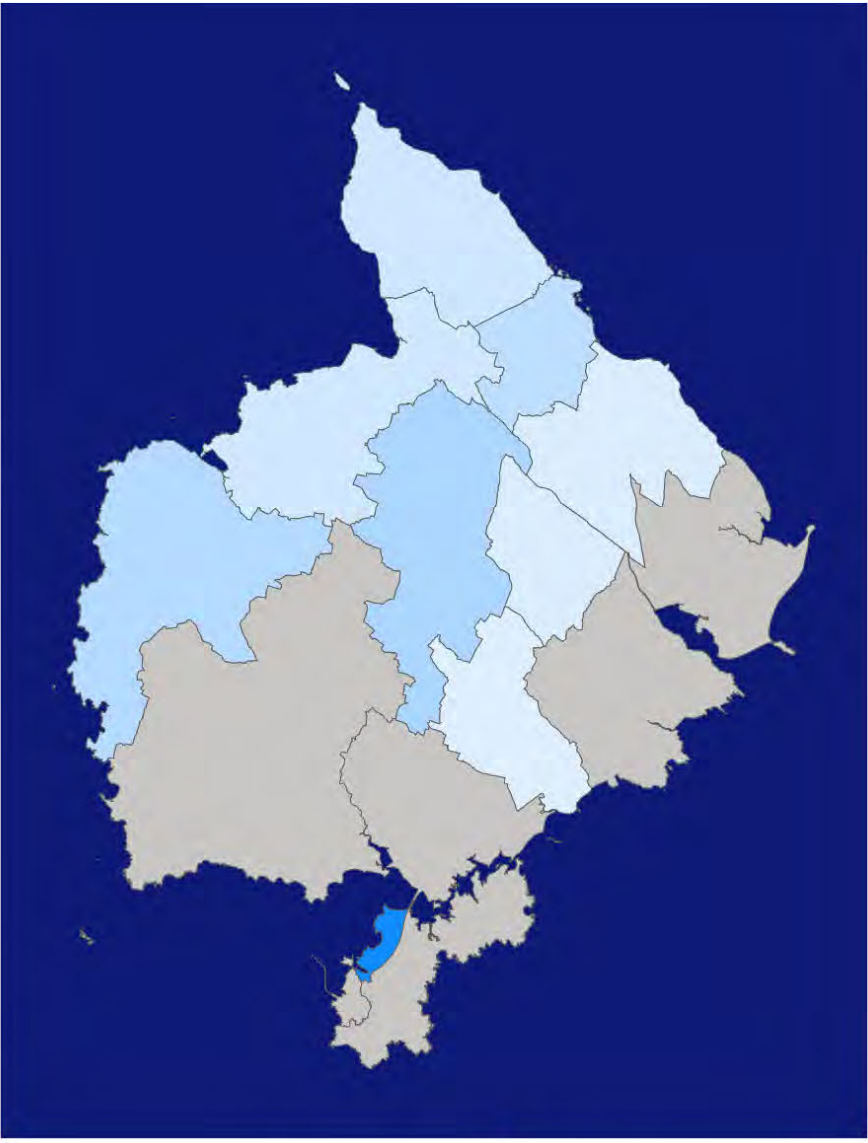
- ☐ 18 to 24
- ☐ 25 to 34
- ☐ 35 to 44
- ☐ 45 to 54
- ☐ 55 to 64
- ☐ 65 and over

358
Applications

Application / Case status

037

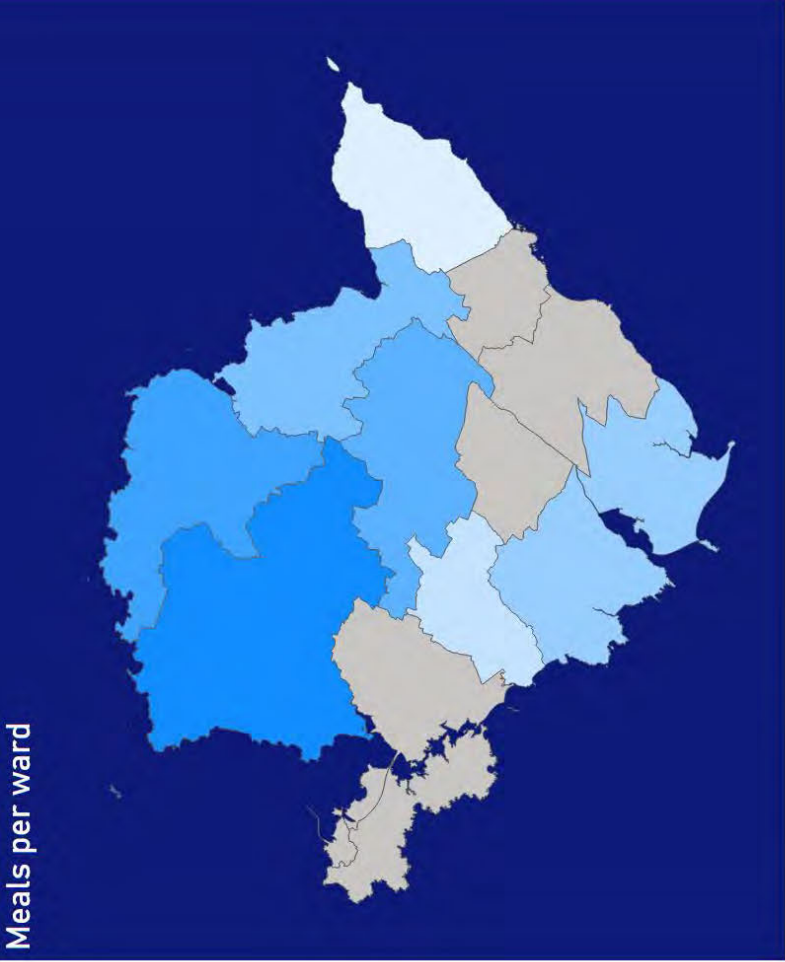
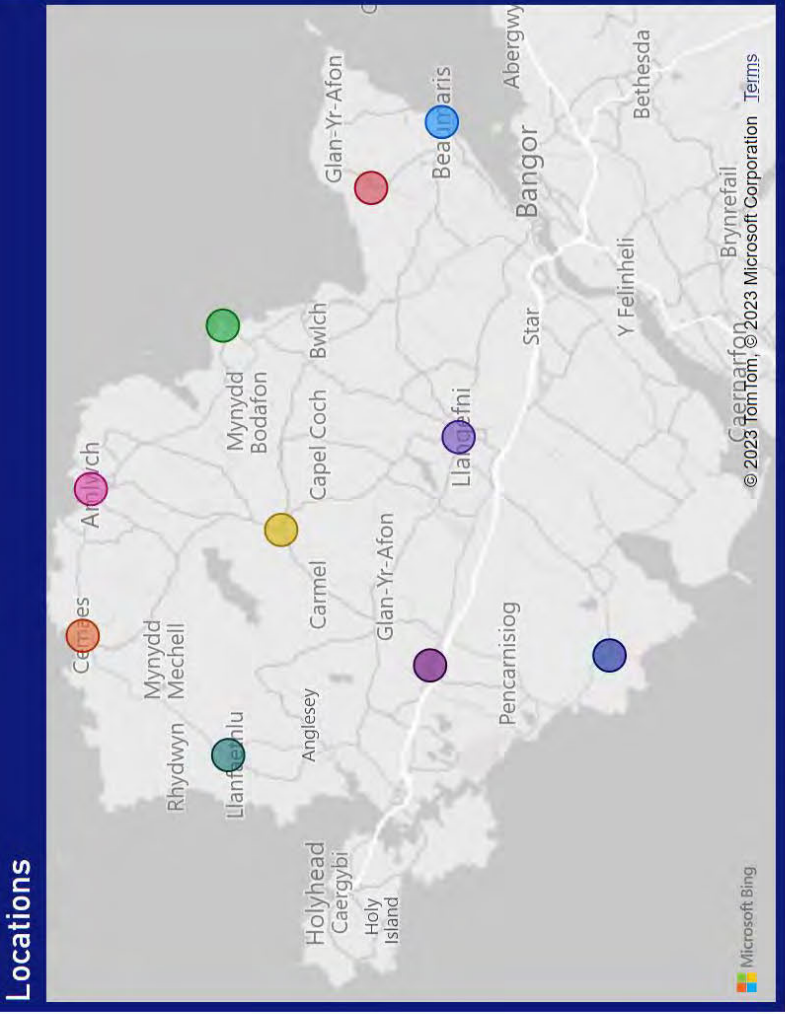

1065
Households

5032
Meals
038

330
No. of Children

1882
No. of adults

[illegible]

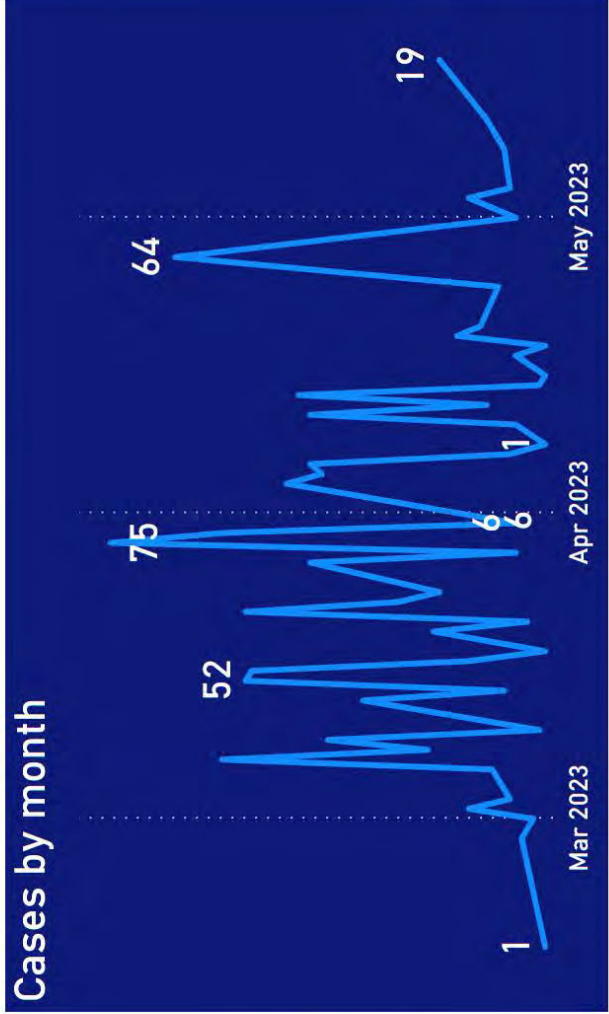
Ward age split

Ward	18-34	35-49	50-64	65-79	80+
Talybolion	27.46%	33.40%			
Canolbarth Môn	23.55%	23.97%	26.45%	20.25%	
Twrcelyn	24.93%	34.31%	20.23%		
Lligwy		43.85%			
Bro Aberffraw	25.12%	28.99%	24.15%		
Seiriol		44.97%	20.13%		
Crigyll	21.57%	31.37%	30.72%		

Cases by month

Date	Cases
Mar 1	1
Mar 10	52
Apr 10	75
May 10	64
May 20	19

Atodiad 2

5.1 Côt Ymddygiad i Aelodau

Dyma'r Côt Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 12.05.2016

Rhan 1 – Dehongli

1. (1) Yn y cod hwn

mae "aelod" ("member") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("co-opted member"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond -

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-Bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd is-Bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-Bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("your authority") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("relevant authority") yw -

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr "cofrestr o fuddiannau'r aelodau" ("register of members' interests") yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("meeting") yw unrhyw gyfarfod -

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, Is-Bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-Is-Bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 ,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau lle mae aelod o weithredaeth neu fwrdd neu swyddog yn gweithredu ar ei ben ei hun yn cyflawni swyddogaeth awdurdod

ystyr "chi" ("you") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chynghor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cynghor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cynghor sir neu'r cynghor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cynghor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2 - Darpariaethau Cyffredinol

2. (1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn -

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu -

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr

awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo gôd sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r côd ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi -

(a) gyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) beidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson;

(ch) beidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran; a

(d) mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar y côd ymddygiad hwn yn ystod pob tymor llawn yn y swydd ac, yn achos yr aelodau hynny sydd wedi cael eu hethol i'r Cyngor Sir am y tro cyntaf a'r rheiny sydd wedi cael eu hailethol ond nad ydynt wedi treulio cyfnod di-dor yn y swydd, rhaid iddynt fynychu'r hyfforddiant yn ystod y chwe mis yn dilyn eu hethol.

5. Rhaid i chi -

(a) beidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) beidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6. (1) Rhaid i chi -

(a) beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) roi gwybod i swyddog monitro eich awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r côd ymddygiad hwn;

(ch) beidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wamal yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi -

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) beidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio -

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi -

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan -

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog A151 yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-ffeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi -

(a) barchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

Rhan 3 - Buddiannau

Buddiannau Personol

10. (1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r côd ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef -

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt -

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrn yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a gawsoch wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu waith a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrn yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw -

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod

ac yn berthnasol i (aa) i (dd), yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Sylwer: mae isbaragraff (b) wedi cael ei adael allan] -

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio -

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgwymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesion mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

ac yn berthnasol i (i) i (v), a hynny i raddau mwy -

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11. (1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud -

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf -

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rywmedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r côd hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r côd hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12. (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn amodol ar (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw -

(a) yn gysylltiedig -

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na

deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg amser llawn, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Sgriwtini

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) -

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14. (1) Yn amodol ar is-baragraffau (2), (2A) (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ganiatâd arbennig gan bwyllgor safonau eich awdurdod -

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal -

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) lle mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym musnes yr awdurdod, gallwch gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod mewn perthynas â'r busnes hwnnw ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fynychu'r cyfarfod i bwrpas gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth am y busnes p'un a yw'n statudol ai peidio.

(2B) wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig dan baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio gydag unrhyw weithdrefn y gall eich awdurdod ei mabwysiadu ar gyfer cyflwyno sylwadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod -

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu sgriwtini, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod â chaniatâd arbennig ar yr amod -

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys -

(aa) manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y caniatâd arbennig a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ganiatâd arbennig, rhaid i chi ddarparu manylion am y caniatâd arbennigmewn unrhyw sylwadau a wnewch yn ysgrifenedig neu ar lafar ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y sylwadau.

Rhan 4 - Cofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau

Cofrestru Buddiannau Personol

15. (1) yn amodol ar is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl -

(a) i gôd ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y côd enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Ni fydd is-baragraff (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16. (1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r diddordeb hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r diddordeb o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr diddordebau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("sensitive information") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Dylai hysbysiad ysgrifenedig o'r fath gael eu darparu [yma](#).

Atodiad 3

DATGANIAD DERBYN SWYDD

DECLARATION OF ACCEPTANCE OF OFFICE

Yr wyf fi / I

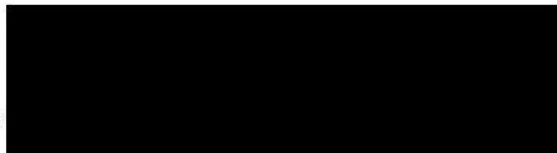
.....Ieuan Williams.....

a minnau wedi fy ethol i swydd Aelod Cyngor Sir Ynys Môn /
having been elected to the office of Member of Isle of Anglesey County Council

YN DATGAN fy mod yn cymryd amaf fy hun y swydd honno, ac y byddaf yn cyflawni
dyletswyddau'r swydd yn briodol ac yn ffyddlon hyd eithaf fy marn a'm gallu /
DECLARE that I take that office upon myself, and will duly and faithfully fulfil the duties of
it according to the best of my judgement and ability.

YR WYF YN YMRWYMO i barchu'r côd ymddygiad a ddisgwylir oddi wrth Aelodau Cyngor
Sir Ynys Môn ac sy'n bodoli am y tro ac a allai gael ei adolygu o dro i dro /
I UNDERTAKE to observe the code for the time being as to the conduct which is expected
of Members of Isle of Anglesey County Council and which may be revised from time to
time.

Llofnodwyd /
Signed

Dyddiad /
Date.....06/05/2022.....

Cafodd y datganiad hwn ei wneud a'i lofnodi ger fy mron, /
This declaration was made and signed before me,

SWYDDOG PRIODOL / PROPER OFFICER OF THE COUNCIL

- * - * - * - * - * - * - * - * - * -

Pan wneir y datganiad gerbron person arall a awdurdodwyd gan Adran 83(3) o Ddeddf
Llywodraeth Leol 1972, dylid datgan, yn lle hynny, yn rhinwedd pa swydd y mae'r person
hwnnw'n derbyn y datganiad. /

Where the declaration is made before any other person authorised by Section 83(3) of the
Local Government Act 1972, state instead the capacity in which that person takes the
declaration.

Atodiad 4

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Ein cyf: 202302251/LL/CH

Gofynn Llinos Lake
wch

am:

01656 644202

Dyddiad: 9 Awst 2023

llinos.lake
@ombwdsmon.cymru

PERSONOL A CHYFRINACHOL

Cynghorydd Ieuan Williams

Ynys Môn

Trwy Ebost yn unig
ieuanwilliams@ynysmon.llyw.cymru

Annwyl Gynghorydd Williams

Cwyn a hunangyfeiriwyd yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad

Mae'r Ombwdsmon bellach wedi penderfynu ymchwilio i'ch cwyn a hunangyfeiriwyd. Gofynnwyd i mi gynnal yr ymchwiliad.

Bydd y gŵyn yn cael ei hymchwilio ar y sail y gallai fod methiant i gydymffurfio â'r paragraffau canlynol o'r Cod:

- 4(b) - rhaid i chi ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt.
- 6(1)(a) - rhaid i chi beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod.

Nid oes angen i chi ymateb i'r llythyr hwn os nad ydych yn dymuno gwneud hynny. Fodd bynnag, bydd unrhyw sylwadau a wneir yn ystod y cam hwn yn cael eu hystyried. Dylech gofio y gall eich sylwadau hefyd gael eu defnyddio mewn unrhyw drafodion dilynol.

Tudalen 1 o 2

ombwdsmon.cymru
holwch@ombwdsmon.cymru
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
Rydym yn hapus i dderbyn ac
ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg.

055

ombudsman.wales
ask@ombudsman.wales
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
We are happy to accept and respond
to correspondence in Welsh.

Os canfu fy ymchwiliad bod achos i'w ateb, byddaf, maes o law, yn cyflwyno'r dystiolaeth yr wyf yn ei chanfod i chi, ac efallai y cewch eich gwahodd i gyfweiliad i ateb unrhyw gwestiynau sy'n ymddangos yn berthnasol yng ngoleuni hynny.

Rwyf wedi ysgrifennu i hysbysu Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn i roi gwybod am yr ymchwiliad hwn ac rwyf wedi gofyn am unrhyw wybodaeth berthnasol. Mae'r Swyddog Monitro hefyd wedi cael copi o'r gŵyn yn unol â phroses yr Ombwdsmon.

Cynhelir ymchwiliadau'r Ombwdsmon yn breifat. Felly, gofynnir i chi beidio â chysylltu na thrafod manylion y gŵyn ag unrhyw dystion posibl neu unrhyw un a all fod yn gysylltiedig â'r mater, boed hynny'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, i osgoi unrhyw ragfarn ynghylch yr ymchwiliad. Gallai ymddygiad o'r fath gael ei ystyried fel torri'r Cod.

Os ydych o'r farn y dylai'r Ombwdsmon ystyried gwybodaeth benodol, neu gysylltu â thystion fel rhan o'r ymchwiliad hwn, rhowch wybod i mi a byddaf yn ystyried eich cais yng ngoleuni cylch gorchwyl ymchwiliad yr Ombwdsmon.

Diwallu eich anghenion yn ystod ein hymchwiliad

Rhowch wybod i ni os oes angen i ni newid y ffordd rydym yn cyfathrebu â chi i'ch helpu i ddefnyddio ein gwasanaeth. Os oes unrhyw beth yn ei gwneud yn anodd i chi ymgysylltu â ni, er enghraifft, os oes gennych anabledd, cysylltwch â ni i esbonio sut y mae hyn yn effeithio arnoch ac i drafod unrhyw addasiadau a allai helpu. Byddwn yn ystyried a yw eich cais am addasiad yn rhesymol ac yn briodol o dan yr amgylchiadau. Mae hyn oherwydd bod angen inni ddefnyddio arian cyhoeddus yn ofalus.

Caiff y llythyr hwn ei anfon yn electronig yn unig. Ni fydd copi caled yn cael ei anfon oni fyddwch yn gofyn am un.

Yn gywir

Llinos Lake

Swyddog Ymchwilio/Investigation Officer

Atodiad 5

Dogfen wedi ei chreu gan y Cyngor

MYNEGAI I ATODIAD 5 – GWYBODAETH GAN Y CYNGOR

- Hyfforddiant a gyflawnwyd
- Sleidiau Hyfforddiant ar y Côt Ymddygiad i Aelodau
- Cofrestr o ddiddordebau
- Datganiad o Ddiddordeb gan Aelodau mewn Cyfarfodydd
- Byrddau Rhaglen Gorfforaethol – Cylch Gorchwyl
- Dyfyniad o Reolau Gweithdrefn y Cyngor
- 12/06/2023 – Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol
- 11/09/2023 - Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol
- Cyfnewidfa e-bost
- Protocol Datrysiad Lleol
- Dolenni i Adroddiadau'r Wasg
- Cwynion Swyddogol : Adolygiad gan gynnwys Polisi Pryderon a Chwynion
- 11/07/2023 Llythyr gan Gyngor Tref Amlwch
- Cyfnewidfa e-bost

Rhif adnabod cwrs	Teitl Cwrs	Dyddiad Cwblhau	Rhif Ymgeisydd	Enw Cyntaf	Cyfenw
AEL001	CROESO I'R AWDURDOD	16/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL002	MATERION CYLLIDOL	19/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL003	COD YMDDYGIAD A MOESEG	20/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL004	CYFLWYNIAD I GWASANAETHAU'R AWDURDOD	23/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL004	CYFLWYNIAD I GWASANAETHAU'R AWDURDOD	24/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL004	CYFLWYNIAD I GWASANAETHAU'R AWDURDOD	26/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL006	OFFER TG A DIOGELWCH SEIBR	11/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL009	SGILIAU TG - ANWYTHIAD	26/05/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL015	HYFFORDDIANT YMWHYBYDDIAETH CRAFFU	22/09/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL016	YMWHYBYDDIAETH DIOGELU	20/09/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL018	GWAITH A DEDDFWRIAETH GOFAL CYMDEITHASOL	02/12/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL023	YMWHYBYDDIAETH IAITH	07/11/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL024	SGILIAU CADEIRIO	23/03/2023	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL025	CWESTIYNU CRAFFU EFFEITHIOL	05/12/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL027	ARWAIN YN DDIOGEL A DIOGELWCH PERSONOL	27/03/2023	Z01085	IEUAN	WILLIAMS
AEL029	CYNLLUNO	27/09/2022	Z01085	IEUAN	WILLIAMS

Côd Ymddygiad Aelodau Members' Code of Conduct

Rhagarweiniad / Introduction

gan / by John R Jones

Cadeirydd Pwyllgor Safonau ac Aelod Lleyg

Chair of the Standards Committee and Coopted Member

Cyflwyniad gan / Presentation by

Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro

Director of Function (Council Business)/Monitoring Officer

Ar gyfer Aelodau – Mai/Mehefin 2022

For Members – May/June 2022

**Rhagarweiniad
gan John R Jones
Cadeirydd Pwyllgor
Safonnau ac Aelod
Lleyg**

**Rhai sylwadau
cyffredinol gan y
Cadeirydd**

**Introduction by John
R Jones Chair of the
Standards Committee
and Coopted Member**

**Some general
comments by the Chair**

Y nod yw ymdrin â:

- Cefndir
- Y Côt Statudol
 - Yn gyffredinol
 - Ymddygiad
 - Pethau y dylech eu gwneud
 - Pethau na ddylech eu gwneud
 - Diddordebau
 - Gofynion Cofrestru
- Rolau a chyfrifoldebau
- Gwybodaeth ynghylch cysylltiadau ac adnoddau
- Crynodeb allweddol

The aim is to cover:

- Background
- The Statutory Code
 - Generally
 - Conduct
 - Do's
 - Don'ts
 - Interests
 - Registration Requirements
- Roles and Responsibilities
- Contact information and resources
- Key summary

Cefndir (1)

- [10 Safon Ymddygiad mewn Bywyd Cyhoeddus yng Nghymru statudol](#)
 - Bod yn anhunanol
 - Gonestrwydd
 - Uniondeb a phriodoldeb
 - **Dyletswydd i hybu'r gyfraith**
 - **Gwarchod**
 - Penderfynu'n wrthrychol
 - **Cydraddoldeb a pharch**
 - Agwedd agored
 - Atebolrwydd
 - Arwain

Background (1)

- [10 statutory Standards of Conduct in Public Life in Wales](#)
 - Selflessness
 - Honesty
 - Integrity and Propriety
 - **Duty to uphold the law**
 - **Stewardship**
 - Objectivity in Decision making
 - **Equality and respect**
 - Openness
 - Accountability
 - Leadership

Cefndir (2)

Background (2)

- Dyletswydd statudol i weithredu'n foesebol
- Côt Ymddygiad Mandadol
 - aelodau etholedig
 - aelodau cyfetholedig
 - cynghorwyr cymuned
- Canlyniadau torri'r Côt
 - cosb bersonol
 - colli enw da
 - her gyfreithiol
- [Côt Ymddygiad ar gyfer Aelodau CSYM](#)
- Statutory duty to act ethically
- Mandatory Code of Conduct
 - elected members
 - co-opted members
 - community councillors
- Consequences of breaching the Code
 - personal sanction
 - loss of reputation
 - legal challenge
- [IOACC Code of Conduct for Members](#)

064

Y Côt – yn Gyffredinol

The Code - Generally

Pa bryd mae'r Côt yn berthnasol

When does the Code apply?

- **Capasati swyddogol**
 - Y tu mewn i'r Cyngor
 - Y tu allan i'r Cyngor
 - Ffurfiol ac anffurfiol

- **Official capacity**
 - Inside the Council
 - Outside the Council
 - Formal and informal

065

- **“Bob amser ac mewn unrhyw swyddogaeth”**

- Defnydd amhriodol o'r swydd
- Camddefnydd o adnoddau
- Dwyn anfri

- **“At all times and in any capacity”**

- Improper use of position
- Misuse of resources
- Disrepute

Y Côd – Ymddygiad (1)

The Code – Behaviours (1)

Yr hyn y mae'n rhaid i gynghorwr ei wneud

What a member must do

- Hyrwyddo cydraddoldeb
- **Trin eraill â pharch**
- Darparu mynediad i wybodaeth
- Gwneud penderfyniadau gwrthrychol
- Rhoi sylw dyledus i gyngor swyddogion
- Dilyn y reolau ynghylch costau
- Cydweithredu gydag ymchwiliadau
- Promote equality
- **Treat others with respect**
- Provide access to information
- Make decisions objectively
- Have due regard to advice of officers
- Follow the rules on expenses
- Cooperate with investigations

066

Y Côd – Ymddygiad (2)

The Code – Behaviours (2)

Yr hyn y mae'n rhaid i gynghorwr beidio â'i wneud

- Derbyn rhoddion/lletygarwch gormodol
- Datgelu gwybodaeth a roddwyd yn gyfrinachol
- Defnyddio adnoddau'r Cyngor mewn modd amhriodol
- Gwneud cwynion blinderus neu faleisus
- Ceisio cael mantais
- Dwyn anfri ar y Cyngor

What a member must not do

- Accept disproportionate gifts/hospitality
- Disclose information given in confidence
- Use Council resources improperly
- Make vexatious or malicious complaints
- Seek to gain an advantage
- Bring the Council into disrepute

067

Diddordebau Personol (1) – Yn Gyffredinol

Personal Interests (1) Generally

- Rhaid i'r cyhoedd fod yn hyderus bod aelodau'n gweithredu er budd y cyhoedd
- The public must have confidence that members are acting in the best interests of the public
- Diddordeb proffesiynol neu bersonol a all wrthdaro â dyletswydd cynghorydd i wasanaethu ei gymuned
- A professional or personal interest which may conflict with a member's duty in serving their community
- Os oes gan gy nghorydd ddiddordeb yna rhaid iddynt ei ddatgan ac **efallai** y bydd raid iddynt adael yr ystafell
- If a member has an interest they must declare it and **may** have to leave the room

Diddordebau Personol (2) – Y prawf

Mae diddordeb personol yn bodoli os yw'r eitem dan drafodaeth yn ymwneud â neu yn debygol o gael effaith ar un o'r categorïau a restrir yn y Côd

A'R DIDDORDEB

Rhaid iddo effeithio ar y cyngorydd (neu eu cydnabod agos personol) mwy na mwyafrif trigolion.

Personal Interests (2) - The test

Members have a personal interest if the discussion relates to or is likely to affect one of the categories of interest listed in the Code

AND THE INTEREST

Must affect the member (or their close personal associate) more that it affects the majority of residents.

Diddordebau Personol (3) - Cydnabod Agos Personol

Pwy sy'n 'Gydnabod Agos Personol'

- Cyfeillion agos
- Cydweithwyr gyda chysylltiadau cryf
- Cydnabod busnes
- Perthnasau agos
- Neu rhywun y bu'r aelod **mewn anghydfod** â nhw
- **Onid** nid pobl y daw aelod ar eu traws yn achlysurol, perthnasau pell neu holl gysylltiadau gwaith yr aelod

Personal Interests (3) - Close Personal Associate

Who is 'a Close Personal Associate'

- Close friends
- Colleagues with strong connections
- Business associates
- Close relatives
- Or someone with whom a member has been in **dispute**
- **But not** casual acquaintances, distant relatives or all work contacts

070

Diddordebau Personol (4) – Personal Interests (4) - Categories

Categoriâu o Ddiddordebau Personol

- 1) **Ariannol**
 - Gwaith
 - Busnes
 - Treuliau gwleidyddol
 - Contractau
 - Buddion Eiddo
- 2) **Cyrff Allanol**
 - Penodiad Cyngor neu beidio
 - Cyflawni swyddogaeth cyhoeddus
 - Elusennau/dibenion elusenol
 - Grŵp pwysu/undeb llafur/cymdeithas broffesiynol
 - Clybiau preifat
- 3) **Lles / Ariannol**

Categories of Personal Interests

- 1) **Financial**
 - Employment
 - Business
 - Political expenses
 - Contracts
 - Property interests
- 2) **Outside Bodies**
 - Council appointment or not
 - Exercising public function
 - Charity/charitable purposes
 - Pressure group/trade union/professional association
 - Private clubs
- 3) **Wellbeing / Financial**

Diddordebau Personol (5) - Personal Interests (5) - Datganiadau Declarations

Beth mae Cynghorwr i'w wneud os
oes ganddynt Ddiddordeb
Personol?

- Datgan y diddordeb ar lafar mewn cyfarfodydd
- Datgan y diddordeb wrth wneud sylwadau ysgrifenedig neu lafar y tu allan i gyfarfod
- Llenwi [ffurflen datgan diddordeb](#)
- OND mae gan gynghorwyr hawl i gymryd rhan oni bai bod y diddordeb yn un sy'n rhagfarnu

What Does a Member Do If They
Have a Personal Interest?

- Declare it verbally at meetings
- Declare it when making written or verbal representations outside a meeting
- Complete a [declaration of interest form](#)
- BUT members are entitled to take part unless it is a prejudicial interest

072

Diddordebau sy'n Rhagfarnu (1) – Yn Gyffredinol

Prejudicial Interests (1) Generally

- Diddordebau personol a fyddai, yn nhŷb **aelod o'r cyhoedd**, yn debygol o gael dylanwad ar allu cynghorydd i fod yn wrthrychol.
- **Prawf gwrthrychol** – nid gofyn os ydi'r aelod yn credu bydd yn gwneud penderfyniad gwrthrychol, ond gofyn a fydd yr aelod yn cael ei weld yn gwneud hynny.

- Personal interests which a **member of the public** would regard as likely to influence a member's ability to be objective.
- **Objective test** – not whether the member believes they would take the decision without prejudice, but whether they would be seen as doing so.

- *Mae merch y cynghorydd yn byw drws nesa i safle lle bwriedir codi tai newydd*
- *Mae mab y cynghorydd yn mynychu ysgol leol y bwriedir ei chau*

- *The member's daughter lives next to a proposed site for a new housing development*
- *The member's son attends a local school which is due for closure*

073

Diddordebau sy'n Rhagfarnu (2)

Prejudicial Interests (2)

Beth sydd angen Cynghorydd ei wneud os oes ganddynt Ddiddordeb sy'n Rhagfarnu?

- Gadael yr ystafell gyfarfod yn ystod y drafodaeth
- Peidio â cheisio dylanwadu ar y penderfyniad (unai ar lafar neu yn ysgrifenedig)
- Cwblhau ffurflen datganiad

ONI BAI

- Fod y Pwyllgor Safonau wedi rhoi caniatâd arbennig
- Fod gan y cyhoedd hawl i siarad (ond rhaid i gynghorwyr adael ar ôl siarad)

What must a member do if they have a Prejudicial Interest?

- Leave the meeting room during the item
- Not influence the decision (neither verbally nor in writing)
- Complete a declaration form

UNLESS

- The Standards Committee has granted a dispensation
- The public has a right to speak (but members must leave after speaking)

Diddordebau sy'n Rhagfarnu (3) - Caniatâd Arbennig

- Sicrhau cydbwysedd rhwng cyfranogiad democrataidd a hyder cyhoeddus
- Rhaid iddo fod yn sail statudol
- Cais ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro
- Panel y Pwyllgor Safonau
- Mynychu gwrandawriad cyhoeddus
- Efallai y bydd cyfyngiadau
- Rheidrwydd i ddatgelu

Nodyn "built in"

075

Prejudicial Interests (3) - Dispensations

- Balance democratic participation with public confidence
- Must be a statutory ground
- Written application to the Monitoring Officer
- Standards Sub-Committee
- Attendance at public hearing
- May be limitations
- Disclosure requirement

Note "built in"

Nodyn Briffio Aelodau CSYM [yma](#)

Nodyn Briffio Aelodau CC [yma](#)

Briefing Note for IOACC Members [here](#)

Briefing Note for CC Members [here](#)

Diddordebau – Crynodeb

- Diddordeb Personol
 - datgan a chymryd rhan yn y drafodaeth
 - tor-amod technegol

- Diddordeb Personol ac un sy'n Rhagfarnu
 - datgan a gadael y cyfarfod
 - risg ddifrifol

- Nodyn Briffio ar ddiddordebau personol a rhagfarnol [yma](#)

Interests - Summary

- Personal interest
 - declare and participate
 - technical breach
- Personal and prejudicial interest
 - declare and withdraw
 - serious risk
- Briefing Note on personal and prejudicial interests available [here](#)

076

Gofynion Cofrestru (1)

Registration Requirements (1)

AR GYFER AELODAU ETHOLEDIG A
CHYFETHOLEDIG CYNGOR SIR:

Y TAIR COFRESTR:

1. Cofrestr Sefydlog (Cyn Cofrestru)
2. Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
3. Cofrestr Datganiadau mewn
Cyfarfodydd

FOR COUNTY COUNCIL ELECTED AND
CO-OPTED MEMBERS:

THE THREE REGISTERS:

1. Standing Register (Pre-Registration)
2. Gifts and Hospitality Register
3. Declarations in Meetings Register

Gofynion Cofrestru (2)

Registration Requirements (2)

COFRESTR SEFYDLOG (CYN COFRESTRU)

- Yn agored i'w harchwilio gan y cyhoedd [ar gael ar-lein yn CSYM]
- Rhaid cofrestru newidiadau cyn pen 28 diwrnod drwy [fewnbynnu yn electroneg](#). Mae cyfarwyddiadau sut i wneud hyn [yma](#).
- Yn ymwneud â:
 - diddordebau ariannol
 - cyrff allanol
- Adolygiad Blynyddol

STANDING REGISTER (PRE-REGISTRATION)

- Open to public inspection [available online in IOACC]
- Changes must be registered within 28 days by [electronic submission](#). Instructions on how to do this are available [here](#).
- Covers:
 - financial interests
 - outside bodies
- Annual Review

078

RHODDION A LLETYGARWCH

- Yn agored i'w harchwilio gan y cyhoedd [ar gael ar-lein yn CSYM]
- Rhaid cofrestru o fewn 28 diwrnod o'u derbyn drwy [fewnbynnu yn electroneg](#).
- Cefnogi gan y Protocol lleol ar gyfer [Rhoddion a Lletygarwch](#)
- Y trothwy ariannol a weithredir yn lleol - £20
- Adolygiad Blynnyddol

GIFTS AND HOSPITALITY

- Open to public inspection [available online in IOACC]
- Must be registered within 28 days of receipt by [electronic submission](#).
- Supported by local [Gifts and Hospitality Protocol](#)
- Financial limit applied locally - £20
- Annual Review

Gofynion Cofrestru (4)

Registration Requirements (4)

DATGANIADAU MEWN CYFARFODYDD

- Yn agored i'w harchwilio gan y cyhoedd
 - ar-lein i'r cyhoedd
 - ar bapur i'r Aelodau
 - ym meddiant y Gwasanaethau Pwyllgor
- Diddordeb Personol
 - datgan a chyfranogi
 - tor-amod technegol
- Diddordeb Personol sy'n rhagfarnu
 - datgan a gadael y cyfarfod
 - risg ddifrifol i'r Awdurdod hefyd

080

- Caniatâd arbennig?
- Ffurflen Gofrestru ar gael [yma](http://www.ynysmon.gov.uk)
- Adolygiad Blynyddol

DECLARATIONS IN MEETINGS

- Open to public inspection
 - online for the public
 - on paper for Members
 - held by Committee Services
- Personal interest
 - declare and participate
 - technical breach
- Personal and prejudicial interest
 - declare and withdraw
 - serious risk to the Council too
- Dispensation?
- Registration Form available [here](#)
- Annual Review

Gofynion Cofrestru (5)

Ar gyfer Cynghorwyr Cymuned:-

- Dau Gofrestr yn unig
 - Datganiadau mewn cyfarfodydd
 - Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch

- Dim Cofrestru Ymlaen llaw ar gyfer Cynghorwyr Cymuned

Nodyn Briffio ar ddiddordebau personol a rhagfarnol yn y CC ar gael [yma](#)

Registration Requirements (5)

For Community Councillors:-

- Two Registrers only
 - Declarations in meetings
 - Gifts and Hospitality
- No Pre-registration for Community Councillors

Briefing Note on personal and prejudicial interests in the CC available [here](#)

Swyddogaethau a Chyfrifoldebau (1)

Roles and Responsibilities (1)

- Ombwdsmon Gwasanaethau
Cyhoeddus Cymru
- Panel Dyfarnu Cymru
- Public Services Ombudsman
for Wales
- Adjudication Panel for Wales
- Standards Committee

082

Swyddogaethau a

Chyfrifoldebau (2) parhad ...

Roles and Responsibilities (2) cont ...

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

- rôl ddeublyg
- “yr hidliad cyntaf” dan y Côd
- prawf trothwy dau gam
- ymchwiliadol / erlyniadol
- dim camau pellach neu
- cyfeirio i'r Pwyllgor Safonau
neu
- cyfeirio i Banel Dyfarnu Cymru
- Canllaw ar y Cod
 - [Aelodau Cyngor Sir](#)
 - [Aelodau CC](#)

Public Services Ombudsman for Wales

- dual role
- “first sift” under the Code
- two stage threshold test
- investigative/prosecutorial
- no further action or
- refer to Standards Committee
- or
- refer to Adjudication Panel for
Wales
- Guidance on the Code
 - [County Council Members](#)
 - [CC Members](#)

Swyddogaethau a

Chyfrifoldebau (3) parhad ...

Roles and Responsibilities (3) cont ...

Panel Dyfarnu Cymru

- “Pwyllgor Safonau” cenedlaethol
- Statws tribiwnlys / 3 aelod / cyfreithiwr / bargyfreithiwr yn cadeirio
- Yn derbyn:
 - cyfeiriadau gan yr Ombudsmon
 - apeliadau yn erbyn Pwyllgorau Safonau
- gwrandawiaidau
 - yn gyhoeddus
 - gwrthwynebol
 - cynrychiolaeth gyfreithiol
 - “ar y papurau”, os cosb yn unig

• cosbau sydd ar gael

- dim camau pellach
- cerydd
- atal am hyd at 1 flwyddyn
- gwahardd am hyd at 5 mlynedd
- [Canllaw Cosbau](#)

Adjudication Panel for Wales

- national “Standards Committee”
- tribunal status / 3 members / chaired by solicitor / barrister
- receives:
 - referrals from the Ombudsman
 - appeals against Standards Committees
- hearings
 - in public
 - adversarial
 - legal representation
 - “on the papers”, if sanction only

• sanctions available

- no further action
- censure
- suspension up to 1 year
- disqualification up to 5 years
- [Sanctions Guidance](#)

Pwyllgor Safonau

- 9 Aelod
 - 5 wedi eu cyfethol
 - 2 gynghorydd sir
 - 2 gynghorydd cymuned
- dyletswyddau statudol
 - **cyfeiriadau gan yr Ombudsmon**
 - gwrandawiadau rhagarweiniol
 - gwrandawiadau llawn
 - yn gyhoeddus
 - cynrychiolaeth gyfreithiol
 - apêl i'r Panel Dyfarnu
 - atal am gyfnod hyd at 6 mis
 - Polisi Indemniti

• cyfrifoldebau eraill

- caniatâd arbennig
- hyfforddiant a datblygiad
- adolygu cofrestrau diddordebau (gan gynnwys Cynghorau Cymuned)
- protocol datrysiaid lleol

Standards Committee

- 9 Members
 - 5 co-opted
 - 2 county councillors
 - 2 community councillors
- statutory duties
 - **referral from Ombudsman**
 - preliminary hearings
 - full hearings
 - in public
 - legal representation
 - appeal to Adjudication Panel
 - maximum 6 months suspension
 - Indemnity Policy

• other responsibilities

- dispensations
- training and development
- review registers of interests (including Community Councils)
- local resolution protocol

Gwybodaeth Gyswllt ac Adnoddau (1)

– Lynn Ball – Swyddog Monitro
rhif ffôn: 01248 752586 /
ebost: lbxcs@ynysmon.gov.uk

– Robyn Jones – Dirprwy Swyddog Monitro
rhif ffôn: 01248 752134
ebost: rwjcs@ynysmon.gov.uk

Contact Information and Resources (1)

– Lynn Ball – Monitoring Officer
tel: 01248 752586
email: lbxcs@ynysmon.gov.uk

– Robyn Jones – Deputy Monitoring Officer
tel: 01248 752134
email: rwjcs@ynysmon.gov.uk

Gwybodaeth Gyswilt ac Adnoddau (2) parhad..

Contact Information and Resources (2) cont..

DOGFENNAU PERTHNASOL

- [Côd Ymddygiad Statudol](#)
 - [Canllawiau](#) gan OGCC *
 - [Achosion a gyhoeddwyd gan OGCC](#)
 - [Achosion a gyhoeddwyd gan PDC](#)

087

- [Protocol Datrysiaid Lleol *](#)

- Polisi Indemnïadau

- [Protocol Perthynas ar gyfer Aelodau a Swyddogion \(gan gynnwys Wardiau Amlaelod\)](#) – paragraffau 5.3.1 a 5.3.2

RELEVANT DOCUMENTS

- [Statutory Code of Conduct](#)
 - [Guidance](#) by the PSOW *
 - [Published cases](#) by the PSOW
 - [Published cases by the APW](#)
- [Local Resolution Protocol *](#)
- Indemnities Policy
- [Relationship Protocol for Members and Officers \(including Multi Member Wards\)](#) – paragraph 5.3.1 & 5.3.2

Gwybodaeth Gyswllt ac Adnoddau (3) parhad...

• [Egwyddorion Ymddygiad mewn Bywyd Cyhoeddus](#)

• [Nodiadau Brifffio i Aelodau](#) (yn ymwneud efo'r Cod Ymddygiad)

- Nodyn Brifffio i Aelodau - Diddordeb Personol a Rhagfarnol
- Nodyn Brifffio ar gyfer Cynghorwyr Cymuned - Datgan Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu gan Aelodau
- Rhoddion a Lletygarwch - Nodyn Brifffio i Aelodau
- Nodyn Brifffio i Aelodau - Diweddaru cofrestr o ddiddordebau arlein
- Ystyriaethau'n Ymwneud â Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu yn achos Aelodau Sydd Hefyd yn Llywodraethwyr Ysgolion
- Nodyn brifffio i Aelodau - Gweithredu hawliau fel unigolion mewn perthynas â Gwasanaethau'r Cyngor
- Nodyn Brifffio mewn perthynas a Chaniatad Arbennig - Aelodau
- Nodyn Brifffio mewn perthynas a Chaniatad Arbennig - Cynghorwyr Cymuned

• [Protocol ar Roddion a Lletygarwch](#)

• [Cofnodion cyfarfodydd blaenorol y Pwyllgor Safonau](#)

Contact Information and Resources (3) cont....

• [Principles of Conduct in Public Life](#)

• [Briefing Notes](#) (relating to the Code of Conduct)

- [Personal and Prejudicial Interest - A Briefing Note to Members](#)
- [Briefing Note for Community Councillors - The Declaration of Personal and Prejudicial Interests by Members](#)
- [Gifts and Hospitality - A Briefing Note for Members](#)
- [Briefing notes to Members - updating online register of interests](#)
- [Personal and Prejudicial Interest Considerations for Members Who are also School Governors](#)
- [Briefing Note for Members - Implementing Rights as Individuals in relation to the Council's Services](#)
- [Briefing Note on Dispensations – Members](#)
- [Briefing Note on Dispensations –Community Councillors](#)

• [Gifts and Hospitality Protocol](#)

• [Minutes of previous meetings of the Standards Committee](#)

Casgliad

- Trin eraill gyda pharch
- Peidiwch â dylanwadu ar unrhyw benderfyniad sy'n debygol o fod er budd i chi neu rai sydd agosaf atoch
- Prawf trothwy'r Ombwdsmon
 - Tystiolaeth uniongyrchol bod y côd wedi cael ei dorri
 - Ymchwiliad er budd y cyhoedd
- Nodweddion Gwaethygol
 - Malais
 - Budd personol
 - Niwed i eraill
 - Torri'r Côd dro ar ôl tro
 - Dyletswyddau cydraddoldeb
- Gweithredwch ar unwaith er mwyn lliniaru/unioni'r sefyllfa
- Protocol Datrysiaid Lleol
- Cydweithredu gydag unrhyw ymchwiliad gan yr Ombwdsmon

Conclusion

- Treat others with respect
- Do not influence any decision which is likely to benefit you or "yours"
- Ombudsman's threshold test:
 - First hand evidence of a serious breach
 - Investigation in the public interest
- Aggravating features
 - Malice
 - Personal gain
 - Damage to others
 - Repeated breaches
 - Equality duty
- Act quickly to mitigate/repair
- Local Resolution Protocol
- Cooperate with any Ombudsman investigation

Register of interests

Councillor Ieuan Williams

- This register of interests was published on Wednesday, 25th May, 2022, 9.06 am.
- [More information about this councillor](#)
- [Printer friendly view](#)

I, Councillor Ieuan Williams, a Member of the Isle of Anglesey County Council declare the following personal interests for inclusion in the public register of members' interests

Section 1: Finance Interests

(1.1) Give details of any employment or business carried on by you

None

None

(1.2) State the name of any person who employs or has appointed you, the name of any firm in which you are a partner, and/or the name of any company for which you are a remunerated Director.

None

(1.3) State the name of any person other than your Authority who has made a payment to you either in respect of your election or any other expenses incurred by you in carrying out your duties as a Member.

Dim / None

◀ ▶

(1.4) State the name of any corporate body which has a place of business or land in the Council's area, and in which you have a beneficial interest in a class of securities of that body that exceeds a nominal value of £25,000 or one hundredth of the total issued share capital of that body.

Dim / None

◀ ▶

(1.5) Describe any contract for goods, services or works made between this council and yourself or a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated Director, or a body of the description specified in paragraph (1.4) above.

None

◀ ▶

(1.6) Give the address or other description (sufficient to identify the location) of any land in which you have a beneficial interest and which is in the area of this Council. (*This means being the owner, landlord or tenant of land or property (including your home), other than under a trust).

Fy nghartref / My home

Perchennog / Owner

◀ ▶

(1.7) Give the address or other description (sufficient to identify the location) of any land where the landlord is the Council and the tenant is a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated Director, or a body of the description specified in paragraph (1.4) above.

Dim / None

-

(1.8) Give the address or other description (sufficient to identify the location) of any land in this Council's area in which you have a licence (whether alone or jointly with others) to occupy for 28 days or longer.

Dim / None

-

Section 2 : Other Interests - State whether you are a member of, or hold a position of general control or management in any:

(2.1) body to which you were, elected, appointed or nominated by this Council as its representative.

Corff Llywodraethwyr Ysgol Syr Thomas
Jones, Amlwch / The Governing Body of
Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch

-

Corff Llywodraethwyr Ysgol Goronwy Owen,
Benllech / The Governing Body of Ysgol
Goronwy Owen, Benllech

-

(2.2) public authority or body exercising functions of a public nature

Cyngor Cymuned Llanfairmathafarneithaf. /
Llanfairmathafarneithaf Community Council.

Aelod / Member

-

(2.3) company, industrial and provident society, charity or body directed to charitable purposes

Bad Achub Moelfre / Moelfre Lifeboat

Cadeirydd / Chairman

(2.4) body whose principal purposes includes the influence of public opinion or policy

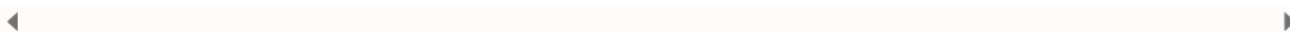
Dim / None

(2.5) Trade Union or professional association

None

None

(2.6) private club, society or association operating within this Council's area.

Clwb Hwyllo Caergybi / Holyhead Sailing

Club

Aelod / Member

Back

[Calendar](#)

[Committees](#)

[Constitution](#)

[Councillors Allowances](#)

[Decisions](#)

[Election Results](#)

[Gifts and Hospitalities](#)

[Library](#)

[Minutes, agendas and reports](#)

[Outside and other bodies](#)

[Search documents](#)

[The Executive's Forward Work Programme](#)

[Town and community councils](#)

[Your Councillors](#)

[Your Councillors by portfolio holder](#)

[Your MPs and AMs](#)

Isle of Anglesey County Council

Council Offices

Llangefni

Anglesey

LL77 7TW

Tel: (01248) 750057

About the council

- [A to Z](#)
- [Accessibility](#)
- [Contact us](#)
- [Data Protection and privacy](#)
- [Privacy and cookies](#)
- [Terms & Conditions](#)
- [Online payments](#)

Find my nearest

Enter your postcode to find your nearest schools, hospitals, council services and more

Enter your postcode

Search

Croesawir galwadau yn y Gymraeg

neu'r Saesneg a mae'r dudalen yma a'r dogfennau cysylltiedig ar gael yn y Gymraeg.

Download

Follow us

Follow us

DATGANIADAU O DDIDDORDEB GAN AELODAU MEWN CYFARFODYDD

Enw'r Aelod: Ieuan Williams
Enw'r Cyfarfod: Pwyllgor Gwaith
Dyddiad y Cyfarfod: 30 Mai 2023
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl): 5 - CYNLLUN DEWISOL COSTAU BYW – ADRODDIAD TERFYNOL

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw: Trefnais grant llefydd cynnes trwy Medrwn Môn fel aelod Gyngrhair Lligwy.

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw: Y cynllun costau byw

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

D Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu* ac fe gymerais ran yn yr eitem NEU

D ~~Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu* a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod NEU~~

D ~~Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu* ond rwyf wedi cael caniatad arbennig.~~

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd: Roeddwn yn gweithredu ar ran y gymuned a nifer o neuaddau pentref yn ward Lligwy.

Llofnod.....

Dyddiad Llofnodi....12/7/23.....

Byrddau Rhaglen Corfforaethol

Cylch Gorchwyl

Fersiwn 3 – Ionawr 2023

1. Cyd-destun i'r Byrddau Rhaglen

Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi adolygu er mwyn i ail-sgopio ac ail-sefydlu dau Fwrdd Rhaglen yn dilyn yr etholiad diweddar ac effeithiau COVID-19, a newidiadau pellach yn gymdeithas ac ar draws yr ynys.

2. Y Weledigaeth i bob Bwrdd Rhaglen

Creu gofod aeddfed lle gellid rhannu a thrafod gwybodaeth gweithredol i bwrpas argymhell arweiniad a sicrhau cyrhaeddiad uchelgeisiol yr Awdurdod yn erbyn ffrydiau gwaith Cynllun y Cyngor (gweler papur R&Ch).

1. Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol (Cadeirydd – Prif-weithredwr)

- canolbwyntio ar yrru'r themâu gofal, tlodi / costau byw, tai lleol, moderneiddio ysgolion ar economi leol. Yn ychwanegol bydd diweddariadau rheolaidd a chyfle i roi mewnbwn i brosiectau eraill ar draws y Cyngor.

2. Bwrdd Rhaglen Moderneiddio: (Cadeirydd – Dirprwy Brif-weithredwr)

- Canolbwyntio ar yrru'r themâu net sero, profiad y cwsmer, a datblygiad cyfleoedd y Gymraeg o fewn y Cyngor. Yn ychwanegol bydd diweddariadau rheolaidd a chyfle i roi mewnbwn i brosiectau eraill ar draws y Cyngor.

3. Amcanion Llesiant Corfforaethol

- Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir
- Cefnogi Oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl
- Gweithio gyda'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol a newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol.

4. Diwylliant Gwaith Ynys Môn

Bydd gwerthoedd y Cyngor yn sail i weithio mewn modd cynhwysol er budd agenda'r Byrddau Rhaglen:

Parchus

Cydweithio

Gonestrwydd

Pencampwr y Cyngor
a'r Ynys

Rydym yn barchus ac yn ystyriol tuag at eraill beth bynnag yw ein gwahaniaethau	Rydym yn gweithio fel tîm, gyda'n cymunedau a'n partneriaid i gyflawni'r canlyniadau gorau i bobl Ynys Môn	Rydym wedi ymrwymo i safonau ymddygiad uchel a chywirdeb	Rydym yn creu ymdeimlad o falchder wrth weithio i'r Cyngor a chyflwyno delwedd bositif o'r Cyngor a'r Ynys

5. Pwrpas a Rôl y Byrddau Rhaglen

Bydd y Byrddau Rhaglen yn fforwm i gynnal trafodaethau trawsbleidiol a thraws gwasanaethol ar faterion ag agweddau strategol. Byddent yn monitro ac yn gyrru cynnydd ar Raglenni a Phrosiectau Newid cysylltiedig gan roi hyder i Aelodau Etholedig ac Uwch Arweinyddion fod y manteision a ddisgwyli'r Cyngor ac i gymunedau ar Ynys Môn yn cael eu gwireddu.

Bydd y Byrddau yn darparu trosolwg a chyfeiriad at y rhaglen waith blynyddol.

Byddant hefyd yn atebol am risgiau ynghyd â cherrig milltir allweddol ac amserlenni.

Byddant hefyd yn cytuno ac yn cynnig argymelliad i'r Tim Arweinyddol parthed cychwyn prosiectau / rhaglenni penodol

5.1 Rôl y Byrddau Rhaglen

- Sgopio a blaenoriaethu, gyda chefnogaeth gan y Tîm Arweinyddiaeth, amrediad y themâu strategol sy'n codi'n flynyddol o gylch Cynllunio Busnes y Gorfforaeth
- Darparu arweinyddiaeth weladwy ac ymroddiad i weithredu Cynllun y Cyngor drwy wireddu buddion a chyflawniadau Cynllun y Cyngor gan yrru newid a gwelliant ar yr Ynys.
- Gyrru materion strategol yn eu blaen, gan sicrhau bod dogfennaeth angenrheidiol mewn lle (PID's / cofrestr risgiau / amserlenni a.y.y.b) a bod cerrig milltir allweddol yn cael eu cydnabod.
- Cydlynu a rhoi arweinyddiaeth i'r rhaglen gyffredinol o raglenni a phrosiectau newid gan dderbyn adroddiadau gan y Rheolwr / Wyr Rhaglen ar y cynnydd (highlight reports), y risgiau a'r buddsoddiad gofynnol ar gyfer rhaglenni a phrosiectau
- Bod yn ymwybodol o risg sylweddol i'r Awdurdod a sicrhau bod *Rhaglenni a Phrosiectau* unigol yn cael eu monitro'n briodol gan y gwasanaethau a'r Tîm Arweinyddiaeth i roi cyngor ar reoli risg.
- Rhoi hyder i'r Tîm Arweinyddiaeth, Sgriwtini, Pwyllgor Gwaith y Cyngor, rheoleiddwyr (h.y. arolygon/archwiliadau allanol ac archwiliadau mewnol) a gweithwyr trwy'r Cyngor i gyd, ynghylch cynnydd parthed y disgwyliad, gan sicrhau cyfathrebiadau tryloyw, hygrych ac amserol
- Darparu cyfleoedd i adnabod meysydd lle gallai'r rôl Sgriwtini ychwanegu gwerth un ai o fewn y Byrddau, neu trwy'r broses Sgriwtini

5.2 Agendâu'r Byrddau Rhaglen

Bydd y Byrddau Rhaglen yn monitro cyflawniad y prosiectau / ffrydiau gwaith y gwahanol raglenni a phrosiectau sydd o fewn eu portffolio thematig, ac yn cyfarfod gyda'r swyddogion arweiniol a'r Rheolwyr ar sail rhaglen dreigl.

Os yw'r adroddiad amlygu yn dangos fod Rhaglen neu Brosiect yn mynd tu hwnt i'w oddefiannau (statws coch), mae gan y Bwrdd yr hawl i adolygu'r rhaglen dreigl er mwyn cwrdd â swyddog arweiniol/rheolwr y Rhaglen neu'r Prosiect dan sylw yn y cyfarfod nesaf sydd ar gael.

5.3 Aelodaeth a Chefnogaeth

Bydd aelodaeth pob Bwrdd Rhaglen fel a ganlyn.

Bydd angen i'r Cadeirydd awdurdodi unrhyw eilyddion dirprwyedig a gaiff eu gwahodd yn absenoldeb yr aelod llawn.

Aelod y Bwrdd -	CADEIRYDDION (fel a nodir uchod – pwynt 2)
Aelod y Bwrdd -	Swyddog Adran 151
Aelod y Bwrdd -	Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol & AD
Aelod y Bwrdd -	Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Rheoli Perfformiad
Aelod y Bwrdd -	Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol x 4
Aelod y Bwrdd -	Deilydd Portffolio Trawsnewid & Chyllid
Aelod y Bwrdd -	Cadeiryddion Pwyllgorau Sgriwtini

Gwahodd -
ôl y thema)	Penaethiaid Gwasanaeth / Cyfarwyddwyr (yn
Gwahodd -	Rheolwyr Rhaglenni perthnasol
Gwahodd -	Deilyddion Portffolio Perthnasol

Caiff y ddau Fwrdd Rhaglen eu cefnogi gan dîm o swyddogion o'r gwasanaeth Trawsnewid.

Bydd y ddau Fwrdd Rhaglen yn derbyn cefnogaeth gyffredinol oddi wrth y Rheolwr Rhaglen Gorfforaethol, a bydd ganddo gyfrifoldeb uniongyrchol am reoli Rhaglenni'r ddau Fwrdd.

Darperir cefnogaeth ychwanegol gan gynrychiolwyr o adrannau allweddol y Cyngor yn cynnwys Cyllid, TGCh, AD, Cyfreithiol a Chaffael yn ôl y gofyn.

5.4 Gwneud Penderfyniadau

Wrth weithredu ei gylch gorchwyl, gall y Bwrdd wneud argymhellion lle bydd angen cymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith o bosib, neu gytundeb y Tîm Arweinyddiaeth.

Caiff argymhellion o'r fath eu huwch gyfeirio at y Pwyllgor Gwaith / Tîm Arweinyddiaeth, fel sy'n briodol.

Bydd penderfyniadau o fewn y gyllideb ac o fewn y fframwaith polisi yn dod o dan gylch gorchwyl y Pwyllgor Gwaith, tra bydd materion yn ymwneud â staff / materion rheoli yn rhai i'r Tîm Arweinyddiaeth.

Caiff y trefniadau hyn eu hadolygu yn flynyddol i benderfynu a ddylai penderfyniadau o'r fath gael eu gwneud gan gynrychiolwyr y Pwyllgor Gwaith / Tîm Arweinyddiaeth ar y Bwrdd.

5.5 Cyfarfodydd

- Bydd pob Bwrdd Rhaglen yn cwrdd fel sy'n briodol. Bydd cworwm yn y cyfarfodydd os bydd 5 o aelodau'r Bwrdd yn bresennol gan gynnwys y Cadeiryddion
- Bydd agenda ysgrifenedig ar gyfer yr holl gyfarfodydd a chaiff aelodau'r cyfle i gynnig eitemau i'r agenda cyn y cyfarfod.
- Bydd pob cyfarfod yn cofnodi argymhellion y daethpwyd iddynt, a chatau gweithredu y cytunwyd arnynt.
- Er nad yw cyfarfodydd y Byrddau yn gyhoeddus maent yn rhai ble mae aelodau etholedig a swyddogion yn cyfarfod i drafod busnes y Cyngor ac, felly, mae'r Côt Ymddygiad i aelodau etholedig yn weithredol yn y cyfarfodydd.
- Mae sawl eitem cyfrinachol yn cael ei drafod yn y cyfarfodydd ac, felly, mae'r gofyn i gadw'r gyfrinachedd yna yn disgyn ar aelodau etholedig drwy ofynion eu Côt Ymddygiad ac ar swyddogion drwy eu cytundeb cyflogaeth a'u Côt Ymddygiad nhw.

5.6 Adrodd i'r Bwrdd Rhaglen

Bydd pob Bwrdd Rhaglen yn derbyn *Dogfen Grynodedb o'r Thema* gan y Rheolwr Rhaglen neu'r Uwch Swyddog cyfrifol, a fydd wedi'i seilio ar y canlynol

- Adroddiadau o ystod gwaith cysylltiedig gyda chadarnhad neu beidio os ydynt yn gweithredu'n amserol
- Cofrestru Risg o *themâu strategol ei natur*
- Adroddiadau cau a gwersi a ddysgwyd

6. Adolygu a Mabwysiadu'r Cylch Gorchwyl

- Caiff y Cylch Gorchwyl hwn ei adolygu a'i gadarnhau'n derfynol yng nghyfarfod y Byrddau Rhaglen (Gaeaf 2022) ac wedi hynny caiff ei fabwysiadu.
- Caiff y Cylch Gorchwyl hwn ei adolygu'n flynyddol wedi hynny.

Detholiad o Reolau Gweithdrefn y Cyngor
Extract from Council Procedure Rules

4.1.19.3.3 Bydd cofnodion yn gofnod o benderfyniadau'n unig gyda hanes cryno o'r rhesymau o blaid ac yn erbyn

4.1.19.3.3 Minutes shall be a record of decisions only, with a brief account of reasons for and against.

TEITL Y CYFARFOD	Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol
DYDDIAD / AMSER	12 Mehefin 2023
LLEOLIAD	Hybrid/YB 1
YN BRESENNOL	Dylan Williams (DW), Cyng. Llinos Medi (LIM), Cyng Ieuan Williams, Cyng Carwyn Jones (CJ), Cyng Robin Williams, Cyng. Aled Morris Jones (AMJ), Cyng. Glyn Haynes (GH), Cyng Dylan Rees, Rhys H Hughes (RHH), Carys Edwards (CE), [REDACTED] Marc Jones (MJ), Marc B. Hughes (MBH) – eitem 2, Fon Roberts (FR) – eitem 4, [REDACTED] eitem 3, [REDACTED] – eitem 2 a 5
YMDDIHEURIADAU	
AGENDA	

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
Cofnodion a Log Gweithredoedd		
TRAFODAETH:		
Cofnodion – dim yn codi.		
Log Gweithredoedd		
Nodwyd:-		
Yn dilyn sgwrs a chytundeb a gafwyd gyda DW, CE a [REDACTED] bydd y Tim Trawsnewid yn adrodd ar ddatblygiadau yn erbyn ffrydiau gwaith y Cynllun Cyflawni Blynnyddol a fydd yn cael i'w gyflwyno i'r Bwrdd yn rheolaidd.		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Nodi'r uchod.		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod	Fel yr uchod	

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Adroddiad Ymgynghori Strategaeth Moderneiddio Ysgolion	
TRAFODAETH:	
Rhoddodd MBH drosolwg ar yr Adroddiad Ymgynghori ac ymatebion a dderbyniwyd	
Cynhaliwyd trafodaeth a nodwyd y pwyntiau a ganlyn:	
pwysigrwydd yr iaith a dylasai bod cefnogaeth i rhieni di-Gymraeg er mwyn cynorthwyo eu plant. Angen adnoddau i wneud hyn ac awgrymwyd bod angen trafod hyn ymhellach gyda'r Gweinidog dros Addysg a'r iaith Gymraeg.	

- sgwrs wedi ei chynnal yn yr Eisteddfod ar y mater hwn a bod trafodaethau pellach yn cymryd lle. Sgyrsiau hefyd rhwng y Cyngor a'r Brifysgol ym Mangor yn cymryd lle er mwyn rhoi mwy o gyfleoedd i oedolion.
- toriadau helaeth wedi bod dros y blynyddoedd diwethaf o ran darpariaeth i bobl ddysgu Cymraeg. Efallai'n syniad i holi LIC am gynllun peilot ar y cyd gyda colegau lleol.
- pwysig cydnabod fod yr ymatebion a dderbyniwyd i'r strategaeth o'i gymharu a ymgynghoriad 2018 wedi cynyddu yn sylweddol.
- cyfeiriwyd at App sydd yn bodoli sef, OgiOgi (App Blynyddoedd Cynnar sydd gan y Cyngor) a all gael ei ddefnyddio er mwyn hybu ac atgoffa pobl fod yna adnoddau dysgu Cymraeg i rhieni ar gael.
- bod prosesau ymgysylltu llawer iawn gwell erbyn hyn ac yn enwedig gyda plant a phobl ifanc.

Daeth yrymgynghoriad i ben ddiwedd y mis bydd allbwn yr ymgynghoriad ynghyd a'r Strategaeth yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol wythnos nesaf ac yna i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Gorffennaf.

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:

Nodi'r wybodaeth uchod o ran ystyriaethau.

GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.		

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Cyflwyniad Tai Ychwanegol Porthaethwy	FR/
TRAFODAETH:	
Rhoddodd FR gyflwyniad ar Gynllun Tai Ychwanegol Aethwy a gwnaed argymhelliad mai opsiwn 5 fuasai'r opsiwn gorau. Bydd gwaith yn parhau i'w wneud ar yr opsiwn hyn.	
Cynhaliwyd trafodaeth a nodwyd y pwyntiau isod:	
• hynod bwysig edrych ar y lefel rent a gwneud yn siŵr nad oedd 'market distortion' a bod gwaith pellach angen ei wneud ar hyn a bod cyfarfod i'w gynnal dydd lau er mwyn trafod hyn ymhellach. • darn o waith wedi ei wneud dros y 10 mlynedd diwethaf yn edrych i mewn i ofynion i'r dyfodol • pwysigrwydd monitro data gofal preswyl. Nid oes modd cael manylion o'r Census o mewnlifiad o bobl i'r Ynys a bod angen cymryd hyn i ystyriaeth. Angen trafodaeth bellach gyda'r Gwasanaeth Iechyd o ran diffyg anghenion gofal nyrsio a gofal preswyl. • pwysig o geisio cadw'r gwasanaeth yn fforddiadwy i bawb.	

- Is-Bwyllgor Cyllid yn monitro'r gyllideb. Mae Gwasanaethau Oedolion yn gor-wario yn gyson ac mae hyn digwydd yn rheolaidd. Mae'r adroddiad yn cyfeirio at posibiliadau o wneud arbedion sylweddol wrth i gleientiaid fod yn symud o gartrefi preswyl/nyrsio i ofal ychwanegol, nododd fod yr arbedion hyn angen eu hystyried.
- angen Gwasanaethau Cymdeithasol ystyried hyn wrth i'r prosiect fynd ymlaen trwy'r broses ffurfiol a sicrhau bod angen ystyried yr ochr refeniw. Y gwasanaeth yn nodi i ddefnyddio technoleg er mwyn gwneud pethau yn wahanol. Trafodaeth wedi bod gyda M-SParc o ran y prosiect yma a sut mae modd defnyddio technoleg er mwyn cynorthwyo unigolion i allu byw yn annibynnol.

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:

- Nodi'r wybodaeth uchod a chytuno i opsiwn 5 gyda'r angen i ddiweddariadau Bwrdd yn rheolaidd.

GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.	FR/	

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Cyflwyniad Data Tlodi	
TRAFODAETH:	
Rhoddwyd gyflwyniad sydd yn rhoi trosolwg cychwynnol o ddata Tlodi sydd wedi ei gasglu drwy ddefnyddio PowerBI a'r gwaith sydd yn cael ei wireddu i geisio lleihau tlodi ar yr Ynys.	
Cafwyd trafodaeth a nodwyd y canlynol:-	
• ffigyrau yn dangos difrifoldeb y sefyllfa. Pwysleisiwyd yr angen i holl drigolion gael yr ru'n cefnogaeth a sicrhau tegwch trwy fonitro gyda cymorth i'r bobl briodol. • Cadeirydd y Grwp Strategol yn awyddus i Aelodau gael mynediad i'r data a'r bwriad yn y pendraw fyddai i'r data fod ar Gwefan y Cyngor. Eglurwyd bod gwaith yn mynd yn ei flaen i ganfod data o ran ardaloedd anghenus er mwyn sicrhau fod y cymorth hyn ar gael i'r bobl rheini sydd gwir angen er mwyn sicrhau cyfartaledd i bawb. • nad oedd y data yn nodi y nifer o blant ar yr Ynys oedd 'mewn tlodi'. • nid oedd y data yn helpu o ran agenda ataliol y Cyngor ac yn rhoi atebion craidd i'r Cyngor. Awgrymwyd bod angen cynhyrchu 'Newyddlen' er mwyn eu llywio i'r llefydd cywir o ran ceisio am Swyddi/Hyforddiant ayb er mwyn gallu symud allan o'r 'poverty trap'. Awgrymwyd defnyddio'r data i sefydlu prosiect/cylchlythyrau i'w hamgau gyda'r pecynnau cymorth gahanol yn rhoi gwybodaeth defnyddiol i drigolion. • bwriad i edrych ar y data mewn cyd destun yn lleol ac yn rhanbarthol. Angen bod yn ofalus ac yn realistig o ran be sydd yn gallu cael ei gyflawni. • calonogol bod y gwaith yma yn cael ei wneud er mwyn ceisio symud pethau yn ei blaenau.	

- angen cydnabod y gwaith sylweddol wedi ei wneud o ran y gwahanol ffynhonnellau o ddata sydd wedi ei gasglu dros y misoedd diwethaf. Darganfyddwyd data 'Ending Child Poverty' oedd yn dangos fod cyfradd plant sydd 'mewn tldi' yn Ynys Môn yn is yn 2021-22 na yn y deg mlynedd diwethaf ag eithrio un blwyddyn arall (16/17).
- Serch bod y Cyngor yn Mesur cyrhaeddiad plant mewn ysgolion drwy ddefnyddio data 'cinio' y plant sydd ddim yn cael cinio am ddim sydd 'mewn tldi' ac mae angen meddwl sut mae angen defnyddio'r data hyn yn well.

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:

- [REDACTED] nodi'r sylwadau ac adrodd yn ol i'r Grwp Llywio er mwyn symud ymlaen.
- Diweddariad pellach i'r bwrdd yn y dyfodol.

GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.	[REDACTED]	

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
Diweddariad Melin Llynnon		
TRAFODAETH:		
Rhoddodd ddiweddariad o'r sefyllfa bresennol o ran safle Melin Llynnon.		
Cafwyd trafodaeth a nodwyd:-		
bod bwriad trefnu diwrnod agored ar y safle er mwyn amlygu'r gwaith sydd wedi cymryd lle a'r gefnogaeth mae'r Cyngor Sir wedi ei roi i'r prosiect.bwysig iawn fod y Cyngor yn derbyn cydnabyddiaeth a cyhoedduswydd o'r hyn sydd wedi ei gyflawni a bod angen i'r dyfodol, os bydd sefyllfa tebyg, i weithredu mor fuan a phosib.		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Angen sicrhau cydnabyddiaeth/cyhoeddusrwydd i'r Cyngor		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod		

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Rhaglen Dogfen Gyflawni Flynyddol - Drafft	
TRAFODAETH:	
• Copi o'r ddogfen ddrafft wedi ei chylchredeg eisoes• Dogfen yn nodi be fydd y Cyngor yn ei wireddu dros y 12 mis nesaf ac wedi ei sefydlu ar fformat Cynllun y Cyngor ac yn cwrdd gyda blaenoriaethau strategol y Cyngor sef, yr Iaith Gymraeg, Gofal a Llesiant, Economi a Newid Hinsawdd.• Rhagweld bydd y ddogfen yn mynd trwy'r cylch pwyllgorau wythnos nesaf.• Arweinyddion Grwpiau i anfon sylwadau/awgrymiadau i gysylltu.	

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Arweinyddion Grwpiau i anfon sylwadau/awgrymiadau i gysylltu a [REDACTED] pe cyfyd unrhyw fater perthnasol		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.		

EITEM:		SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
UFA			
TRAFODAETH:			
Ni thrafodwyd unrhyw eitem.			
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:			
Dim			
GWEITHREDOEDD		CYFRIFOLDEB	AMSERLEN

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
Cyfarfod Nesaf		
TRAFODAETH:		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
11 Medi 2023		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN

TEITL Y CYFARFOD	Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol
DYDDIAD / AMSER	11 Medi 2023
LLEOLIAD	Hybrid/YB 1
YN BRESENNOL	Cyng Ieuan Williams. Cyng. Glyn Haynes (GH), Cyng Dylan Rees, Rhys H Hughes (RHH), Carys Edwards (CE), [REDACTED] Marc Jones (MJ), [REDACTED] – eitem 4, [REDACTED] a [REDACTED] – eitem 5
YMDDIHEURIADAU	Dylan Williams (DW), Cyng. Llinos Medi (LIM), Cyng Carwyn Jones (CJ), Cyng Robin Williams, Cyng. Aled Morris Jones (AMJ), Cyng DM Fowlie
AGENDA	

EITEM:		SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
Cofnodion a Log Gweithredoedd			
TRAFODAETH:			
Cofnodion – derbyniwyd Nodwyd y bwriad i adrodd ar y Ddogfen Gyflawni Blynyddol i'r Bwrdd a bod y dogfennau sydd wedi ei cylchredeg yn dangos bod cynnydd wedi ei wneud. Log Gweithredoedd Nodwyd:- • Yr angen i ddiweddarau'r log erbyn cyfarfod nesaf.• Strategaeth Moderniddio Ysgolion wedi ei fabwysiadu• Tai ychwanegol Porthaethwy wedi datblygu o ran cynllunio a bydd yn mynd gerbron Uwch Dim wythnos nesaf.• Melin Llynnon - gwaith pellach i'w wneud• Rhaglen Gyflawni Flynyddol drafft – wedi'i gwblhau			
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:			
• Fel yr uchod			
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN	
Diweddarau'r log			

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Cylch Gorchwyl Diwygiedig	CE/
TRAFODAETH:	
Nodwd bod y Cylch Gorchwyl wedi ei gytuno gan Aelodau'r Bwrdd oddeutu 6 mis yn ôl gyda'r bwriad i adolygu ymhen 6 mis. Fersiwn diwygiedig wedi ei gylchredeg a nodwyd yn benodol y newidiadau:-	

- Cyfarfodydd

- Er nad yw cyfarfodydd y Byrddau yn gyhoeddus maent yn rhai ble mae aelodau etholedig a swyddogion yn cyfarfod i drafod busnes y Cyngor ac, felly, mae'r Côt Ymddygiad i aelodau etholedig yn weithredol yn y cyfarfodydd.
- Mae sawl eitem cyfrinachol yn cael ei drafod yn y cyfarfodydd ac, felly, mae'r gofyn i gadw'r gyfrinachedd yna yn disgyn ar aelodau etholedig drwy ofynion eu Côt Ymddygiad ac ar swyddogion drwy eu cytundeb cyflogaeth a'u Côt Ymddygiad nhw.

Nodwyd yr angen i ychwanegu i'r cylch gorchwyl 'fod pob eitem' yn cael ei drafod yn cyfarfodydd y Bwrdd yn gyfrinachol.

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:

Angen adolygu'r cylch gorchwyl i adlewyrchu'r uchod.

GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.	Pawb	

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Diweddariad yn erbyn ffrydiau gwaith ac amcanion strategol cysylltiedig	
TRAFODAETH:	
Rhoddwyd fraslun o'r ffrydiau gwaith y Ddogfen Gyflawni Blynnyddol ac amcanion strategol cysylltiedig.	
Cafwyd trafodaeth a nodwyd yn benodol:	
• Dysgu – Moderneiddio/Strategaeth ol-16 – heb gychwyn hyd yma. • Gofal – ymgysylltiad wedi ei wneud gyda trigolion sydd yn derbyn darpariaeth gofal dydd ar draws yr Ynys. Diweddariad yn cael ei wneud yn y chwarter nesaf er mwyn lleddfu pryderon defnyddwyr. Tlodi – bydd angen edrych ar risgiau o ran cyfnod y Gaeaf. Angen consensws o ran y data sydd angen ei gasglu er mwyn gwella darpariaeth i'r dyfodol. • Tai – mwyafrif o'r prosiectau yn symund ymlaen fel a ddisgwylir. Pwynt 3 - Prosiect Ysgol Niwbwrch - wedi gorfod mynd allan i dendr eto, felly ychydig o oedi. • Economi – ffrydiau gwaith wedi ei nodi ac yn symud yn eu blaen. • Ymddiheurwyd nad oedd fersiwn Saesneg o'r dogfennau ar gael a byddent yn cael eu cylchredeg yn fuan. • Nodwyd y byddai'n fuddiol i Aelodau gael eu briffio yn y sesiynau Briffio Aelodau misol - o ran yr ochr Gofal sef Tlodi/Strategaeth y Drws Cywir a Byw â Chymorth.	

CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Nodi'r wybodaeth uchod. Cytunwyd i wneud cais i FR friffio Aelodau ar Dlodi/Strategaeth y Drws Cywir a Byw â Chymorth.		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.		

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:	
SPF		
TRAFODAETH:		
Rhoddwyd ddiweddariad llafar ar Social Prosperity Fund.		
Cafwyd trafodaeth a nodwyd y canlynol:-		
£16 miliwn o gyllid ar gael hyd at 2025 i'w ddefnyddio ar hyd yr Ynys.Proses cystadleuol – sefydliadau yn gwneud mynegiant o ddiddordeb am gyllidCAM 1 – gwaith asesu ceisiadau wedi ei gwneud – 87 o geisiadau wedi ei derbyn ac yna dod i lawr i 33 o geisiadau – 6 wedi tynnu allan27 o geisiadau wedi eu hasesu - 24 o geisiadau wedi bod yn llwyddiannus - 14 ym Môn a gweddill ar draws y Gogledd.Cydweithio gyda Cyngor Gwynedd er mwyn ffurfioli'r cytundebau – gwaith i'w gwblhau yn y bythefnos nesafArian angen ei wario mfabHolwyd am ddarpar brosiectau pellach a nodwyd fod trafodaethau lefel uchel yn nodi y byddai'n debygol bod rhaglen pellach yn bodoli wedi 2025. Trafodwyd pe bae cyfle i ysgogi busnesau a cymunedau i wneud ceisiadau am arian bryd hynny.		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Nodi'r wybodaeth uchodDiweddariad pellach i'r bwrdd yn y dyfodol gyda cyd-weithio rhwng y gwasanaeth a i sicrhau bod cynlluniau gwireddu cysylltiedig (project plans) yn cael ei darparu i'r Bwrdd		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod.		

EITEM:	SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Cynllun Strategol Gwastraff	
TRAFODAETH:	
Cynllun Strategol wedi ei gylchredeg i Aelodau'r Bwrdd a sesiynau briffio wedi eu cynnal eisoes.	
Cafwyd trafodaeth a nodwyd:-	
Deddfwriaeth gan y Llywodraeth a disgwyliad i ail-gylchu rhagor.	

• Yr angen i leihau gwastraff • Cynllun yn barod er mwyn ymgynghori ac adrodd yn ol i'r PS a CS ym mis Rhagfyr • Angen codi ymwbyddiaeth a thargeddu yr ardaloedd rheini sydd ddim yn ail-gylchu • Ymgysylltu gyda'r Gwasanaeth Dysgu o ran ysgolion • Y Bwrdd yn cydnabod y pwysigrwydd l'r drafft pellach gydnabod disgwyliadau'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel a grybwyllwyd gan Archwilio Cymru (h.y. y 5 ffordd o weithio – Ataliol / Hir Dymor / Integreiddio a Chyd-weithio / Cynnwys) • Y Bwrdd yn cydnabod yr angen i fireinio'r strategaeth ymhellach l sicrhau bod materion llywodraethiant ac atebolrwydd yn glir a bod cydnabodyddiaeth yn bodoli o lle oedd yr atebolrwydd corfforaethol.		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
• Nodi'r wybodaeth uchod. • Diweddariad pellach i'r Bwrdd yn dilyn y cyfnod ymgynghori.		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod		Cyfarfod nesa'

EITEM:		SWYDDOGION YN BRESENNOL:
UFA		
TRAFODAETH:		
Gofynnwyd i Aelodau'r Bwrdd am faterion y byddent yn dymuno ei trafod i'r dyfodol.		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
Aelodau'r Bwrdd i ebostio [REDACTED] gyda awgrymiadau		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN
Fel yr uchod		

EITEM:		SWYDDOGION YN BRESENNOL:
Cyfarfod Nesaf		
TRAFODAETH:		
CASGLIAD / PENDERFYNIAD:		
4 Rhagfyr 2023		
GWEITHREDOEDD	CYFRIFOLDEB	AMSERLEN

From: [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>

Sent: 13 June 2023 16:19

To: Arwel Owen <ArwelOwen3@ynysmon.llyw.cymru>; Carys Edwards <CarysEdwards@ynysmon.llyw.cymru>; Christian L. Branch <ChristianBranch@ynysmon.llyw.cymru>; Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>; Fon Roberts <FonRoberts@ynysmon.llyw.cymru>; Huw M. Percy <HuwPercy@ynysmon.llyw.cymru>; Lynn Ball <LynnBall@ynysmon.llyw.cymru>; Marc B. Hughes <MarcHughes@ynysmon.gov.uk>; Marc Jones <MarcJones@ynysmon.llyw.cymru>; Ned Michael <NedMichael@ynysmon.llyw.cymru>; Rhys H. Hughes <RhysHughes2@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: FW: Neges gan y Prif Weithredwr / Message from the Chief Executive - Swyddogol / Official
Importance: High

Prynhawn da

Ar gais y Prif Weithredwr anfonaf gopi o'r neges isod sydd wedi ei anfon at yr Arweinyddion Grwp prynhawn heddiw er gwybodaeth.

Byddwn yn eich diweddarau pan fydd mwy i'w adrodd.

Gyda diolch

[REDACTED]

[REDACTED]
Cynorthwy-ydd Personol i'r Prif Weithredwr
Swyddfa'r Prif Weithredwr

[REDACTED]
Personal Assistant to the Chief Executive
Chief Executive's Office

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn y ddwy iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both languages. You will receive the same standard of service in both languages.

From: [REDACTED]

Subject: Neges gan y Prif Weithredwr / Message from the Chief Executive - Swyddogol / Official
Importance: High

Anfonwyd ar ran Dylan J Williams, Prif Weithredwr / Sent on behalf of Dylan J Williams, Chief Executive

Annwyl Arweinyddion Grŵp,

Mae'r Cynghorydd Ieuan Williams wedi cyfeirio ei hun at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau, wedi iddo wneud sylw amhriodol mewn cyfarfod o fwrdd rhaglen fewnol ddoe.

Yn y cyfamser, bydd yn sefyll lawr fel Is-Arweinydd a Deilydd Portffolio Addysg a'r Iaith Gymraeg.

Mae Cyng. Williams wedi derbyn bod y sylw a wnaeth yn annerbyniol ac mae wedi ymddiheuro.

Gyda diolch / With thanks

Dylan J Williams
Prif Weithredwr / Chief Executive

[Redacted]
Cynorthwy-ydd Personol i'r Prif Weithredwr

Swyddfa'r Prif Weithredwr

Ar ran

Dylan J Williams
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Ynys Môn
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn y ddwy iaith.

Dear Group Leaders,

Councillor Ieuan Williams has referred himself to the Chair of the Standards Committee, after making an inappropriate comment at an internal programme board meeting yesterday.

In the meantime, he has stood down as Deputy Leader and Education and Welsh Language Portfolio Holder.

Cllr. Williams has accepted that his remark was unacceptable and he has apologised.

[Redacted]
Personal Assistant to the Chief Executive

Chief Executive's Office

On behalf of

Dylan J Williams
Chief Executive
Isle of Anglesey County Council
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both languages. You will receive the same standard of service in both languages.

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid I chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen I ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>

Sent: 21 June 2023 12:26

To: Llinos Medi <LlinosMedi@ynysmon.llyw.cymru>; Aled M. Jones <AledJones@ynysmon.llyw.cymru>; Ieuan Williams <IeuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>; Glyn Haynes <GlynHaynes@ynysmon.llyw.cymru>

Cc: Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>; Rhys H. Hughes <RhysHughes2@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>; Lynn Ball <LynnBall@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: Neges gan y Prif Weithredwr / Message from the Chief Executive - Swyddogol / Sensitif Official / Sensitive

Importance: High

Anfonwyd ar ran Dylan J Williams, Prif Weithredwr / Sent on behalf of Dylan J Williams, Chief Executive

Prynhawn da

Good Afternoon

Yn ystod yr wythnos diwethaf mae'r Cyngor, fel y gwyddoch, wedi bod yn destun sylw sylweddol yn y cyfryngau lleol a chenedlaethol. Yn anffodus nid yw'r sylw wedi bod yn bositif ac mae'n deillio o ymddygiad Aelod Etholedig, a'r ymateb i hynny.

During the last week the Council, as you know, has been the subject of significant attention in the local and national media. Unfortunately, the attention has not been positive and has come as a result of the behaviour of an Elected Member, and the response.

Mae'r mater yn destun prosesau eraill a bydd rhaid i rheini fynd rhagddynt. Yn sicr, nid wyf eisiau rhagfarnu'r prosesau eraill yna ac, felly, mae'n amhriodol i mi drafod sylwedd y mater gyda chi rŵan, gan ein bod wedi mynychu y cyfarfod Bwrdd Corfforaethol ac yn dystion i'r mater.

The matter is subject to other processes and those will have to run their course. I certainly don't want to prejudge those other processes and therefore, it would be inappropriate for me to discuss the particular matter with you now, as we attended the Corporate Board meeting and are witnesses to the matter.

Fodd bynnag, pan yn briodol, mi fydd angen i ni ac, yn benodol, i chi fel Arweinyddion Grwpiau ddod yn ôl i'r mater yma. Bydd angen ystyried canlyniad unrhyw broses neu ymchwiliad yn ogystal â goblygiadau ehangach ar ymddygiad a disgwyliadau, safonau bywyd cyhoeddus a phrosesau llywodraethiant y Cyngor.

However, when appropriate we, and specifically you as Group Leaders, will need to re-visit this matter. The outcome of any process or investigation will need to be considered as well as the wider implications on behaviour and expectations, standards in public life and the governance processes of the Council.

Yn y cyfamser mae angen i ni gyd gofio y cyfrifoldebau sydd arnom tra'n cyflawni ein dyletswyddau cyhoeddus.

In the meantime we must all remember the responsibilities we have while performing our public duties.

Gyda diolch / With thanks

Dylan J Williams
Prif Weithredwr / Chief Executive

[REDACTED]
Cynorthwy-ydd Personol i'r Prif
Weithredwr

Swyddfa'r Prif Weithredwr

Ar ran

Dylan J Williams
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Ynys Môn
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

[REDACTED]
Personal Assistant to the Chief
Executive

Chief Executive's Office

On behalf of

Dylan J Williams
Chief Executive
Isle of Anglesey County Council
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg
neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn
y ddwy iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both
languages. You will receive the same standard of
service in both languages.

[REDACTED]
Cynorthwy-ydd Personol i'r Prif Weithredwr
Swyddfa'r Prif Weithredwr

[REDACTED]
Personal Assistant to the Chief Executive
Chief Executive's Office

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n
Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn y ddwy
iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both
languages. You will receive the same standard of
service in both languages.

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon
ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â
sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the

need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Sent: 13 June 2023 14:58
To: leuan Williams <leuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Cc: Llinos Medi <LlinosMedi@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]
[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>
Subject: ATB/RE: Sylw yn y Bwrdd - 12fed Fehefin (swyddogol sensitif)

Pnawn da.

Diolch leuan – balch gweld bod prosesau yn cael ei dilyn, ynghyd ar ymddiheuriad, sydd yn addas a priodol.

Rwyf yn derbyn yr ymddiheuriad personol yn llawn.

Hwyl Dylan.

Dylan J Williams
Prif Weithredwr

Ffôn: [REDACTED]

Dylan J Williams
Chief Executive

Tel: [REDACTED]

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn y ddwy iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both languages. You will receive the same standard of service in both languages.

Oddi wrth: leuan Williams <leuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Anfonwyd: 13 June 2023 13:32
At: Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Copi/Cc: Llinos Medi <LlinosMedi@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]
[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>; [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>
Pwnc: RE: Sylw yn y Bwrdd - 12fed Fehefin (swyddogol sensitif)

Annwyl Dylan,

Mae ymddiheuriad wedi mynd i'r aelodau etholedig oedd yn y cyfarfod ac ebost wedi mynd at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor. Yn y cyfamser byddaf yn sefyll i lawr fel Dirprwy Arweinydd ac aelod o'r Pwyllgor Gwaith.

Hoffwn ymddiheuro i chi yn bersonol am y sylw annerbyniol.

Yn gywir,

leuan

From: Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>

Sent: 13 June 2023 12:38

To: leuan Williams <leuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>

Cc: Llinos Medi <LlinosMedi@ynysmon.llyw.cymru> [REDACTED]
[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru> [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: Sylw yn y Bwrdd - 12fed Fehefin (swyddogol sensitif)

Pnawn da.

Rwyf wedi derbyn ymholiad o tu allan i'r Cyngor am eich sylw yn y cyfarfod o'r Bwrdd ddoe – yr un y bu i mi wneud sylw arno ar y pryd.

Yn amlwg, nid oes gennyf unrhyw reolaeth dros yr hyn mae aelodau etholedig yn ei ddweud ond credaf bod dyletswydd arnaf i ddwyn y mater i'ch sylw.

Credaf bod y sylw'n amhriodol, ac y byddai'n briodol i chi ymddiheuro, ac o bosib cyfeirio'r mater at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

Deallaf bod y wasg wedi cysylltu efo'r tîm cyfathrebu ac eu bod yn debygol o redeg y stori diwedd y dydd.

Hwyl Dylan.

Dylan J Williams
Prif Weithredwr

Ffôn: [REDACTED]

Dylan J Williams
Chief Executive

Tel: [REDACTED]

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both languages. You will receive the same standard of service in both languages.

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: Ieuan Williams <IeuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Sent: 13 June 2023 12:40
To: Llinos Medi <LlinosMedi@ynysmon.llyw.cymru>; Robin W. Williams <RobinWilliams@ynysmon.llyw.cymru>; Carwyn Elias Jones <CarwynEliasJones@ynysmon.llyw.cymru>; Glyn Haynes <GlynHaynes@ynysmon.llyw.cymru>; Aled M. Jones <AledJones@ynysmon.llyw.cymru>
Cc: Dylan Williams <DylanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>; Rhys H. Hughes <RhysHughes2@ynysmon.llyw.cymru>; Marc Jones <MarcJones@ynysmon.llyw.cymru>
Subject: CYFRINACHOL - Ymddiheuriad swyddogol

Annwyl bawb,

Yng nghyfarfod Bwrdd Rhaglen Datbygiadau Cyfredol bore Llun fe gawsom gyflwyniad a thrafodaeth di-flewyn-ar-dafod ar y Sgorfwrdd Tlodi.

Mi wnes y sylw fy mod wrthi'n ail ddarllen y Ragged Trousered Philanthropist gan Robert Tressel a gyhoeddwyd yn 1910 ac fy mod wedi fy nghythrudo ein bod, dros can mlynedd yn ddiweddarach, yn dal i drafod tlodi yn ein cymunedau.

Roedd yn ymateb emosiynol iawn ond ar ddiwedd fy sylwadau fe wnes un sylw di-angen ac annerbyniol am y Blaid Geidwadol.

Wedi meddwl yn ddwys am y sylw hyn a wnaed mewn cyfarfod gwbl gyfrinachol ond eto yng ngwydd fy nghyd aelodau etholedig hoffwn ymddiheuro yn ddiffuant am y sylw yma. Er fy mod yn sefyll gant y gant tu ol i fy natganiad am warth tlodi yn ein cymdeithas yn y flwyddyn 2023.

Rwy'n derbyn yn llwyr na ddylwn wedi gwneud y sylw amhriodol ac annerbyniol yma.

Hoffwn ymddiheuro unwaith eto am y sylw ac unrhyw loes a achoswyd gan fy sylw.

Yn ddiffuant

In the Current Development Programme Board meeting yesterday we had a frank and honest discussion following a presentation regarding the Poverty Scorecard.

I made the point that I was re-reading the Ragged Trousered Philanthropist by Robert Tressel which was published in 1910, and that I was disgusted we were still discussing poverty within our communities over a hundred years later.

It was an emotional response and at the end of my statement I made one unnecessary and unacceptable comment about the Conservative Party.

Having thought long and hard about this comment which was made in a confidential meeting but with some fellow elected members present I would like to apologise sincerely for the comment.

Despite standing by my statement that discussing poverty in 2023 is disgraceful I completely accept that I should not have made this unacceptable and inappropriate comment.

I would like to apologise once again for making the comment and for any offence I may have caused.

Yours faithfully,

Ieuan Williams

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddellio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: John R. Jones <JohnJones@ynysmon.llyw.cymru>
Sent: 13 June 2023 14:47
To: Lynn Ball <LynnBall@ynysmon.llyw.cymru>
Cc: [REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru; [REDACTED]
[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru
Subject: FW: CYFRINACHOL - cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor Safonau

From: Ieuan Williams <IeuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>

Sent: 13 June 2023 13:02

To: John R. Jones <JohnJones@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: CYFRINACHOL - cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor Safonau

Annwyl Gadeirydd y Pwyllgor Safonau,

Hoffwn gyfeirio fy hun at y pwyllgor yn dilyn sylw annerbyniol wnes i mewn cyfarfod Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol bore ddoe.

Rwyf wedi gyrru'r ebost isod at yr aelodau oedd yn bresennol, credaf bod hewn yn rhoi y mater yn ei gyd-destun.

"Annwyl bawb,

Yng nghyfarfod Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol bore Llun fe gawsom gyflwyniad a thrafodaeth di-flewyn-ar-dafod ar y Sgorfwrdd Tlodi.

Mi wnes y sylw fy mod wrthi'n ail ddarllen y Ragged Trousered Philanthropist gan Robert Tressel a gyhoeddwyd yn 1910 ac fy mod wedi fy nghythraddo ein bod, dros can mlynedd yn ddiweddarach, yn dal i drafod tldi yn ein cymunedau.

Roedd yn ymateb emosiynol iawn ond ar ddiwedd fy sylwadau fe wnes un sylw di-angen ac annerbyniol am y Blaid Geidwadol.

Wedi meddwl yn ddwys am y sylw hyn a wnaed mewn cyfarfod gwbl gyfrinachol ond eto yng ngwydd fy nghyd aelodau etholedig hoffwn ymddiheuro yn ddiffuant am y sylw yma. Er fy mod yn sefyll gant y gant tu ol i fy natganiad am warth tldi yn ein cymdeithas yn y flwyddyn 2023.

Rwy'n derbyn yn llwyr na ddylwn wedi gwneud y sylw amhriodol ac annerbyniol yma.

Hoffwn ymddiheuro unwaith eto am y sylw ac unrhyw loes a achoswyd gan fy sylw.

Yn ddiffuant

In the Current Development Programme Board meeting yesterday we had a frank and honest discussion following a presentation regarding the Poverty Scorecard.

I made the point that I was re-reading the Ragged Trousered Philanthropist by Robert Tressel which was published in 1910, and that I was disgusted we were still discussing poverty within our communities over a hundred years later.

It was an emotional response and at the end of my statement I made one unnecessary and unacceptable comment about the Conservative Party.

Having thought long and hard about this comment which was made in a confidential meeting but with some fellow elected members present I would like to apologise sincerely for the comment.

Despite standing by my statement that discussing poverty in 2023 is disgraceful I completely accept that I should not have made this unacceptable an inappropriate comment.

I would like to apologise once again for making the comment and for any offence I may have caused.

Yours faithfully,

Ieuan Williams"

Byddwn yn gwerthfawrogi sgwrs i esbonio ymhellach.

Yn gywir,

Ieuan Williams

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: John R. Jones

Sent: 16 June 2023 11:33

To: Ieuan Williams <leuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: RE: CYFRINACHOL - cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor Safonau - swyddogol sensitif

Annwyl Gyngorydd Ieuan Williams

Diolch i chi am eich gohebiaeth ynglyn a'r uchod

Nodaf eich bod yn hunan-gyfeirio mater o ymddygiad sydd â'r potensial o fod yn dorriad o'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau'r Cyngor hwn ac yn gofyn am sgwrs gyda mi fel Cadeirydd y Pwyllgor Safonau. Rwyf hefyd yn ymwybodol bod y mater y cyfeiriwch ato wedi derbyn sylw yn y cyfryngau lleol a chenedlaethol.

Mae'r Pwyllgor Safonau'n gweithio er mwyn hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ac yn monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad. Fodd bynnag, nid oes gan y Pwyllgor yr hawl i ymchwilio i honiadau o dorri'r Cod. Mae'r mater hwn y tu hwnt i awdurdod y Pwyllgor Safonau o fewn y [Protocol Datrysiaid Lleol](#) hefyd gan nad oes achwynydd (chi sy'n cyfeirio'r mater – mae'r protocol ar gyfer achosion pan fo aelod yn gwneud cŵyn yn erbyn aelod arall), y potensial fod eich ymddygiad yn torri'r Côt a'r cyhoeddusrwydd a'r diddordeb a roddwyd i'r mater.

Ar sail hyn oll, felly, awgrymaf eich bod yn cyfeirio eich hun at [Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru](#) er mwyn iddynt ystyried y mater; OGCC sydd gyda'r awdurdod i gynnal ymchwiliad i honiadau o dorri Cod Ymddygiad Aelodau. Mae gwybodaeth ynghylch sut mae gwneud cŵyn ar gael [yma](#). Ceir gwybodaeth am y broses gaiff ei dilyn gan yr Ombwdsmon ar gael [yma](#) ac mae dolen at y ffurflen gwyno ei hun ar gael [yma](#).

Yn yr amgylchiadau hyn, ni fyddai'n briodol i mi drafod y mater gyda chi rhag ofn y bydd cyfeiriad o'r mater yn ôl i'r Pwyllgor Safonau gan yr Ombwdsmon.

Yn gywir,

John R Jones

Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

From: Ieuan Williams <IeuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Sent: 19 June 2023 11:49
To: John R. Jones <JohnJones@ynysmon.llyw.cymru>
Subject: RE: CYFRINACHOL - cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor Safonau - swyddogol sensitif

Annwyl Mr Jones,

Byddaf yn dilyn eich awgrymaid heddiw.

Yn gywir,

Ieuan Williams

From: John R. Jones <JohnJones@ynysmon.llyw.cymru>
Sent: Friday, June 16, 2023 11:33 AM
To: Ieuan Williams <IeuanWilliams@ynysmon.llyw.cymru>
Subject: RE: CYFRINACHOL - cyfeirio fy hun i'r Pwyllgor Safonau - swyddogol sensitif

Annwyl Gynghorydd Ieuan Williams

Diolch i chi am eich gohebiaeth ynglyn a'r uchod

Nodaf eich bod yn hunan-gyfeirio mater o ymddygiad sydd â'r potensial o fod yn dorriad o'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau'r Cyngor hwn ac yn gofyn am sgwrs gyda mi fel Cadeirydd y Pwyllgor Safonau. Rwyf hefyd yn ymwybodol bod y mater y cyfeiriwch ato wedi derbyn sylw yn y cyfryngau lleol a chenedlaethol.

Mae'r Pwyllgor Safonau'n gweithio er mwyn hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ac yn monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad. Fodd bynnag, nid oes gan y Pwyllgor yr hawl i ymchwilio i honiadau o dorri'r Cod. Mae'r mater hwn y tu hwnt i awdurdod y Pwyllgor Safonau o fewn y [Protocol Datrysiad Lleol](#) hefyd gan nad oes achwynydd (chi sy'n cyfeirio'r mater – mae'r protocol ar gyfer achosion pan fo aelod yn gwneud cŵyn yn erbyn aelod arall), y potensial fod eich ymddygiad yn torri'r Côt a'r cyhoeddusrwydd a'r diddordeb a roddwyd i'r mater.

Ar sail hyn oll, felly, awgrymaf eich bod yn cyfeirio eich hun at [Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru](#) er mwyn iddynt ystyried y mater; OGCC sydd gyda'r awdurdod i gynnal ymchwiliad i honiadau o dorri Cod Ymddygiad Aelodau. Mae gwybodaeth ynghylch sut mae gwneud cŵyn ar gael [yma](#). Ceir gwybodaeth am y broses gaiff ei dilyn gan yr Ombwdsmon ar gael [yma](#) ac mae dolén at y ffurflen gwyno ei hun ar gael [yma](#).

Yn yr amgylchiadau hyn, ni fyddai'n briodol i mi drafod y mater gyda chi rhag ofn y bydd cyfeiriad o'r mater yn ôl i'r Pwyllgor Safonau gan yr Ombwdsmon.

Yn gywir,

John R Jones
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Os yw'r ebost yma wedi ei farcio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych yn ansicr yna cysylltwch â sdd@ynysmon.llyw.cymru

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact dpo@anglesey.gov.wales

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English . You will receive the same standard of service in both languages.

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

RHAN 1 – CEFNDIR	
Pam fod angen Protocol Datrysiad Lleol arnom ni?	Pwrpas y Protocol ydi: • hyrwyddo safonau ymddygiad uchel; • meithrin a chynnal perthnasau gwaith cadarnhaol; • mynd i'r afael â chwynion lefel isel yn ymwneud ag ymddygiad sydd ddim yn cwrdd â'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC); • delio gyda materion sy'n codi cyn gynted â phosibl rhag ofn i bethau waethygu; • gwarchod enw da'r Cyngor. I grynhoi, nod y Protocol yw datrys materion yn gyflym a dod â'r pleidiau sy'n derbyn cymorth gan y Pwyllgor Safonau ynghyd, lle bo angen.
Oes rhaid cael Protocol?	• Nid oes gofyniad statudol i fabwysiadu Protocol o'r fath ond mae Llywodraeth Cymru ac OGCC wedi ei gwneud hi'n glir eu bod yn disgwyl i awdurdodau lleol roi'r fath drefniadau ar waith • Mae Adroddiad Penn: 'Adolygiad Annibynnol ar y Fframwaith Safonau Moesegol' yn nodi: <i>“Nod datrysiadau lleol yw datrys materion ar gam cynnar er mwyn atal y sefyllfa rhag gwaethygu'n ddiangen a all niweidio cydberthnasau personol o fewn yr awdurdod ac enw da'r awdurdod”.</i> • Nid oes rhaid i aelodau gymryd rhan yn y broses. <u>Proses gyfryngu wirfoddol</u> yw hon.
Pa brosesau eraill sydd ar gael i aelodau?	• Ni fwriedir i'r Protocol ymyrryd â chymau disgyblu o fewn grwpiau/pleidiau na'u disodli. Bydd gan bob plaid/grŵp gwleidyddol brosesau disgyblu mewnol y mae'n rhaid eu dilyn. • Ni fwriedir i'r Protocol ddisodli awdurdodaeth OGCC, ei nod fydd delio â'r nifer gyfyngedig o gwynion sydd ddim yn cwrdd â'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gan OGCC. • Ni fwriedir i'r Protocol ddisodli'r Cod Ymddygiad, yn hytrach bydd yn ffordd anffurfiol o gefnogi'r cod yn lleol.

	Ni fydd y Protocol yn disodli'r Protocol Perthnasau ar gyfer Aelodau a Swyddogion sydd wedi'i nodi yng Nghyfansoddiad y Cyngor. Fe ddylai Aelodau wneud pob ymdrech i ddatrys anghydfod drwy'r Protocol, lle bo hynny'n bosibl ac yn briodol, ac fe ddylent bob amser fod yn ddarostyngedig i'w rhwymedigaethau o dan y Cod Ymddygiad i Aelodau.
Beth ydi egwyddorion cyffredinol y Protocol?	Hyrwyddo safonau ymddygiad uchel fel ffordd o gryfhau parch ac ymddiriedaeth ymysg aelodau er mwyn galluogi i aelodau a swyddogion ganolbwyntio ar "y gwaith". Cyfeirio at reoleiddwyr allanol yn niffyg dim arall, oni bai y ceir achos difrifol o dorri'r Cod Ymddygiad, ee os ydi'r aelod wedi ceisio dylanwadu neu gymryd rhan mewn penderfyniad sydd o ddiddordeb personol iddynt. Mae materion o'r fath y tu allan i gwmpas y Protocol hwn. Dylai Aelodau osgoi gwrthdaro personol mewn unrhyw fforwm cyhoeddus, yn enwedig y Cyngor llawn, ac yn y cyfryngau. Ni ddylai'r ymrwymiad i ddatrys materion yn lleol rwystro trafodaethau, heriau neu graffu gwleidyddol dilys. Ymddygiad y blaid/grŵp yw'r prif ffocws, a bydd pob arweinydd grŵp yn gyfrifol am reoli eu haelodau eu hunain.
Beth ydi cyfrifoldebau'r arweinwyr grwpiau?	Mae'r camau rhesymol y gallai Arweinydd y Grŵp eu cymryd yn cynnwys: arddangos ymrwymiad personol i fynychu cyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau annog aelodau'r grŵp i fynychu cyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau sicrhau bod enwebeion i bwyllgor wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer y pwyllgor hwnnw hybu moesgarwch a pharch o fewn cyfathrebiadau a phwyllgorau'r Grŵp ac ym mhwyllgorau ffurfiol y Cyngor hybu gweithdrefnau datrys anffurfiol yn y cyngor; a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a'r Swyddogion Monitro i ddatrys materion yn lleol

	hybu diwylliant o fewn y Grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb mynychu cyfarfod Pwyllgor Safonau'r Cyngor os gofynnir iddo wneud hynny er mwyn trafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad gweithio i weithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ynglyn â gwella safonau cydweithio ag arweinwyr grŵp eraill, o fewn rheswm, i gefnogi safonau ymddygiad uchel o fewn y cyngor
Beth ydi cyfrifoldebau'r Pwyllgor Safonau?	Monitro ac annog arweinwyr grŵp i gydymffurfio â'r ddyletswydd i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau o'r grŵp; Cynghori ynghylch mabwysiadu neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad, y Protocol hwn, yn ogystal ag unrhyw dogfennau/ymgyngoriadau eraill o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor; Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad; yn cynnwys mynychu Cyngor / cyfarfodydd pwyllgorau ar adegau; Darparu cyngor, neu ddarparu neu drefnu hyfforddiant ar y Cod i aelodau; Derbyn adroddiadau gan arweinwyr grŵp; Rhannu arferion gorau; Darparu adborth amserol ac ystyrlon i arweinwyr grŵp.
RHAN 2 – SUT MAE'R PROTOCOL YN GWEITHIO?	
Beth a ddisgwylir gan Arweinwyr Grŵp?	Arweinydd y Grŵp fydd yn delio â chwynion gan aelodau am aelodau eraill o'r grŵp. Os oes gan aelod gŵyn ynglŷn ag aelod o grŵp gwleidyddol arall, fe ddylent gwyno wrth eu harweinydd y grŵp yn y lle cyntaf. Wedyn, bydd yr arweinydd grŵp yn cyfeirio'r mater at arweinydd y grŵp sy'n gyfrifol am yr aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi. Ar ôl derbyn cwyn, boed hynny gan aelod o'r grŵp neu gan arweinydd grŵp arall fe ddylai pob arweinydd grŵp gymryd cyfrifoldeb (ond nid cyfrifoldeb personol) dros reoli ymddygiad eu haelodau. Yn amodol ar brosesau/trefniadau presennol y blaid/grŵp, fe

	ddylai'r camau disgyblu fod yn anffurfiol, a dylid eu datrys drwy gyfarfodydd wyneb yn wyneb cyn gynted â phosib. • Fe all Arweinwyr Grŵp ddewis cadw cofnod ond ni ddylai'r broses fod yn rhy feichus. • Fe ddylai'r pwyslais fod ar ddatrysiad cynnar ac fe all gynnwys cyfryngu, cymodi, hyfforddi, datblygu neu addysg; neu gyfuniad o'r rhain. Yn amlwg, dylid ymdrechu i fod yn deg a chyson. • Yn ystod y broses hon, fe all yr arweinydd grŵp ymgynghori â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) ynglŷn â'r camau y mae'r arweinydd grŵp yn bwriadu eu cymryd. Fe all arweinwyr grŵp hefyd ddefnyddio Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) fel "seinfwrdd". • Cyn ystyried unrhyw gosb, neu hyfforddiant/cyfleoedd datblygu ac ati., bydd arweinydd y grŵp perthnasol yn ymgynghori gyda Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) a bydd yn ymdrechu i ddarparu cyngor didwyll, teg, cyson a chyfrinachol i bob arweinydd grŵp sydd yn gofyn am drafodaeth o'r fath. • Pan fydd achos o gamymddygiad sylweddol, neu achosion o dorri'r rheolau'n barhaus, efallai y bydd y Swyddog Monitro'n cynghori'r achwynydd i gyfeirio'r mater at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. • Os ydi'r gwyn am arweinydd grŵp, gofynnir i Gadeirydd y Cyngor ystyried sut i fynd i'r afael â'r gŵyn, mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) • Os yw'r mater yn ymwneud âg aelod neu aelodau heb gysylltiad â grŵp, bydd Cadeirydd y Cyngor yn ymgymryd â swydd yr arweinydd grŵp.
Beth a ddisgwylir gan y Pwyllgor Safonau?	• Yn ogystal â chynghori a chefnogi'r arweinwyr grŵp, fel y nodir uchod, os nad oes modd datrys y mater drwy brosesau disgyblu'r blaid/grŵp, gellir cyfeirio'r mater at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). • Gofynnir i'r aelod sy'n gwneud cwyn fynegi eu pryderon yn ysgrifenedig i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Neu, gwrdd â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) os byddai'n well gan yr achwynydd wneud hynny. Yn y naill achos, bydd hyn er mwyn cadarnhau: • pryd, lle a sut y digwyddodd y digwyddiad perthnasol • sut a pham y mae'r digwyddiad yn torri'r Cod Ymddygiad • sut y mae'r achwynydd yn dymuno datrys y mater • Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn ystyried

	y gŵyn a chynghori'r achwynydd p'un ai a ydi'r Pwyllgor Safonau yn barod i ymgymryd â rôl cyfryngu ai peidio. Os ydi Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn fodlon ymgymryd â rôl cyfryngu, byddant yn cysylltu â'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, i egluro natur y gŵyn, a gofyn a ydi'r aelod yn fodlon cymryd rhan mewn sesiwn gyfryngu gyda'r achwynydd ac aelod o'r Pwyllgor Safonau. Gofynnir i'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi i ymateb i'r cynnig cyn pen 7 diwrnod. Os ydynt yn gwrthod, neu ddim yn ymateb, ni fydd unrhyw gamau pellach yn cael eu cymryd a bydd y Pwyllgor Safonau'n ystyried bod y mater ar ben.
Oes yna unrhyw gyfyngiadau o ran amser?	Dylid gwneud cwyn cyn pen 7 diwrnod o'r dyddiad pryd y methodd prosesau disgyblu'r blaid/grŵp â datrys y mater. Bydd unrhyw gwynion a godir y tu allan i'r cyfnod hwn yn cael eu hystyried yn ôl disgrisiwn Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai).
Sawl cyfarfod fydd ei angen?	Bydd nifer y cyfarfodydd yn amrywio yn ôl amgylchiadau'r achos ac, yn benodol, y posibilrwydd o ddatrys y mater. Canllaw yn unig yw'r canlynol ac nid oes rhaid cadw at y nifer o gyfarfodydd/y broses a awgrymir. Bydd yn ddibynnol iawn ar yr hyn y mae'r pleidiau yn ei gytuno. Felly, dyma enghraifft o'r hyn a allai ddigwydd yn ymarferol:-
Cyfarfod rhagbaratoadol 1	bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn cwrdd â'r achwynydd am y tro cyntaf, fel y nodir uchod, i dderbyn yr wybodaeth angenrheidiol ynglŷn â'r gŵyn a chadarnhau'r datrasiad a ddymunir.
Cyfarfod rhagbaratoadol 2	yn yr un modd, bydd yr ail gyfarfod gyda'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, fel y nodir uchod, i egluro'r gŵyn a chadarnhau a yw'r aelod yn barod i gwrdd â'r achwynydd ac aelod o'r Pwyllgor Safonau i weld a oes modd datrys y mater drwy gyfryngu.
Cyfarfod rhagbaratoadol 3	os ydi'r aelod yn derbyn y cynnig o gyfarfod cyfryngu, yna bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn cwrdd â thestun y gŵyn i drafod eu hymateb i'r gŵyn / eu safbwynt hwy.
Cyfarfod cyfryngu	bydd y cyfarfod cyfryngu'n cynnwys yr achwynydd, yr aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, a chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Pwrpas y cyfarfod fydd crisialu'r mater/ion a gweld a oes modd datrys yr anghydfod.

	• efallai y bydd cyfarfodydd cyfryngu pellach yn cael eu cynnal os ydi pawb yn cytuno bod angen cyfarfod/cyfarfodydd pellach a'i bod hi'n eithaf tebygol y gellir datrys y mater. • yn ystod y cyfarfod/ydd cyfryngu, ac wedi hynny, nid fydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (ac enwebai) yn llunio barn, beio neu ddod i unrhyw ganfyddiadau. Fe allant, fodd bynnag, wneud argymhellion anffurfiol i'r naill barti. Ni fydd y fath argymhellion yn orfodol. • bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn hwyluso'r cyfarfod cyfryngu dim ond os ydynt wedi derbyn hyfforddiant sy'n eu galluogi i wneud hynny a bod yr hyfforddiant hwnnw'n gyfredol. • bydd yr holl gyfarfodydd yn breifat. Bydd y trafodaethau'n gyfrinachol. • ni fydd gwaith papur na chofnodion yn cael eu cadw ar ôl i'r broses gyfryngu ddod i ben. Mae hyn yn cynnwys cofnodion digidol. • bydd adborth yn cael ei roi i arweinwyr grŵp, os ydi'r ddau aelod yn cytuno. Bydd yr adborth yn ddienw a bydd yn canolbwyntio ar ganlyniadau ac arferion da. Ni fydd unrhyw wybodaeth sensitif yn cael ei rhannu.

Troednodion:

1. Mae sawl cyfeiriad yn y Protocol at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Mae enwebai yn cyfeirio at aelodau llewg yn unig. Ni fydd aelodau etholedig o'r Cyngor Sir, nac aelodau cyfetholedig o'r cynghorau tref a chymuned yn cymryd rhan yn y broses gyfryngu.
2. Fel y nodir yn y ddogfen, nid yw'r orfodol cymryd rhan yn y Protocol ac fe all yr aelodau sydd ynghlwm ag unrhyw fater dynnu'n ôl o'r broses ar unrhyw adeg; hyd yn oed os ydynt eisoes wedi cytuno i gymryd rhan yn y broses gyfryngu. Ni fydd unrhyw oblygiadau o ganlyniad i dynnu'n ôl o'r broses.
3. Ar ôl cael ei gymeradwyo gan yr Arweinwyr Grŵp, bydd unrhyw newidiadau i'r Protocol hwn yn cael eu gwneud gan y Swyddog Monitro, ond dim ond ar ôl ymgynghori â'r holl arweinwyr grŵp a chyda'u cysyniad pendant hwy.

BBC - 13/06 7pm

[Anglesey council deputy leader quits over 'shoot Tories' comment - BBC News](#)

A councillor has stepped down as deputy leader of the local authority after he reportedly told a meeting that "all Tories should be shot".

BBC Cymru Fyw – 13/06 7pm

[Môn: Dirprwy arweinydd yn camu lawr wedi sylw 'annerbyniol' - BBC Cymru Fyw](#)

Mae Cyngor Môn wedi cadarnhau fod dirprwy arweinydd y cyngor wedi sefyll i lawr yn dilyn sylw "amhriodol ac annerbyniol".

ITV News – 13/06 7:55pm

[Anglesey council deputy leader steps down after saying 'all Tories should be shot' | ITV News Wales](#)

The deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying "all Tories should be shot" during an internal meeting.

The Telegraph – 13/06 7.50pm

[Welsh council chief resigns after saying 'all Tories should be shot' \(telegraph.co.uk\)](#)

The deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying during an internal meeting that "all Tories should be shot"....

The National – 13/06

[Anglesey councillor quits over 'shoot Tories' comment | The National](#)

THE deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying during an internal meeting that "all Tories should be shot".

Wales Online - 13/06 3:36pm

[Deputy leader of Anglesey council steps down after saying 'all Tories should be shot' - Wales Online](#)

A deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying that "all Tories should be shot". Councillor on Ynys Mon Ieuan Williams who represents Lligwy as an independent made the comment during an internal council meeting on the morning of Monday, June 12.

Nation.Cymru – 13/06

[Anglesey Council deputy leader steps down after saying 'all Tories should be shot' \(nation.cymru\)](#)

The deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying during an internal meeting that "all Tories should be shot".

Daily Post - 13/06 4:49pm

[Anglesey Council deputy leader steps down over 'all Tories should be shot' comment - North Wales Live \(dailypost.co.uk\)](#)

One of Anglesey Council's deputy leaders has stepped down from his position after saying "all Tories should be shot". The comment, branded "appalling", was made by Cllr Ieuan Williams, who represents the people of Lligwy as an independent councillor.

The Guardian – 13/06 9:08pm

<https://www.theguardian.com/uk-news/2023/jun/13/welsh-councillor-resigns-after-saying-all-tories-should-be-shot>

The deputy leader of a Welsh council has stepped down after saying during a meeting that "all Tories should be shot".

SKY News – 14/06 12:30pm

<https://news.sky.com/story/anglesey-council-deputy-leader-who-said-all-tories-should-be-shot-stands-down-12902109>

The deputy leader of a county council has stood down after he said "all Tories should be shot" during a meeting.

METRO 14/06

<https://metro.co.uk/2023/06/14/welsh-councillor-stands-down-after-saying-all-tories-should-be-shot-18947563/>

The deputy leader of a Welsh council has stepped down for saying 'all Tories should be shot'. Ieuan Williams, an independent councillor in Anglesey, North Wales, referred himself to the Standards Committee and apologised for the comment.

golwg 360 14/06

<https://golwg.360.cymru/newyddion/cymru/2123130-dirprwy-arweinydd-nghyngor-sefyll-lawr-dweud-angen>

“Angen saethu pob Ceidwadwr”: Dirprwy arweinydd Cyngor Môn wedi camu o’r neilltu

Mae Virginia Crosbie, Aelod Seneddol Ceidwadol Môn, yn dweud bod y sylwadau a wnaed gan y cynghorydd annibynnol yn “gasineb”

Jack FM 14/06

[Anglesey Council deputy leader who said 'all Tories should be shot' stands down - JACKfm](#)

The deputy leader of a county council has stood down after he said "all Tories should be shot" during a meeting.

MAIL Online 14/06

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-12194277/Welsh-council-deputy-leader-steps-saying-Tories-shot.html>

Welsh council deputy leader steps down after saying 'all Tories should be shot' in area where Conservative MP wears stab vest to constituency surgeries.

DORSET EYE 14/06

<https://dorseteye.com/deputy-leader-of-council-who-spoke-for-vast-majority-forced-to-step-down/>

The deputy leader of a county council has resigned after making a statement during a meeting, saying “all Tories should be shot.”

THE LONDON ECONOMIC

<https://www.thelondoneconomic.com/politics/councillor-resigns-after-saying-all-tories-should-be-shot-350777/>

A Welsh councillor has stepped down from his position after saying “all Tories should be shot” during a meeting.

GB News 14/06

<https://www.gbnews.com/politics/welsh-council-deputy-leader-quits-all-tories-shot-ieuan-williams>

The deputy leader of a Welsh council has quit after saying that "all Tories should be shot" in area where one Tory MP wears a stab vest to constituency surgeries.

PA (Press Association) wedi holi hefyd / have enquired too

Official complaints: review

EN

Case details

Case ID: GE-525432788

Case created: 22/06/2023 14:09:03

Contact details

Name:

Address:

Mobile number:

Phone number:

Email address:

Details of the complaint

What type of complaint do you want to make?

Any other complaint

Service and Department selected:

Democratic Services - Democratic Services

What do you think we did wrong?

This is not a complaint about the Democratic Services Department. It is a complaint about the former Deputy Leader of the Council, Ieuan Williams and his comment that "all Tories should be shot", and the fact that the Chief Executive apparently asked that the comment not be minuted.

and someone who has stood as a Conservative in local elections I find the comments to be potentially inciting hatred and putting a specific group of people at risk. If he had said that about any other group of people it would have been called out as what it is - a hate crime or a hate incident. For someone in a position of leadership, someone who should command respect and represent everyone on Anglesey, it is alienating, undemocratic, offensive and inappropriate to use this terminology about any group of people.

How have you been affected?

It has taken several days for me to lodge this complaint because I didn't want it to be a knee-jerk reaction. I wanted to wait and see how I felt after a few days. I have now done that.

Personally I feel like I have a target on my head. If he had said "all women should be shot" I'd feel like that. If he'd said "all parents should be shot" I'd feel like that. But because it's a political comment it seems to be being passed off as in some way acceptable.

As someone who stood in a local election as a Conservative [REDACTED]
[REDACTED] now feel threatened and nervous when I am out, particularly as the
[REDACTED]
[REDACTED] I have a
[REDACTED] what happens if she gets targeted?

We all know that it only takes one extremist to take words like those of Cllr Williams seriously for there to be serious repercussions.

What do you think should be done to put things right?

I think this complaint should be taken seriously. I know that the councillor has resigned from a leadership role but he is still a councillor, still being paid to represent the whole community and, to my understanding, is only going through an internal procedure. The Council should be taking this much more seriously or it just looks like it's acceptable behaviour. I believe that Cllr Williams should stand down and there should be a full and public apology from him and the Leader of Council, denouncing this behaviour and not trying to fob it off.

When did you first become aware of the problem?

Recently

Choose Date (if known)

13/06/2023

Have you already put your concern to the staff responsible for delivering the service?

Not applicable

Please upload any evidence you have that may support your complaint (if safe and legal)

How would you prefer us to contact you?

Email

If you want us to communicate with you in any way other than Welsh or English, please let us know.

✕ Cancel

Next >

[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru
Wed, 28 Jun 2023 10:02:17 +0000 (UTC)
To: [REDACTED]
Online Complaint Ref - GE-525432788

Microsoft Exchange Server;converted from html;

Good Morning [REDACTED]

I write to you to acknowledge receiving your Online Submission to the Council on the 20th June 2023 which was given the following reference 'GE-525432788'. Historically the Authority have interpreted that complaints against members are outside the Council's corporate complaints procedure (Information Leaflet Attached). That relates to complaints about the quality of service and after those the Council has responsibility for them to deliver that service - so officers who are employed by the Council or contractors who provide a service under contract to the Council.

The status of elected members is different as they are not accountable to the Council or perform a service on behalf of the Council.

Therefore as your complaint relates to elected members, we as an Authority are not able to investigate.

You can however make a direct complaint against Elected Members to the Public Services Ombudsman and I note the contact details below.

<https://www.ombudsman.wales/how-to-complain/>

Public Services Ombudsman for Wales

1 Ffordd yr Hen Gae, Pen-coed

CF35 5LJ

Telephone: 0300 790 0203

Email:- ask@ombudsman.wales

[REDACTED]
Swyddog Gwybodaeth Corfforaethol a Chwynion

Adain Gyfreithiol

Cyngor Sir Ynys Môn

[REDACTED]@ynysmon.llyw.cymru

FOI@ynysmon.llyw.cymru

Cwynion@ynysmon.llyw.cymru

[REDACTED]
Corporate Information and Complaints Officer

Legal Services

Isle of Anglesey County Council

[REDACTED]@anglesey.gov.wales

FOI@anglesey.gov.wales

Complaints@anglesey.gov.wales

Ysgrifennwch ataf yn Gymraeg
neu'n Saesneg

Please write to me in Welsh or
English

Mae croeso i chi ddellio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.

Os ydych chi eiddo yma wedi ei fardio'n "Swyddogol Sensitif" rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei angraffu neu ei anfon ymlaen oherwydd yr angen i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd briodol. Os ydych chi anisic yna cysylltwch â ajr@ynysmon.llyw.cymru.

Croeso i chi ddellio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

If this email been marked 'Official Sensitive' you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on due to the need to protect, store and dispose of this information properly. If you are unsure, please contact ajr@anglesey.gov.wales.

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

Concerns and Complaints Policy

Information Leaflet

This model policy is designed for public service providers in Wales and is based on the Public Services Ombudsman for Wales's Complaints Standards Agency Policy. It represents a minimum standard of complaint handling for public bodies in Wales

Commitment Statement:

**People will find it easy to complain and get things put right
when the service they receive is not good enough**

Concerns and Complaints Policy

The Isle of Anglesey County Council is committed to dealing effectively with any concerns or complaints you may have about our services. We aim to clarify any issues about which you are not sure about. If possible we'll put right any mistakes we may have made. We will provide any service you're entitled to which we have failed to deliver. If we did something wrong, we'll apologise and, where possible, try to put things right. We aim to learn from our mistakes and use the information we gain to improve our services.

When to use this policy

When you express a concern or a complaint, we'll usually respond in the way we explain below. However, sometimes you may have a statutory right of appeal e.g. against a refusal to grant planning permission or the decision not to give your child a place in a particular school so, rather than investigate your complaint, we'll explain to you how you can appeal. Sometimes, you might be concerned about matters that aren't decided by us and we will then advise you about how to make your concerns known.

This policy only applies to complaints relating to Social Services when these are made by non-service users. Social Service complaints by service users are dealt with under a Separate Policy. Neither does this policy apply to complaints made against schools as there is a separate policy for these also.

This policy doesn't apply if you have a concern or complaint relating to Data Protection, Freedom of Information or Environmental Information Regulations. In these instances, you should write, giving full details of your complaint, to the Corporate Information & Complaints Officer, Legal Section, Isle of Anglesey County Council, Council Offices, Llangefni, LL77 7TW or send an e-mail to dpo@anglesey.gov.wales

Welsh language complaints

Complaints about the Council's use of Welsh will be dealt with in the same way as any other complaints and in accordance with the steps noted in this leaflet.

Advice and guidance on the requirements of Welsh language standards and dealing with complaints is available to our officers on our intranet. Relevant training is provided during staff induction and by request. Complaints that raise suspicion of failure to comply with Welsh language standards will be investigated by the Policy and Welsh Language Manager.

You also have the right to refer any complaints about the Welsh language directly to the Welsh Language Commissioner. However, we urge you to raise any concerns with us first so that we can try to put things right. You can contact the Welsh Language Commissioner using the following contact details:

Welsh Language Commissioner, Market Chambers, 5-7 St Mary's Street, Cardiff, CF10 1AT

Website: www.welshlanguagecommissioner.wales

E-mail: post@welshlanguagecommissioner.wales

Telephone: 0345 6033 221

Details of complaints relating to the language are included in our annual Welsh language standards report published on our website.

The Corporate Information & Complaints Officer can advise on the type and scope of complaints they can consider.

Asking us to provide a Service ?

If you're approaching us for a service for the first time e.g. reporting a faulty street light, a missed bin collection or a housing repair, then this policy doesn't apply. You should first give us a chance to respond to your request. If you make a request for a service and then are not happy with our response, you'll be able to make your complaint known as we describe below.

What is a Complaint?

Whether about the Council itself, a person acting on its behalf, or a partnership, a complaint is:

- An expression of dissatisfaction or concern;
- Either written or spoken or made by any other communication method;
- Made by one or more members of the public (someone or a group in receipt of or denied a service to which they are entitled)
- About the Council's action or lack of action or;
- About the standard of service provided and which requires a response.

A complaint is not:

- An initial request for a service, such as reporting a missed bin collection or a faulty street light;
- An appeal against a properly made decision;
- A means to seek change to legislation or a properly made policy decision (when laws or policies have been correctly applied e.g. the setting of rent payments)
- A means for lobbying groups/organisations to seek to promote a cause.

Step 1 - Informal Resolution

If possible, we believe it's best to deal with things straight away rather than try to sort them out later. If you have a concern, raise it with the service you're dealing with and the member of staff will try to resolve it for you there and then. If there are any lessons to learn from addressing your concern then the member of staff will draw them to our attention. If it's not possible to resolve the matter there and then they will explain why and you can then ask for a formal investigation.

How to express a concern or complaint formally:

You can express your concern in any of the following ways;

- You can ask for a copy of our concerns and complaint form from the person with whom you are already in contact.
- You can get in touch with our Corporate Information & Complaints Officer on 01248 752588 if you want to make your complaint over the phone
- By e-mail - complaints@anglesey.gov.wales
- By using the form on the website at <https://www.anglesey.gov.uk/en/Get-involved/Official-complaints/MaMaking-an-official-complaint.aspx>
- By writing to The Corporate Information & Complaints Officer, Legal Section, Isle of Anglesey County Council, Council Offices, Llangefni, Anglesey, LI77 7TW.

Copies of the forms and information leaflets are available in all Council buildings.

Copies of this policy are available in Welsh, but should you need the policy in another language or any other format, please contact us.

Dealing with your concern

- We'll formally acknowledge your complaint within 5 working days from receipt and let you know how we intend to deal with it.
- If you have not already told us, we'll ask you to tell us how you would like us to communicate with you e.g. by e-mail or telephone, your language preference and if you have any particular requirements e.g. if you have a disability.
- We'll deal with your complaint in an open and honest way.
- We'll make sure that your dealings with us in the future do not suffer just because you have expressed a concern or made a complaint.

Normally, we'll only be able to look at your complaint if you tell us about it within 6 months from when the problem occurred. This is because it's better to look into your complaint while the issues are still fresh in everyone's mind.

There may be exceptions where we may be able to look at complaints which are brought to our attention later than this. However, you must give us strong reasons why you have not been able to bring it to our attention earlier and we'll need to have sufficient information about the issue to allow us to consider it properly. (In any event, regardless of the circumstances, we will not consider any concerns or complaints about matters that took place more than three years ago).

If you're expressing a concern or complaint on behalf of somebody else, we'll need their written agreement for you to act on their behalf, as we may share personal sensitive information with you.

What if there is more than one organisation involved?

If your complaint covers more than one organisation e.g. a Housing Association and the Council, we'll usually work with them to decide who should take a lead in dealing with your complaint. We'll tell you if we need to speak to another organisation and how long

23167/631856

Version 2 – February 2022

this will take. You will then be given the name of the person responsible for communicating with you while we consider your complaint.

If the complaint is about an organisation working on our behalf e.g. housing repair contractors, you may wish to raise the matter informally with them first. However, if you want to express your concerns to us, we'll look into this ourselves and respond to you.

What if I am dissatisfied with the response I receive?

Step 2 - Investigation

If you're not satisfied with the response you receive from us when you first complain, you can ask for your complaint to be formally investigated.

We will tell you the name of the officer asked to look into your complaint. This will usually be someone from the service area complained about.

We'll set out to you our understanding of your complaint and ask you to confirm that we've got it right. We'll also ask you to tell us what outcome you're hoping for, if you haven't already done so.

The officer looking at your complaint will usually need to see the files we hold relevant to your complaint. If you don't want this to happen, it's important that you tell us.

If there is a simple solution to your problem, we may ask you if you're happy to accept this. For example, if you failed to receive a service you requested and we see straight away that you should have had it; we'll offer to provide the service rather than investigate and produce a response.

We'll aim to resolve complaints as quickly as possible and expect to deal with the vast majority of Step 2 complaints within 20 working days from receipt. If your complaint is more complex, we'll:

- Let you know within 20 working days why we think it may take longer to consider;
- Tell you how long we expect resolution to take and let you know where we have reached with the investigation, and

23167/631856

Version 2 – February 2022

- Give you regular updates and tell you whether any developments might change our original estimate.

The officer considering your complaint will aim firstly to establish the facts. The extent of an investigation will depend on how complex and how serious the issues you have raised are. In complex cases we, may draw up an investigation plan. In some instances, we may ask to meet you to discuss your complaint. Occasionally, we might suggest mediation or another method to try to resolve disputes.

We'll look at relevant evidence. This could include files, notes of conversations, letters, e-mails or whatever may be relevant to your particular complaint. If necessary, we'll talk to staff or others involved and apply our policies and any legal entitlement and guidance.

Outcome

We'll let you know what we have found in your preferred form of communication and in your preferred language. This could be by letter or e-mail, for example. If necessary, we'll produce a report. We'll explain how and why we came to our conclusions.

If we find that we got something wrong, we'll tell you what and why it happened. We'll show how the mistake affected you, and where possible rectify the mistake.

If we find there is a fault in our systems or with the way we do things, we'll tell you what it is and how we plan to change things to stop it happening again.

If we make a mistake we will always apologise for it.

Putting things right

If we didn't provide a service you should have received, we'll aim to provide it straight away if that's possible. If we haven't done something well, we'll aim to do it better. If

23167/631856

Version 2 – February 2022

you've lost out as a result of a mistake on our part we'll try to put you back in the position you would have been in if we had got it right first time.

If you had to pay for a specific service yourself, when you should have received the service from us, or if you were entitled to funding which you did not receive, we will try to refund the cost.

Step 3

Ombudsman

If we're unable to resolve your complaint, you may complain to the Public Services Ombudsman for Wales. The Ombudsman is independent of all government bodies and can look into your complaint if you believe that you personally, or the person on whose behalf you are complaining:

- Have been treated unfairly or received a bad service through some failure on the part of the Council;
- Have been disadvantaged personally by a service failure or have been treated unfairly.

The Ombudsman expects you to bring your concerns to our attention first and to give us a chance to put things right. You can contact the Ombudsman by:

phone: 0300 790 0203

e-mail: ask@ombudsman-wales.org.uk

the website: www.ombudsman-wales.org.uk

writing to: Public Services Ombudsman for Wales, 1 Ffordd yr Hen Gae,
Pencoed CF35 5LJ.

23167/631856

Version 2 – February 2022

There are also other organisations that consider complaints. For example, as noted previously, you also have the right to directly refer any complaints relating to the Welsh Language to the Welsh Language Commissioner.

Learning lessons

We take your concerns and complaints seriously and try to learn from any mistakes we've made.

Where there is a need for change, we'll develop an action plan setting out what we'll do, who will do it and a timescale of when we plan to do it. We'll let you know when any changes we have promised have been made.

Complaints are reported and receive regular scrutiny at a senior level at least twice a year.

If you need help

Our employees will aim to help you make your concerns or complaint known to us. If you need extra assistance, we'll try to put you in touch with someone who can help.

Please see a list of other organisations that you can contact at the end of this leaflet

You can also use this policy if you are someone under the age of 18. If you need help, you can speak to someone on the Meic Helpline by phone 0808 802 3456 and further information can be found on their website at www.meiccymru.org

You can also contact the Children's Commissioner for Wales by phone 0808 801 1000 or by e-mail post@childcomwales.org.uk and further information can be found on their website at www.childcom.org.uk

23167/631856

Version 2 – February 2022

Age Cymru Gwynedd & Anglesey,

Phone: 01286 677711

Email: info@acgm.co.uk

www.ageuk.org.uk/cymru/gwyneddfmon

Taran Disability Forum Ltd

Phone: 01407 721933

www.tarandisability.co.uk

North Wales Advice & Advocacy Service

Phone: 01286 670852

www.nwaaa.co.uk

Carers Outreach (Gwynedd, Conwy & Anglesey)

Phone: 01248 370797

Fax: 01248 371302

www.carersoutreach.co.uk

23167/631856

Version 2 – February 2022

RNIB Cymru – supporting blind and partially sighted people

Phone: 0303 123 999

www.rnib.org.uk

Citizens Advice Bureau

Phone: 08444 772020

Fax: 01407 769300

www.vnysmoncab.org.uk

'Centre of Sign Sight Sound'

Ffôn: 01492 530013

Ffôn symudol: 07719 410355

Ffacs: 01492 532615

Ffôn testun: 01492 524983

Ebost: info@signsightsound.org.uk

www.centreofsignsightsound.org.uk

What we expect from you

In times of trouble or distress, some people may act out of character. There may have been upsetting or distressing circumstances leading up to a complaint. We don't view behaviour as unacceptable just because someone is forceful or determined.

We believe that all customers have the right to be heard, understood and respected. However, we also consider that our employees have the same rights. We, therefore, expect you to be polite and courteous in your dealings with us. We will not tolerate aggressive or abusive behaviour, unreasonable demands or unreasonable persistence.

We have a separate policy to manage situations where we find that someone's actions are unacceptable – please see our “Managing Contact - Unacceptable Actions by Customers Policy”.

Compliments

If you feel that have received a good service or if you have any constructive suggestions on how to improve our services, please let us know.

CYNGOR TREF
AMLWCH
TOWN COUNCIL

Swyddfa'r Cyngor, Llawr y Llan, Lon Goch, Amlwch, Ynys Mon, LL68 9EN
E-bost/Email: swyddfa@cyngortrefamlwch.co.uk
Ffon/Tel: 01407 832 228

Mr Richard Jones
Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Syr Thomas Jones
Ysgol Syr Thomas Jones
Pentrefelin
Amlwch
Ynys Mon

Gorffennaf 11, 2023

Annwyl Mr Richard Jones

Mae aelodadu Cyngor Tref Amlwch wedi derbyn nifer o gwynion gan rieni disgyblion sy'n mynychu Ysgol Syr Thomas Jones. Mae'r cwynion yn ymwneud â sylwadau diweddar y Cyngorydd Ieuan Williams ynghylch 'y dylai pob Tori gael ei saethu'. Roedd y rhieni a'r Cyngor yn ystyried y sylwadau hyn yn eithafol ac yn gwbl annerbyniol.

A yw'n dderbyniol bod y Cyng Ieuan Williams yn parhau i fod yn Llywodraethwr Ysgol? Byddwn yn ddiolchgar am eich barn a pha gamau y byddwch chi fel Cadeirydd yn eu cymryd. Byddem yn gwerthfawrogi ymateb o fewn 14 diwrnod.

Yn gywir

Carli Evans Thau
Clerc, Cyngor Tref Amlwch

Copi –
Mr Dylan Jones, Pennaeth Ysgol Syr Thomas Jones (JonesD1327@hwbcymru.net);
Lynn Ball, Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Mon (Lynnball@ynysmon.llyw.cymru);
Mr Richard O Jones (drwy'r post, cyfeiriad cartref)

donotreply@unknown-from-address.net

Thu, 13 Jul 2023 14:56:20 +0000 (UTC)

To: cleric@cyngortrefamlwch.co.uk

Cc: richardowainjones@ynysmon.gov.uk, JonesD1327@hwbcmru.net, richardjones

RE: At Sylw Mr Richard Jones, Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Syr Thomas Jones

Diolch am eich ebost dyddiedig 13 Gorffennaf 2023 yn amgau llythyr Cyngor Tref Amlwch at Mr Richard Jones, Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Syr Thomas Jones.

Cofion

Lynn

Lynn Ball

Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y
Cyngor)/Swyddog Monitro

Cyfreithiol / Busnes y Cyngor
lynnball@ynysmon.llyw.cymru

Ffôn: 01248 752586

Lynn Ball

Director of Function (Council
Business)/Monitoring Officer

Legal / Council Business
lynnball@ynysmon.llyw.cymru

Tel: 01248 752586

Ysgrifennwch ataf yn
Gymraeg neu Saesneg

Croeso i chi ddefio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n
Saesneg. Cewch yr un safon o wasaneth yn y
ddwy iaith.

Please write to me in
Welsh or English

You are welcome to deal with the Council in both
languages. You will receive the same standard of
service in both languages.

Document: CC-024922-MWY/00764124

From: cleric@cyngortrefamlwch.co.uk <cleric@cyngortrefamlwch.co.uk>

Sent: 13 July 2023 14:15

To: richardowainjones@ynysmon.gov.uk; richardjones

Cc: Dylan Jones <JonesD1327@hwbcmru.net>; Lynn Ball <LynnBall@ynysmon.llyw.cymru>

Subject: At Sylw Mr Richard Jones, Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Syr Thomas Jones

RHYBUDD: Daw'r e-bost hwn o ffynhonnell allanol. Peidiwch ag agor dolenni, ateb nac anfon ymlaen oni bai eich bod yn adnabod/ymddiried yn yr anfonwr.

CAUTION: This email is from an external source. Do not open links, reply or forward unless you know/trust the sender.

Gweler llythyr ynghlwm
Gyda diolch

Carli

Carli Evans Thau
Clerc, Cyngor Tref Amlwch

AlisonOwen@ynysmon.llyw.cymru

Thu 20 Jul 2023 @ 13:45

To: AaronEvans@ynysmon.llyw.cymru

YSTJ

Annwyl Aaron,

Ymhellach i'n trafodaeth, gweler isod arweiniad cychwynnol ar y mater i'w rannu fel ti'n ystyried sydd yn addas;

Mae llythyr wedi ei dderbyn yn ddyddiedig 11 Gorffennaf 2023 (wedi ei gyfeirio at Gadeirydd y Corff Llywodraethwyr ac wedi ei rannu drwy e-bost gyda'r Pennaeth a Swyddog Monitro'r Awdurdod ond drwy'r post yn unig at Gadeirydd y Corff Llywodraethol ac felly dylid nodi'r dyddiad derbyn fel 12 Gorffennaf 2023). Mae'r llythyr wedi ei anfon gan Carli Evans Thau, Clerc Cyngor Tref Amlwch ac mae'n cyfeirio at y ffaith eu bod wedi derbyn nifer o gwynion gan rieni mewn perthynas â'r sylwadau diweddar a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams, sy'n Lywodraethwr (a benodwyd drwy'r Cyngor) yn Ysgol Syr Thomas Jones, ynghyd â bod yn Gynghorydd.

Rydw i wedi ystyried y llythyr ac os yw'n dod o dan y diffiniad o 'gŵyn'. Yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, ystyrir cwyn fel mynegiant o anfodlonrwydd mewn perthynas ag ysgol, lywodraethwr neu aelod o staff sydd angen ymateb.' Rydw i felly'n fodlon ei fod yn cyd-fynd â'r diffiniad hwn ac y dylid ei drin felly. Rydw i hefyd wedi ystyried pwy yw'r achwynydd gan fod y llythyr yn cyfeirio at nifer o rieni yn cwyno, er nad ydynt yn cael eu hadnabod. Fodd bynnag, mae'r llythyr hefyd yn nodi fod y rhieni, ynghyd â'r Cyngor Tref, yn ystyried ymddygiad IW i fod yn gwbl annerbyniol. Rydw i felly'n ystyried mai'r Cyngor Tref yw'r achwynydd.

Dylid delio â chwyn yn erbyn Llywodraethwr yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru o ran gweithdrefnau cwynion ysgolion sy'n berthnasol i ysgolion a gynhelir. Mae copi o'r canllawiau i'w gweld yma: (DOLEN)

Fe ddylai'r ysgol eisoes fod wedi sefydlu gweithdrefn gwynion a ddylai fod yn seiliedig ar y canllawiau uchod. Rydw i wedi gweld Gweithdrefn Gwynion gyffredinol yr Ysgol yr wyf yn cymryd sydd wedi'i fabwysiadu gan Gorff Llywodraethol yr Ysgol. Nodaf fod cynnwys y polisi hwn, yn ei hanfod, yn unol â'r canllawiau Llywodraeth Cymru. Wrth gwrs, mae gan yr achwynydd hawl i dderbyn copi o bolisi cwynion yr ysgol a dylid eu cynghori o hynny. Tra efallai y bydd yr ysgol / Corff Llywodraethol yn gofyn am gyngor gan yr Awdurdod Lleol am sut i ddelio â chwynion, mae'r ddyletswydd statudol am ddelio â chwynion yn parhau gyda'r Corff Llywodraethol. Fe ddylai bod gan y Corff Llywodraethol bwyllgor cwynion penodol ac rydw i wedi gofyn am gadarnhad os yw IW ar y pwyllgor hwn gan y gallai hynny fod yn berthnasol os yw'r mater yn mynd yn ei flaen i Gam C y broses. Gallai'r Corff Llywodraethu benderfynu penodi corff annibynnol i ymchwilio i'r gŵyn os yw'n ystyried bod angen.

I grynhoi, bydd Paragraff 4 a Pharagraff 7 o'r canllawiau (amgylchiadau arbennig) yn berthnasol. Mae'r canllawiau yn berthnasol dim ots pwy sy'n gwneud y gŵyn. Mae Atodiad 1 o'r canllawiau yn darparu siart llif sy'n nodi'r broses gwyno ar gyfer yr achwynydd.

Fe ddylai cwyn am Lywodraethwr gael ei chyfeirio at y Cadeirydd i'w ymchwilio, a gallant ymchwilio neu ddirprwyo i lywodraethwr arall ymchwilio. Dylid cymryd gofal er mwyn sicrhau y gellir bod yn ddiduedd a gwirio unrhyw wrthdaro buddiannau o ran y person sy'n ymchwilio i'r gŵyn - yn enwedig, dylid bod yn ofalus i sicrhau nad oes unrhyw Lywodraethwr sy'n destun y gŵyn yn rhan o'r ymchwiliad.

Mae Adran 6 o'r canllawiau yn nodi'r broses y dylid ei dilyn yng Ngham B. Fe ddylai'r person sy'n ymchwilio i'r gŵyn gysylltu â'r achwynydd er mwyn egluro pa gamau fydd yn cael eu cymryd a pha

ystyriaeth a roddwyd i'r angen am gyfarfod (gweler paragraff 3.12 o'r canllawiau ac fe ddylid cynnal ymchwiliad â'r achwynydd gael eu hysbysu o'r canlyniad o fewn 10 diwrnod ysgol i gwblhau'r ymchwiliad. Os bydd y gŵyn yn cael ei chadarnhau fe ddylai'r pwyllgor cwynion ystyried a ddylai argymhell i'r Corff Llywodraethu llawn bod y Llywodraethwr o dan sylw yn cael eu tynnu oddi ar y Corff.

Os na fydd y mater yn cael ei ddatrys yn Cam B, a bod yr achwynydd yn anhapus â'r canlyniad, bydd wedyn yn mynd ymlaen i Gam C lle dylid ystyried y gwyn gan y Pwyllgor Cwynion. Fe ddylai bod gan y Corff Llywodraethol eisoes bwyllgor cwynion sy'n cynnwys o leiaf 3 aelod (fe ddylid gwirio unwaith eto am unrhyw wrthdaro buddiannau) – os bydd angen gall y Corff Llywodraethu benodi aelodau yn lle'r rhai hynny er mwyn sicrhau didueddrwydd ond fe ddylai mwyafrif y Pwyllgor Cwynion fod yn Llywodraethwyr.

Nodaf fod yr ysgol / Corff Llywodraethu wedi ymateb i'r achwynydd yn cydnabod derbyn y gŵyn a'u bod wedi mynegi, yn unol â'r amserlen o ymateb o fewn 10 diwrnod, y byddant yn ymateb erbyn 4 Medi 2023 (gan fod yr ysgol bellach wedi cau am yr Haf).

Dylid nodi mai cynghorol ac nid gorfodol yw'r amserlenni a awgrymir ond dylid eu hystyried fel arfer da. Fodd bynnag, os ystyrir ei bod yn afrealistig ymateb erbyn 4 Medi gan na fydd y Corff Llywodraethu yn debygol o fod ar gael dros yr haf i ystyried y mater, rwy'n awgrymu efallai yr hoffai Cadeirydd y Llywodraethwyr ysgrifennu at yr achwynydd yn y man er mwyn nodi fod y mater wedi'i gyfeirio ato yn unol â'r broses gwynion ac o ganlyniad i gyfyngiadau amser dros yr haf beth yw'r cyfnod rhesymol ychwanegol sy'n cael ei argymhell a dylid nodi dyddiad amgen ar gyfer ymateb. Wrth gwrs, mae gan y Corff Llywodraethol y disgrisiwn i wahardd IW tra cynhelir ymchwiliad, fodd bynnag rwy'n cwestiynu a yw hyn yn angenrheidiol ar hyn o bryd gan na fydd yn cyflawni unrhyw ddyletswyddau fel Llywodraethwr dros gyfnod yr haf beth bynnag.

Nodaf fod proses arall yn rhedeg ochr yn ochr â hyn mewn perthynas â rôl IW fel Cynghorydd ac wrth gwrs efallai y bydd canlyniad yr ymchwiliad yna hefyd yn berthnasol i'r ymchwiliad yma o ystyried ei fod wedi'i benodi'n Gynghorydd Llywodraethwr.

Nodir hefyd na chafodd y sylwadau a wnaed ganddo eu gwneud wrth iddo gyflawni ei rôl fel Llywodraethwr, fodd bynnag efallai mai'r cwestiwn sydd angen ei ystyried gan y corff llywodraethu yw a wnaeth ei ymddygiad ddwyn anfri ar yr ysgol neu'r corff llywodraethu.

Rydw i wrth gwrs yn hapus i gynghori ymhellach ar y broses wrth i bethau ddatblygu petai angen.

Diolch

Alison E. Owen
Cyfreithiwr Amddiffyn Plant, Gofal Cymdeithasol ac Addysg/
Solicitor for Child Protection, Social Care and Education
Cyngor Sir Ynys Môn / Isle of Anglesey County Council

[REDACTED]

From: Aaron C Evans
Sent: Friday, July 28, 2023 11:45AM
To: [richardjones](#) [REDACTED]
Subject: Cyngor
Importance: High
Sensitivity: Confidential

Bore da Richard

Fel trafodwyd:

“Mae llythyr wedi ei dderbyn yn ddyddiedig 11 Gorffennaf 2023 (wedi ei gyfeirio at Gadeirydd y Corff Llywodraethwyr ac wedi ei rannu drwy e-bost gyda'r Pennaeth a Swyddog Monitro'r Awdurdod ond drwy'r post yn unig at Gadeirydd y Corff Llywodraethol ac felly dylid nodi'r dyddiad derbyn fel 12 Gorffennaf 2023). Mae'r llythyr wedi ei anfon gan Carli Evans Thau, Clerc Cyngor Tref Amlwch ac mae'n cyfeirio at y ffaith eu bod wedi derbyn nifer o gwynion gan rieni mewn perthynas â'r sylwadau diweddar a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams, sy'n Lywodraethwr (a benodwyd drwy'r Cyngor) yn Ysgol Syr Thomas Jones, ynghyd â bod yn Gynghorydd.

Rydw i wedi ystyried y llythyr ac os yw'n dod o dan y diffiniad o 'gŵyn'. Yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, ystyrir cwyn fel mynegiant o anfodlonrwydd mewn perthynas ag ysgol, lywodraethwr neu aelod o staff sydd angen ymateb.' Rydw i felly'n fodlon ei fod yn cyd-fynd â'r diffiniad hwn ac y dylid ei drin felly. Rydw i hefyd wedi ystyried pwy yw'r achwynydd gan fod y llythyr yn cyfeirio at nifer o rieni yn cwyno, er nad ydynt yn cael eu hadnabod. Fodd bynnag, mae'r llythyr hefyd yn nodi fod y rhieni, ynghyd â'r Cyngor Tref, yn ystyried ymddygiad IW i fod yn gwbl annerbyniol. Rydw i felly'n ystyried mai'r Cyngor Tref yw'r achwynydd.

Dylid delio â chwyn yn erbyn Llywodraethwr yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru o ran gweithdrefnau cwynion ysgolion sy'n berthnasol i ysgolion a gynhelir. Mae copi o'r canllawiau i'w gweld yma: (DOLEN)

Fe ddylai'r ysgol eisoes fod wedi sefydlu gweithdrefn gwynion a ddylai fod yn seiliedig ar y canllawiau uchod. Rydw i wedi gweld Gweithdrefn Gwynion gyffredinol yr Ysgol yr wyf yn cymryd sydd wedi'i fabwysiadu gan Gorff Llywodraethol yr Ysgol. Nodaf fod cynnwys y polisi hwn, yn ei hanfod, yn unol â'r canllawiau Llywodraeth Cymru. Wrth gwrs, mae gan yr achwynydd hawl i dderbyn copi o bolisi cwynion yr ysgol a dylid eu cynghori o hynny. Tra efallai y bydd yr ysgol / Corff Llywodraethol yn gofyn am gyngor gan yr Awdurdod Lleol am sut i ddelio â chwynion, mae'r ddyletswydd statudol am ddelio â chwynion yn parhau gyda'r Corff Llywodraethol. Fe ddylai bod gan y Corff Llywodraethol bwyllgor cwynion penodol ac rydw i wedi gofyn am gadarnhad os yw IW ar y pwyllgor hwn gan y gallai hynny fod yn berthnasol os yw'r mater yn mynd yn ei flaen i Gam C y broses. Gallai'r Corff Llywodraethu benderfynu penodi corff annibynnol i ymchwilio i'r gŵyn os yw'n ystyried bod angen.

I grynhoi, bydd Paragraff 4 a Pharagraff 7 o'r canllawiau (amgylchiadau arbennig) yn berthnasol. Mae'r canllawiau yn berthnasol dim ots pwy sy'n gwneud y gŵyn. Mae Atodiad 1 o'r canllawiau yn darparu siart llif sy'n nodi'r broses gwyno ar gyfer yr achwynydd.

Fe ddylai cwyn am Lywodraethwr gael ei chyfeirio at y Cadeirydd i'w ymchwilio, a gallant ymchwilio neu ddirprwyo i lywodraethwr arall ymchwilio. Dylid cymryd gofal er mwyn sicrhau y gellir bod yn ddiduedd a gwirio unrhyw wrthdaro buddiannau o ran y person sy'n ymchwilio i'r gŵyn - yn enwedig, dylid bod yn ofalus i sicrhau nad oes unrhyw Lywodraethwr sy'n destun y gŵyn yn rhan o'r ymchwiliad.

Mae hwn yn gyfieithiad o ddogfen a ddarparwyd yn wreiddiol yn y Gymraeg. Mae'r awdur wedi cymeradwyo'r cyfieithiad.

This is a translation of a document originally provided in Welsh. The author has approved the translation.

Mae Adran 6 o'r canllawiau yn nodi'r broses y dylid ei dilyn yng Ngham B. Fe ddylai'r person sy'n ymchwilio i'r gŵyn gysylltu â'r achwynydd er mwyn egluro pa gamau fydd yn cael eu cymryd a pha ystyriaeth a roddwyd i'r angen am gyfarfod (gweler paragraff 3.12 o'r canllawiau ac fe ddylid cynnal ymchwiliad â'r achwynydd gael eu hysbysu o'r canlyniad o fewn 10 diwrnod ysgol i gwblhau'r ymchwiliad. Os bydd y gŵyn yn cael ei chadarnhau fe ddylai'r pwyllgor cwynion ystyried a ddylai argymhell i'r Corff Llywodraethu llawn bod y Llywodraethwr o dan sylw yn cael eu tynnu oddi ar y Corff.

Os na fydd y mater yn cael ei ddatrys yn Cam B, a bod yr achwynydd yn anhapus â'r canlyniad, bydd wedyn yn mynd ymlaen i Gam C lle dylid ystyried y gwyn gan y Pwyllgor Cwynion. Fe ddylai bod gan y Corff Llywodraethol eisoes bwyllgor cwynion sy'n cynnwys o leiaf 3 aelod (fe ddylid gwirio unwaith eto am unrhyw wrthdaro buddiannau) – os bydd angen gall y Corff Llywodraethu benodi aelodau yn lle'r rhai hynny er mwyn sicrhau didueddrwydd ond fe ddylai mwyafrif y Pwyllgor Cwynion fod yn Llywodraethwyr.

Nodaf fod yr ysgol / Corff Llywodraethu wedi ymateb i'r achwynydd yn cydnabod derbyn y gŵyn a'u bod wedi mynegi, yn unol â'r amserlen o ymateb o fewn 10 diwrnod, y byddant yn ymateb erbyn 4 Medi 2023 (gan fod yr ysgol bellach wedi cau am yr Haf).

Dylid nodi mai cynghorol ac nid gorfodol yw'r amserlenni a awgrymir ond dylid eu hystyried fel arfer da. Fodd bynnag, os ystyrir ei bod yn afrealistig ymateb erbyn 4 Medi gan na fydd y Corff Llywodraethu yn debygol o fod ar gael dros yr haf i ystyried y mater, rwy'n awgrymu efallai yr hoffai Cadeirydd y Llywodraethwyr ysgrifennu at yr achwynydd yn y man er mwyn nodi fod y mater wedi'i gyfeirio ato yn unol â'r broses gwynion ac o ganlyniad i gyfyngiadau amser dros yr haf beth yw'r cyfnod rhesymol ychwanegol sy'n cael ei argymhell a dylid nodi dyddiad amgen ar gyfer ymateb. Wrth gwrs, mae gan y Corff Llywodraethol y disgresiwn i wahardd IW tra cynhelir ymchwiliad, fodd bynnag rwy'n cwestiynu a yw hyn yn angenrheidiol ar hyn o bryd gan na fydd yn cyflawni unrhyw ddyletswyddau fel Llywodraethwr dros gyfnod yr haf beth bynnag.

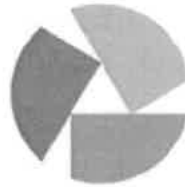
Nodaf fod proses arall yn rhedeg ochr yn ochr â hyn mewn perthynas â rôl IW fel Cynghorydd ac wrth gwrs efallai y bydd canlyniad yr ymchwiliad yna hefyd yn berthnasol i'r ymchwiliad yma o ystyried ei fod wedi'i benodi'n Gynghorydd Llywodraethwr.

Nodir hefyd na chafodd y sylwadau a wnaed ganddo eu gwneud yng nghyd-destun ei rôl fel Llywodraethwr. Mae'r gŵyn felly'n berthnasol i sylwadau a wnaed ganddo yn ei rôl fel Cynghorydd (sydd hefyd digwydd bod yn Llywodraethwr) ac felly nid yw o reidrwydd yn fater cysylltiedig â'r ysgol. Fodd bynnag, cwestiwn efallai y bydd angen i'r corff llywodraethol ei ystyried yw a yw ei ymddygiad (er ei fod y tu allan i'w rôl fel llywodraethwr) wedi dwyn anfri ar yr ysgol neu'r corff llywodraethol. Gallai'r ysgol / corff llywodraethol wrth gwrs ddod i'r casgliad na wnaeth gan nad yw'n fater yn ymwneud â'r ysgol ond mae hyn yn fater i'r corff llywodraethu benderfynu arno ar ôl ymchwilio ac ystyried yr holl ffeithiau."

Mae hwn yn gyfieithiad o ddogfen a ddarparwyd yn wreiddiol yn y Gymraeg. Mae'r awdur wedi cymeradwyo'r cyfieithiad.

This is a translation of a document originally provided in Welsh. The author has approved the translation.

Atodiad 6

DATGANIAD TYST

Datganiad: Y Cynghorydd Llinos Medi
Oed os o dan 18: Dros 18
Swydd: Arweinydd Cyngor Sir Ynys Môn

1. Rwyf i, Llinos Medi, yn gwneud y datganiad hwn mewn cysylltiad â chwyn a wnaed i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru bod y Cynghorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig. Daw'r ffeithiau yn y datganiad hwn o'm gwybodaeth bersonol.
1. Dwi'n Aelod o Gyngor Sir Ynys Môn ers mis Mai 2013 ac rwy'n arwain y Cyngor ers mis Mai 2017. Roedd y Cynghorydd Ieuan Williams yn arwain y Cyngor rhwng 2013 a 2017. Plaid Cymru oedd yr wrthblaid yn y cyfnod yna. Yn 2015, fe ddois i'n arweinydd yr wrthblaid ac ers hynny daeth ein perthynas waith yn agosach. Yn 2017 roedd trafodaethau er mwyn creu clymblaid. Fe ddaeth y Cynghorydd Williams a grŵp o aelodau annibynnol i greu'r glymblaid ac oherwydd hynny roedd o'n Ddirprwy Arweinydd i mi o 2017 i 2022. Roedd gennym berthynas waith cryf.
2. Roeddwn yn bresennol yng nghyfarfod Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol ar 12 Mehefin 2023. Roeddwn i'n bresennol yn yr ystafell. Yn ystod y cyfarfod, yn dilyn cyflwyniad ar dlodi, fe ddywedodd y Cynghorydd Williams fod angen saethu pob un Tory.
3. Roeddwn wedi fy syfrdanu gyda'r wybodaeth a'r data a rannwyd yn y cyflwyniad. Doedd o ddim yn gyflwyniad braf, i ddeall effaith yr argyfwng costau byw ar amodau byw pobl yr ynys a phlant yn enwedig. Fe wnaeth y Cynghorydd Williams sôn bod o wedi darllen rhyw lyfr, o ryw ganrif yn ôl, oedd yn sôn am dlodi ac nad oeddem ni fymryn callach erbyn heddiw. Roedd o'n dweud bod hi'n gywilydd ein bod ni yn y sefyllfa yma a bod ni ddim yn dysgu o'n hanes. Dydw i ddim yn cofio'r hyn a ddywedodd o air am air, ond roedd yna rwystredigaeth bod modd osgoi rhywfaint o'r effaith negyddol ar dlodi. Ar ôl sôn am y llyfr ac yn y cyd-destun yna fe ddywedodd fod angen saethu pob Tory.
4. Roeddwn i'n siomedig fod o wedi defnyddio'r dywediad yna. Roedd yn amlwg i mi mai ffordd o siarad oedd o. Mae o'n idiom anffodus ofnadwy sy'n

Case reference number: 202302251

cael ei ddefnyddio. Roeddwn yn siomedig gan fod o wedi dweud hynny hefo unigolyn oedd eisiau dial arno yn bresennol yn y cyfarfod.

5. Dydw i ddim yn cofio os oedd yna ymateb i'r sylw yn ystod y cyfarfod. Dwi'n gwybod nes i ddim dweud dim byd ar y pryd. Nes i sylwi bod y Cynghorydd Aled Morris Jones wedi diffodd ei sgrin yn syth ar ôl i'r sylw gael ei wneud. Dwi'm yn siŵr os wnaeth y Prif Weithredwr ddweud rhywbeth am y cofnod.
6. Ar ddiwedd y cyfarfod nes i gael gair hefo'r Cynghorydd Williams oherwydd roeddwn i'n gwybod y bydd yna ddefnydd gwleidyddol yn mynd i fod a bydd yna ddial arno fo oherwydd rhesymau gwleidyddol. Roeddwn yn teimlo bechod oherwydd roedd ei angerdd o am y rhesymau cywir ond roedd ei ddefnydd o eiriau wedi tanseilio ei angerdd. Roedd o'n derbyn bod ei ddefnydd o iaith yn anffodus ond dywedodd ei fod wedi defnyddio brawddeg sy'n cael ei ddweud yn rheolaidd a bod yna ddim bwriad tu ôl i'r sylw. Ond mi wnaeth o sefyll ar ei fai. Dwi'n siŵr ei fod o wedi gyrru ymddiheuriad at bawb oedd yn y cyfarfod, ac wedyn wedi cyfeirio ei hun at y Pwyllgor Safonau.
7. Fe fanteisiwyd ar y cyfle gwleidyddol, heb os. O ran adborth gan y cyhoedd, roeddwn i'n disgwyl cael fy herio fel Arweinydd dros y sylw ond ges i ddim yr her yna. Dwi'n ymwybodol fod posib nad oedd pobl yn dod ata i gan eu bod nhw'n gwybod fod y Cynghorydd Williams yn rhan o'r glymblaid.

Datganiad o wirionedd:

Credaf fod y ffeithiau a nodir yn y datganiad tyst hwn yn wir. Deallaf y gellir dwyn achos dros ddirmyg llys yn erbyn unrhyw un sy'n gwneud, neu'n achosi i ddatganiad ffug gael ei wneud, mewn dogfen a ddilyswyd gan ddatganiad o wirionedd heb gred onest yn ei wirionedd.

Llofnodwyd:

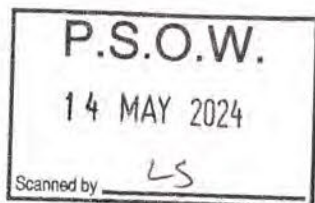
[REDACTED]

Dyddiedig:

3/6/24

Case reference number: 202302251

MAE'R DUDALEN HON WEDI'I GADAEI YN WAG YN FWRIADOL

Ombwdsmon
Ombudsman
Cymru • Wales

WITNESS STATEMENT

Statement of: Councillor Aled Morris Jones
Age if under 18: Over 18
Occupation/Position: Member of Isle of Anglesey County Council

-
1. I, Aled Morris Jones, make this statement in connection with a complaint made to the Public Services Ombudsman for Wales that Councillor Ieuan Williams of Isle of Anglesey County Council has breached the Code of Conduct for elected members. The facts in this statement come from my personal knowledge.
 2. I have been a member of Isle of Anglesey County Council for 20 years. I have been Chairman of Council, I've chaired Scrutiny, I've chaired Audit Committee, I've been Planning portfolio holder, I've been Economic portfolio holder and I have been Social Services portfolio holder during that period. I was Vice-Chair of the North Wales Fire Authority for 4 years and I was Chairman for 1 year.
 3. I was in school with Councillor Ieuan Williams. He became a councillor in 2008 and I served in his cabinet when he was Leader, from 2013 to 2017.
 4. I was present at the Current Developments Programme Board meeting on 12 June 2023. It was a hybrid meeting and I attended online. During the meeting, Councillor Williams said, "all Tories should be shot". The discussion at the time was to do with Food Banks on Anglesey. Councillor Williams had been reading something on the Trussell Trust about that then, out of the blue, this comment came. It made me sit up. I didn't think it was an appropriate comment. He was trying to convey that he just didn't like Conservatives at all.
 5. There was no reaction to the comment during the meeting. No one said anything. All the Chief Executive did was say that the comment shouldn't be recorded. I rang the Chief Executive the following morning, to express my concern and alarm at such comment and to ask what he was doing. It is very serious. We had Jo Cox murdered; we had the Conservative MP, Sir Martin Amis stabbed to death; we've also had the threats to Diane Abbott. Toleration is so important.

Case reference number: 202302251

6. Since this incident, Councillor Williams has stood down as Deputy Leader, but he has been made Vice Chairman of the Planning Policy Committee by the ruling group.
7. Councillor Williams went on to discuss this case in a training session about racism. He said that he regretted it and was trying to justify his comments. I didn't think it was appropriate for him to bring it up during the training session.

Statement of truth:

I believe that the facts stated in this witness statement are true. I understand that proceedings for contempt of court may be brought against anyone who makes, or causes to be made, a false statement in a document verified by a statement of truth without an honest belief in its truth.

Signed:

Dated:

10/5/2024

Case reference number: 202302251

DATGANIAD TYST

Datganiad: Mr Dylan Williams

Oed os o dan 18: Dros 18

Swydd: Prif Weithredwr, Cyngor Sir Ynys Môn

1. Rwyf i, Dylan Williams, yn gwneud y datganiad hwn mewn cysylltiad â chwyn a wnaed i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru bod y Cyngorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig. Daw'r ffeithiau yn y datganiad hwn o'm gwybodaeth bersonol.
2. Fi yw Prif Weithredwr Cyngor Sir Ynys Môn. Rwyf yn y swydd honno ers 21 Mawrth 2022.
3. Rwy'n adnabod y Cyngorydd Ieuan Williams drwy fy ngwaith. Mae gennym berthynas broffesiynol, agored. Rwyf wedi dod ar ei draws o yn bennaf drwy weithdrefnau gwleidyddol a democrataidd y Cyngor.
4. Roeddwn yn bresennol yng nghyfarfod Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol ar 12 Mehefin 2023 a fi oedd yn cadeirio'r cyfarfod. Bwrdd mewnol oedd y cyfarfod er mwyn ymgysylltu hefo arweinyddion y grwpiau gwleidyddol, i roi perchnogaeth, dealltwriaeth a chyfle iddyn nhw ddylanwadu ar gyfeiriad gwaith y Cyngor, yn lle bod bob dim yn digwydd yn y Pwyllgor Gwaith ar Pwyllgorau Sgriwtini. Felly mae o'n fwrdd mae'r Cyngor wedi penderfynu ei sefydlu fel arfer dda, er mwy hwyluso cydweithio a gwaith y Cyngor. Mae'r cyfarfodydd yn digwydd unwaith pob chwarter ac yn hybrid.
5. Un o'r eitemau yn y cyfarfod cynt, ar 28 Mawrth 2023, oedd heriau costau byw. Roedd Ynys Môn yn delio hefo cwmni 2 Sisters yn cau a 750 o bobl yn colli swyddi. Roedd pryder mawr am ddyfodol yr Ynys, safon byw a beth oedd am ddigwydd i deuluoedd.
6. Yn ystod y cyfarfod ym mis Mehefin, cawsom gyflwyniad ar ddata tlodi. Roeddem ni yn y broses o greu dashfwrdd tlodi, sef trio tynnu gwybodaeth o wahanol lefydd at ei gilydd i fesur a dadansoddi beth sy'n digwydd ar yr Ynys o ran sefyllfa socio-economaidd ac os ydi tlodi yn cynyddu neu'n mynd lawr. Hwn oedd y tro cyntaf i ni gyflwyno'r data i aelodau etholedig, mewn ffordd

Case reference number: 202302251

anffurfiol. Yn syml, roedd y data yn dangos bod sefyllfa socio-economaidd yr Ynys yn dirywio yn sylweddol.

7. Ar ôl y cyflwyniad, dywedodd y Cynghorydd Williams ei fod yn pryderu am y sefyllfa a pa mor rhwystredig oedd y dirywiad. Dywedodd ein bod yn y flwyddyn 2023 a bod sefyllfa ac ansawdd byw i fod i wella o genhedlaeth i genhedlaeth. Roedd ei angerdd a rhwystredigaeth yn eithaf amlwg. Erbyn diwedd ei gyfraniad roedd o reit *exasperated*. Fe ddywedodd ein bod ni yn y twll yma oherwydd rhai o'r penderfyniadau sydd wedi digwydd dros y ganrif ddiwethaf ac wedyn, roedd ei frawddeg olaf ar hyd y llinellau fod angen rhoi shot i bob Tory.
8. Roedd y ffaith ei fod yn gyfarfod hybrid dwi'n meddwl yn bwysig achos roedd pawb yn yr ystafell yn unigolion mae'r Cynghorydd Williams yn gweithio'n agos hefo ac roedd y gwleidyddion sydd yn y pleidiau eraill ar sgrin. O bosib, roedd hynny wedi creu ymdeimlad ei fod mewn ystafell hefo pobl roedd yn medru siarad yn blaen a nhw.
9. Roedd yna ddau beth roeddwn i'n ei feddwl ar y pryd. Y cyntaf oedd er ei fod yn amhriodol, ei fod wedi gwneud y sylw fel dywediad. Ni wnes i gymryd y sylw fel un o ddifri a doedd yna ddim elfen bersonol i'r sylw – wnaeth o ddim enwi unigolyn. Roedd o'n sylw cyffredinol oedd yn cyfleu "*full stop*" yn ei gyfraniad.
10. Yr ail beth ddaeth i fy meddwl oedd sefyllfa wleidyddol yr Ynys. Pe byddai'r sylw yn cael ei rannu'n gyhoeddus byddai, o bosib, yn cael ei gamddehongli ac y byddai'n gallu troi mewn i ffordd o geisio baeddu enw da'r Cyngor. Roeddwn i reit bryderus am sut fyddai'r sylw'n cael ei ddefnyddio, a'i effaith ar y Cyngor a'r unigolyn. Bu i mi nodi nad oedd yn briodol i gofnodi'r sylw. Gan ei fod wedi digwydd mewn cyfarfod cyfrinachol roeddwn eisiau delio hefo'r mater trwy weithdrefnau mewnol y Cyngor.
11. Dyna'r unig sylw wnaeth neb ar yr amser. Ni wnaeth neb ddweud ei fod o'n sylw amhriodol na gofyn i'r Cynghorydd Williams i dynnu'r sylw yn ôl. Ni wnaeth y sylw effeithio ar rediad y cyfarfod o gwbl.
12. Ar ôl y cyfarfod, roedd y sylw ar fy radar ond doedd o ddim yn fflachio'n goch. Roeddwn i'n bwriadu siarad hefo'r Swyddog Democrataidd neu'r Swyddog Monitro dros y dyddiau nesaf.
13. Y bore ar ôl y cyfarfod ges i nifer o alwadau ffôn. Ges i alwad ffôn gan y Cynghorydd Aled Morris Jones, arweinydd yr wrthblaid, yn holi beth oeddwn i am wneud am y sylw. Eglurais fy mod yn bwriadu siarad hefo'r Swyddog Monitro er mwyn cael cyngor ac ystyried opsiynau. Roedd y Cynghorydd Jones wedi mynychu'r cyfarfod ar y sgrîn, yn hybrid. Wedi hynny, tra oeddwn i mewn cyfarfod, ges i nifer o alwadau ffôn hefo *no caller ID*. Ar y pedwerydd galwad, es i allan o'r cyfarfod i ateb y ffôn - Virginia Crosbie, Aelod Seneddol

yr Ynys oedd yno. Roedd be roedd hi'n ei ddweud yn debyg iawn i beth oedd y Cynghorydd Jones wedi ei ddweud.

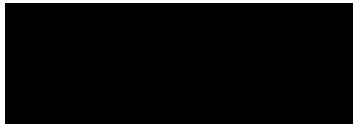
14. Wedyn ges i sgwrs a chyngor gan y Swyddog Monitro. Fe anfonais e-bost at y Cynghorydd Williams yn nodi bod y sylw'n amhriodol, y byddai'n briodol iddo ymddiheuro, ac ei gynghori i gyfeirio'i hun at y Pwyllgor Safonau. Derbyniais ateb ganddo llai nag awr yn ddiweddarach yn cadarnhau ei fod wedi gwneud hynny ac yn ymddiheuro.

15. Fe gafodd y sylw effaith ar y Cyngor. Aeth y mater yn gyhoeddus ac ar y cyfryngau yn syth a chanlyniad hynny oedd bod y Cyngor wedi troi yn *punch bag* neu'n *political football*. Roedd o'n brifo achos rydym ni wedi gweithio'n galed i adfer enw da'r Cyngor. Doedd darllen y straeon yn y papurau ac ati ddim yn neis. Roeddwn i'n teimlo'n hynod siomedig nad oeddem ni wedi cael cyfle i ddelio hefo'r mater yn fewnol gan ei fod o'n sylw oedd wedi ei wneud mewn cyfarfod mewnol. Dwi'n credu bod y sylw wnaeth y Cynghorydd Williams wedi dwyn anfri ar y Cyngor.

Datganiad o wirionedd:

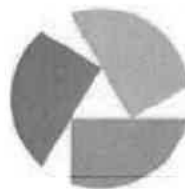
Credaf fod y ffeithiau a nodir yn y datganiad tyst hwn yn wir. Deallaf y gellir dwyn achos dros ddirmyg llys yn erbyn unrhyw un sy'n gwneud, neu'n achosi i ddatganiad ffug gael ei wneud, mewn dogfen a ddilyswyd gan ddatganiad o wirionedd heb gred onest yn ei wirionedd.

Llofnodwyd:

Dyddiedig: 04.04.2024

Case reference number: 202302251

DATGANIAD TYST

Datganiad:

[REDACTED]

Oed os o dan 18:

Dros 18

Swydd:

[REDACTED] Cyngor Sir Ynys Môn

1. Rwyf i, [REDACTED] yn gwneud y datganiad hwn mewn cysylltiad â chwyn a wnaed i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru bod y Cyngorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig. Daw'r ffeithiau yn y datganiad hwn o'm gwybodaeth bersonol.
2. Dwi'n gweithio i Gyngor Sir Ynys Môn ers tua 10 mlynedd. Dwi wedi cael amryw o swyddi gwahanol o fewn y Cyngor ond ers 2018 dwi wedi bod yn y swydd [REDACTED]. Mae fy mhrif gyfrifoldebau yn y swydd honno yn cynnwys bod yn gyfrifol am y rhaglen Taclo Tlodi Ynys Môn. Dwi hefyd yn gyfrifol am amryw o wahanol brosiectau o fewn portffolio'r swydd.
3. Dwi'n nabod y Cyngorydd Ieuan Williams drwy'r gwaith ac mae ein perthynas yn un gwaith yn unig.
4. Roeddwn yn bresennol yn rhithiol yn y cyfarfod "Bwrdd Rhaglen Datblygiadau Cyfredol" ar 12 Mehefin 2023. Dwi'n cofio'r cyfarfod. Roeddwn i'n rhoi cyflwyniad ar ddata tlodi a system sy'n weddol newydd i'r Cyngor. Ar ddiwedd y cyflwyniad roedd yna gyfle i swyddogion ac aelodau ofyn cwestiynau. Dydw i ddim yn cofio'n union beth ddywedodd y Cyngorydd Williams yn ystod y cyfarfod. Fe wnaeth sylw am dlodi ar Ynys Môn, doedd o ddim yn hapus hefo'r sefyllfa ac wedyn fe ddywedodd "every Tory needs to be shot."
5. Roedd o'n amlwg i mi yn bersonol, dros Teams, nad oedd o'n meddwl o yn llythrennol. Dim ond ffordd o ddweud oedd o, i egluro sefyllfa tlodi yn Sir Fôn a bod o'n trio rhoi bai ar y Blaid Geidwadol. Dwi'n meddwl bod o'n gwybod ei fod o mewn trwbl unwaith oedd o wedi ei ddweud o.
6. Dwi'n meddwl mai'r Prif Weithredwr oedd yn cadeirio'r cyfarfod. Dwi'n cofio'r Cadeirydd yn dweud i beidio cofnodi'r sylw gan nad oedd o'n beth proffesiynol i ddweud. Dydw i ddim yn cofio os wnaeth unrhyw un herio'r sylw yn ystod y cyfarfod.

Case reference number: 202302251

Datganiad o wirionedd:

Credaf fod y ffeithiau a nodir yn y datganiad tyst hwn yn wir. Deallaf y gellir dwyn achos dros ddirmyg llys yn erbyn unrhyw un sy'n gwneud, neu'n achosi i ddatganiad ffug gael ei wneud, mewn dogfen a ddilyswyd gan ddatganiad o wirionedd heb gred onest yn ei wirionedd.

Llofnodwyd:

Dyddiedig:

Case reference number: 202302251

Atodiad 7

TRANSCRIPT

FOR: Ombudsman for Wales
PN No: 9163

TITLE: HOME - COMP Interview Recording
TYPE: Interview
CONVENTION: Verbatim
AUDIO LENGTH: 89 minutes

TRANSCRIBER: EST/DW1
AT: ESSENTIAL SECRETARY LTD
COMPLETION DATE: 27.08.2024

TRANSCRIBER'S NOTES:

Any difficulties experienced, accents and general comments

NUMBER OF UNCLEAR	0	NUMBER OF INAUDIBLES	0
SPELL CHECK PERFORMED	Yes	PROOFING PERFORMED	Yes
WORD COUNT	14,470	PAGES	42
AUDIO QUALITY	Good		
SPEAKER RELATED ISSUES	None		
EQUIPMENT RELATED ISSUES	None		
TERMINOLOGY ISSUES	None		
OTHER COMMENTS	None		

Please find attached your completed transcript.

Whilst every effort is made to ensure that the attached transcript is an accurate record of your audio recording, sometimes difficulties are encountered in understanding technical words, people speaking with a foreign accent and in some cases when somebody is speaking from a crowded room with a lot of background noise and from mobile phones.

Where we have had difficulty understanding words we have indicated this as [unclear] with the appropriate time stamp, or simply attempted to spell the word phonetically but followed it with [ph].

Public Services Ombudsman for Wales
Interview Record

Date: 14 August 2024

Interviewing Officer(s): Heather Coutanche, Annie Ginwalla

Others Present: Councillor Ieuan Williams

AG: There we are, can you all see that?

IW: Yes.

AG: Fantastic. I'm going to turn the transcript off on the side, because it's distracting. There we are ((coughs)) um, okay. So right, okay, so thank you Councillor Williams for agreeing to speak with us today. Um, conscious that your complaint has mostly ... or communication on your ... on this investigation has mostly been conducted with you in Welsh.

Um, but can you just confirm, are you content to proceed in English, um, today, for the purpose of this interview?

IW: Yeah, perfectly.

AG: Yeah, fabulous, thank you. Okay, so today is the 14th of August, um, 2024, and the time is 10:02. Um, for the benefit of the recording, I'm just confirming that this is an interview in relation to a self-referred complaint made by Councillor Ieuan Williams.

To consider whether there are any potential breaches of the Code of Conduct for Members of Anglesey County Council, linked to the comments um, that you made and have set out in your er, complaint form to us. I'm Annie Ginwalla, Code Team Manager for the Public Services Ombudsman.

And present to assist me today, is my colleague Heather Coutanche, Heather, can you say, er, can you just say your name for the benefit of the tape, because then the transcriber will be able to pick that up also.

HC: Yeah, Heather Coutanche, Investigation Officer for the Ombudsman.

AG: Yes, thank you, and being int-, interviewed today is Councillor Ieuan Williams, can again, Councillor, can you say your name for the benefit of the recording?

IW: Yes, it's Ieuan Williams, I E U A N.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Fabulous, okay, um, you were offered the option to have a friend or a representative present at this interview, with you, but by virtue of the fact that you're here alone, I'm assuming that you ... you've opted not to pursue that option. Um, so please can you just confirm for record that you're happy for the interview to take place without a friend or a representative present?

IW: I am, yes.

AG: Fabulous. Um, you agreed to proceed with the Microsoft Teams interview, as the most practical way for the interview to be conducted. Um, obviously we've already had this discussion, but for the benefit of the recording again, can you confirm that you're happy, um, for the recording um, for the interview to take place via Teams, and for the recording to be made?

IW: Yes, I am.

AG: Okay, so this interview is being recorded, um, before making her final recommendations, the Ombudsman will provide you with a written transcript of the interview. Um, if you have a legal representative, or ... or another representative acting for you, who requires a copy of that transcript, it may be provided.

Um, although the Ombudsman does reserve the right to charge for that, for those additional copies, should they be required. Um, if you do want to request an additional copy of the transcript it ... the request needs to come via the Ombudsman's Information Governance Manager.

Okay, but you'll get ... you'll get a copy, when it comes back from the transcription service for yourself. The interview is listed to last a maximum of two hours. Can I just confirm that you've allowed enough time to be able to complete this interview?

IW: I have.

AG: And can I also confirm that you're well enough to continue and answer my questions today?

IW: I am.

AG: Fabulous, thank you. Okay, forgive these questions, but we have to go through them. Can you confirm that you have everything with you that you might need during the course of the interview, such as reading glasses, medication, or anything else?

IW: I do.

AG: Okay, can I ask that any mobile phones or other electronic devices, which may interrupt us, are either switched or turned into silent mode, unless

there's another ... any sort of pressing reason that might prevent you from doing that?

IW: Yes, it should be on silent now, I'm not expecting any phone calls, right.

AG: Fabulous, lovely, thank you. In the event that you feel that you need a comfort break or a break for any other reason, please let me know, and we can pause the interview and then resume thereafter. Okay?

IW: Fine, okay, thank you.

AG: Fab, so can I confirm that you received the evidence bundle, which was enclosed with my colleague Llinos Lake's letter to you on 1st of August, 2024?

IW: I did.

AG: And that bundle comprises of 198 pages?

IW: Yes.

AG: Fabulous okay, and do you have that bundle available to you now, on screen, or ...

IW: I haven't got it open on screen, no.

AG: Okay, can I ask you to open it, because I will direct you um, to relevant pages?

IW: Okay, but it's quite complicated getting in, if I remember isn't it? Hold on, um, login, let's have a look.

AG: Alternatively, I might ... I'll be able to share my screen if directing you to a specific page, if that's easier?

IW: Yeah, hold on, let's um, oh heck, did I create a different password for it, because it's in this thing called Object Collect isn't it?

AG: Object Collect.

IW: Yes.

AG: If you're comfortable Councillor, I'll share my screen with you instead.

IW: Yeah, I'm happy ... I'm happy if you share that yes.

AG: Yeah, Heather, have you got the bundle of you, just in case, as well.

HC: Yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Okay, that's great. Okay, so I'm going to talk through the self-referred complaint that you made to us, and then I'll pose a series of questions relating to it. Um, I'd ask that you listen to my questions carefully, and answer them as fully as you can. My questions are the opportunity for you to cover the issues ... for me sorry, to cover the issues that I need to.

But most importantly, it's your opportunity to respond to um ... usually we would say the allegations made, but the complaint that you've submitted to us, and it's your opportunity also, to provide the Ombudsman with any information which may assist her in reaching her conclusions.

I will ask the majority of the questions, but my colleague Heather may also ask some.

IW: Okay.

AG: Okay, please be aware that any information or evidence that you give to me today is likely to be detailed or appended to any report that the Ombudsman may produce on her findings. Any such report, depending on the finding made, may be shared with either the Standards Committee of the Local Authority, or the Adjudication Panel for Wales.

Who may hold a hearing in public, and who may also publish the report and the appendices in the public domain.

IW: Right.

AG: Okay, so you've been asked to attend an interview today, because you made a self-referred complaint to us, because you thought that you ... or you wanted us to consider whether you had breached the Code of Conduct for Councillors, during a meeting on the 12th June 2023, when you made the comment during the meeting, that every Tory needs to be shot.

Do you understand the matters that are being considered?

IW: I do.

AG: Yeah, sorry, I appreciate some of these questions are a little bit false. You know, obviously it's different when it's a complaint that's come in from ... from a different person, this ... you know, we appreciate that this a ... a self-referred complaint.

((sniffs)) There we go, so the Ombudsman is investigating whether your conduct breached the Code in respect of Para-, Paragraphs 4B of the Code, and 61A. So Paragraph 4B says that Members must show respect and consideration for others.

And Paragraph 61A says that Members should not, or must not sorry, conduct themselves in a manner which could reasonably be regarded as

bringing their officer or their authority into disrepute. Okay, so those are the paragraphs that we will be considering and discussing today.

Can I ... I'm going to start the questions now, can I confirm how long you've been a member of the Isle of Anglesey County Council?

IW: Since er, May 2008.

AG: Okay thank you. And do I ... am I ... do I understand that you're also a Member of Amlwch Town Council? Is that correct?

IW: No, no I'm a Member of Llanfair-Mathamfarn-Eithaf Town Council.

AG: All right ((laughs)).

IW: Llanfair ... Llanfair-ME.

AG: Right, that's ... that's a nicer, easier way to refer to that. Okay fabulous, thank you. And how long have you been on Llanfair council?

IW: About the same time I think.

AG: Continuously throughout that period also?

IW: Yes, yes.

AG: Okay, okay, um, so during that ... your time on Anglesey council, I understand that you've held a number of senior positions, can you tell me what those have been and for how long, please?

IW: I'm not sure if I can remember for how long, but I was um ... I was on the executive basically, from 2008, for a while. That was a turbulent time in Anglesey, you might remember. So I was um, under ... on the Executive under, when [inaudible-00:09:34] was the leader.

Then I was Chair of the Standards committee, um, I can't remember ... I've been on the Standards committee possibly in that administration. Um, I don't think that I was still on the Sanders committee. I became the leader in 2013, until 2017, I don't think that I was ... and obviously as a leader I took um, various portfolios.

I was er, um, a ... the portfolio for education.

AG: Yeah.

IW: Um, and then the Portfolio for Economic Development I think. And then I've been ... after 2017, we went into a coalition with Clyde Cymru.

AG: Yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Um, and I was the Deputy Leader and the portfolio, I think the portfolio for major projects or something like that.

AG: Okay.

IW: And then in the last administration I was the Portfolio for Education.

AG: The last admin. And do you hold any positions now, of leadership of committee positions?

IW: Not any paid positions, I'm on various committees, I'm on the Corporate um, Scrutiny Committee, um, I'm on the Audits committee.

AG: Yeah.

IW: And I'm er, the Vice Chair of the new Planning um, what's it called? Er, Development, creation of the new Development Plan. We've got a committee for that.

AG: Okay. I'm just trying to make a note of these, lovely. Okay, and in terms of the committee positions that you have, that you're on now, do you know how ... how long you've been on those committees?

IW: Um, I think, about the last 12 months basically.

AG: That's helpful, thank you, okay. Right, so we're going to turn to the bundle now, so let me just bring it up on my screen. We're going to go to page 47. Just share my screen. Can you see that?

IW: Yes.

AG: Lovely, okay, can you confirm that this document is your acceptance of office of Member, and an undertaking to observe the Code of Conduct?

IW: I can yes.

AG: Yeah, and that signature there is yours, yes?

IW: Yes, that's mine, yes.

AG: Lovely, fabulous, okay, I'll stop sharing. This is going to be a test of technical skills today now, isn't it, jumping back and forth ((laughs)). Um, can I ask, have you attended any training courses on the Code of Conduct, since becoming a Member?

IW: Yes, I think most probably every administration.

AG: Yeah okay, so looking at the information that we've had from the Monitoring Officer, again, I'll just share my screen. We've got one course there, can you see that Councillor, is it big enough?

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Yes.

AG: Um, in 2022.

IW: That's correct.

AG: Um, so the ... to the best of your knowledge, do you think there have been others since that time? Because obviously you've been a member since 2008.

IW: I can't ... I ... I remember doing one ... I remember doing one with the Community Council online one evening, so ... but I'm not sure if it's that one actually, it could be that one.

AG: But having been a Member of the Standards Committee, would you say that you're fairly familiar with the Code of Conduct?

IW: Yes I am.

AG: Yeah, okay, so as I mentioned earlier, the investigation is focusing on potential breaches of Paragraph 4B and 61A of the Code. Um, I'm going to ask you about your understanding of each of these paragraphs. But to assist I will read out each paragraph in turn, and then ask you to ... to tell me what ... what that means to you.

IW: Yes.

AG: Okay, so Paragraph 4B, the Code reads: You must show respect and consideration for others. So what does that mean to you Councillor?

IW: If I have to boil it down into that I believe that I've shown a prejudice um, by making this ... the statement I made, so respect and consideration, um, it ... it just means being as unbiased and respectful of people as one can be, I believe.

AG: Thank you. Um, if we move then to Paragraph 61A, so again the Code reads: You must not conduct yourself in a manner which could reasonably be regarded as bringing your office or authority into disrepute.

IW: Again, it is quite simple isn't it, you know, you ... you must always um, think quite carefully about the words that you use.

AG: Just words?

IW: Well, um, oh, obviously there's body language and stuff like that, but yeah, in ... in the main I think words ... we ...

AG: In the context of this matter, you ... as opposed to generally, yeah, yeah.

IW: Words, either verbal or written, because that's ...

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah.

IW: ... you know, that's our main form of com-, two main forms of communication with other people really, isn't it?

AG: Yeah okay, that's great, thank you. Okay, so um, based on the information that you provided to us when you sent the complaint in, um, can I just confirm that you were a Member of the current Development Programme Board?

IW: The?

AG: The current Development Programme Board, the ... the meeting that happened ... that ... that that board was called isn't it?

IW: Yes, yes.

AG: Are you still a Member of that Board, does it still exist?

IW: I can't remember if it was as um, as my role on the Executive or something like that, that's why I was on the board, yes.

AG: I see, I see, okay. Um, so do you ... can you just tell me a little bit then, about how long you were on it, what your role was on it, and what ...

IW: I ... I'm not sure if it ... if it was ... we've had these um, they're actually performance review boards, or um ...

AG: Okay.

IW: Governance boards for various um, council initiatives and projects, like capital projects and um, and so I think that ... I'm not sure if they started in 2013.

AG: Okay.

IW: Um, they've changed their names, but um, yes, I was on this one since '22, since the election in '22.

AG: Okay, and then so you said that you were in there because of being in the Executive, so are you still a member of that board, or did that cease at any point?

IW: No, I'm not a member of the Executive, I stood down.

AG: Not anymore, yeah, so it ...

IW: Yes.

AG: ... coincided with ... with your actions instead, yeah?

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Yes, yes it did yes.

AG: Right, thank you. Okay, so what we'll do now we'll now consider the meeting of the 12th June 2023.

IW: Okay.

AG: Um, so I'm going to refer you again to the bundle, so Heather, we're going to go to page 93 of the bundle. Actually Heather it might be better if you share your screen. I'm not having to toggle quite so much then, because I'm losing eye contact with you. Um, it minimises the ... the Teams page, are you able to manage that? If not, I've got it, oh, brilliant, there we are, great, can you see that Councillor?

IW: Yes.

AG: Fabulous, okay. So this is the English version of the minutes from that meeting.

IW: Aha.

AG: Yep, can you confirm whether you were in attendance online or in person?

IW: I was there in person.

AG: Was anybody else present in person with you, in that ... that meeting room?

IW: I believe Dolan Williams, the Chief Executive, um, Llinos Medi, the Leader, myself. Can't remember if Carwyn was there in person or online, I think Robin was there in person. Aled Morris-Jones was um, online, virtual. I think Glynn was virtual, Glynn Haynes, Dylan Rees I think was virtual.

Um, Fiz, who's the Deputy Chief Exec, I think was there in person, Carys Edwards was there in person, [REDACTED] was there in person, Mark Jones was there in person. Mark Berw-Hughes, um, and I think he was there, er, and can't remember if Vaughan was virtual.

AG: Right.

IW: [REDACTED] was there in person, I think, [REDACTED] might have been there in person.

AG: Okay, fabulous, but you were definitely there in person?

IW: I ...

AG: And there were several other people in the room with you?

IW: Yes.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: And a series of people online?

IW: Yes.

AG: Okay, can I just confirm Heather, if you scroll down for me, to the section that's highlighted yellow, there we are, lovely. So is it correct that the comments that you made took place during the consideration of this item, which is technically the third item, entitled presenting poverty and related data?

IW: Yes, but at the end of that item.

AG: Okay, fabulous. ((sighs)) Can you tell me a little bit about you know, the representations and ... and what you said, and why you said what you said? Um, you know, when speaking on this particular item please?

IW: Okay, um, first of all I asked about the relevance and I think you've seen the um, um, bullet point four, that it didn't help in terms of the council's prevention agenda. Um, I ... I wanted to know how we were going to use this information.

So I think that that ... both that minutes there, on ... on the 4th, um, was one of the representations I made. Um, and then obviously I ... I made representations that weren't um, noted. Which are in my complaint, but it stemmed from the fact that Glynn Haynes, um, who is a Member of Unite, had recently given us all ... well, given the people that wanted one, a copy of the Ragged Trousered Philanthropist, by Robert Tressell.

And every time I hear the ... the um, the Foodbank Association, they're called Tressell Trust, and I know they have nothing at all to do with Robert Tressell, but it always reminds me. So I read the Ragged Trousered Philanthropist, when I was 21, and I was ... started reading it again, after Glynn had given us all a copy.

And I ... I said how sad it was, you know, that ... I think it was written in 1913, or something like that, that it's over 100 years and here we are um, discussing poverty and how disgusting it is. And then I made a comment, I won't repeat it now, but you know, the comment about the Conservative party.

AG: Mm.

IW: Um, which yes, um, was unfortunate and er, I regret it.

AG: In your complaint you talk about feeling quite emotional and very passionate about the subject.

IW: I ... I did yes, I was quite ...

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah.

IW: ... um, because the statistics that we were given, that I can't remember if it's in the last 12 months or the last six months, the use of foodbanks on the island had increased by 100%. And it ... it's ... I just think it's a stunning statistic really, um, um, and I don't understand why we're in this position, you ... I really don't.

It's just terribly sad that we are. Um, and yes, I ... I showed my prejudices I'm afraid.

AG: And those prejud-, prejudices towards um, the Conservative Party Members, or ...?

IW: Yeah, yeah, I think at the time as well, there was a lot in the media wasn't there, about Partygate, and all the scandals and ... you know, and Michelle Moan and all the PPE scandals and stuff like that you know. Um, which basically was actually a very massive generalisation that they ... that they are lining their own pockets and not really thinking about you know, what they can do to improve the lot of the less well off.

AG: So that sort of general ... generalisation about Conservatives generally, er ...

IW: Yes, yes.

AG: Yeah.

IW: Yes, yes. Obviously I didn't mean it literally, you know, it isn't ...

AG: That was going to be my next question, what did you mean by your comment?

IW: It ... it's ... it's an idiom isn't it? I don't know if we use it more in ... in the Welsh language than ... than people do in English language.

AG: Okay.

IW: Um, and next ... well, af ... after I reported myself and it hit the media, another of the council said to me, I don't understand he says, I don't understand. I was watching um, Countdown, and this woman said if I don't get this question right, my husband will kill me.

And it's only the same type of turn of phrase, you know. So I'm not making that as an excuse.

AG: No.

IW: But obviously it wasn't a public meeting, and it wasn't meant in an inflammatory way.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah.

IW: I said it because I was ... yes, I was full of emotion. So in no way was it meant in an inflammatory way, and I do think that possibly in the Welsh language, we do use it more often than maybe in the English language. I don't know in South Wales, how often you hear people you know.

AG: So if you were saying it, can you say the phrase to me in Welsh?

IW: Um, ((spoken in Welsh)) that's them, ((spoken in Welsh)) I can't remember if there was a bloody in there, but anyway, ((spoken in Welsh)).

AG: Yes, right.

IW: That ... that's how we say it yeah.

AG: And the literal translation is ...

IW: Yes, all Tories should be shot.

AG: ... all Tories should be shot.

IW: Yeah.

AG: Um, so if I'm understanding you correctly ...

IW: I can't remember if I said all Tories, or these Tories.

AG: These or ...

IW: Yeah, I can't remember if it was ...

AG: Yeah okay, that's ... so in terms of the way it's conveyed in Welsh, and the way the literal English translation comes through, are you suggesting that there's perhaps like a ... it sounds more serious in English, than perhaps it's perceived with ... using it in Welsh?

IW: It can be ... it can be taken as seriously in Welsh if ... if you take it out of context I think.

AG: Yeah.

IW: If I'd have stood up in a council meeting that was being streamed to the public, and s-, and you know, punched my fist down on ... on ... on the desk and then said it like that. But it wasn't, it was said in a context of, that we're no further on over ... after 100 years of you know, um, what you might call socialist um, politics.

AG: Yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: You know, we're ... we're still ... making me ... I'd become rather ... at the time I think I was very much ... I was reading quite a lot of political literature, I was reading the Guardian every day. Um, and other political books, I can't really remember now, but I ... I'd started re-reading um, the Ragged Trousered Philanthropist, so I think ... oh, the other one, no, there's one called Ten Years in Tory, I don't know if you've ever heard of that one.

It's basically um, I'd just bought that on the Kindle, and I was reading that as well, and that was just fo-, I think yes, I was ... um, I come ... since last year, I've become rather disillusioned with politics now. So um, I um, ... but yes, I was reading quite a lot of political stuff at the time.

And I think that yeah, I was ... um, I think it was heightened wasn't it? There was all that scandal and it was on the ... on the television every night, about ...

AG: Yeah.

IW: ... Partygate and stuff like that, so yes, yes.

AG: So in your view of the connection between poverty and the Conservatives, you ... you ... you were ... you were feeling that they were perhaps responsible because of the way social policy ...

IW: Well, all right, I was still ... oh sorry, Annie, sorry, carry on sorry.

AG: Yeah, no, no, no, that's fine, carry on.

IW: Yeah, but I think you know, from 2013, or even before 2013, when I was the leader for four years, there's been a programme of austerity. And the majority of the execs work is reviewing the budgets and looking for cuts. And we've been looking at you know, cuts of 10%.

We've seen council tax increases of 10% in lots of places. So this ... this programme um, has been going on since roughly 2010, so we've had 14 years of austerity. And I ... I think it's worn lots of people out, I think it's worn um, our officers down.

And it's worn a lot of councillors down. Because we want to ... we want to run efficient and effective public services. And I think it's nigh on impossible when all you're doing is, rather than considering positive um, impacts that we can make, as a local authority, all we're doing is looking what can we cut, what can we cut?

And it's ... it's very disheartening. And yeah, it's just something that I've been through, um, since ... since my time as ... as a councillor that began in 2008. So yeah, it's um, yeah, I think ... and that obviously coincides with when they ... the Tories came into power doesn't it, yeah, yes.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah, so by using the idiom at the end of your representations, um, you were conveying that you felt that they were responsible?

IW: I was yes.

AG: For this, yeah, okay thank you. Okay, um, can you describe to me um, any reactions that you observed or heard um, when you made those comments during the meeting?

IW: Well, everybody that was present in the meeting, they know me quite well.

AG: Mm.

IW: So the only ... the only reaction that was made, as Dylan said, and I ... I don't ... he said, I won't minute that. And then afterwards, when we came out, um, Llinos, the leader, said, mm, I don't think you should have said that, did you notice that um, Aled Morris-Jones put his um, camera off straight away?

Um, now Aled, when I was the leader, Aled was in my cabinet, and in the next election, it was ... I think we were ... the number of independents and the number of Plaid was quite even, I think we might have ... there might have been one more independent than there was Plaid.

But my time of working with Aled hadn't been very easy, when he was on the Executor, um, all I can say is, he's a handful.

AG: Right.

IW: Um, so maybe I can say more than that actually, because the chap from Audit Wales, who wrote the 2010, Corporate Governance Report, that took us into Special Measures, I can't remember his ... he's a very tall bloke. But anyway, I remember meeting him a couple of years later, when he was doing another piece of work.

And he said is that [REDACTED] still there, because they interviewed all of the councillors as part of the Corporate Governance, and he ... and he basically said, well, that he was a bad lot. Um, so I decided, and I asked another six that were in my group, from when we were leading ...

AG: Mm.

IW: ... if they would rather go into a coalition with Plaid Cymru, um, because Plaid had ... they'd brought a new kind of politics to Anglesey, because they'd ... um, there was say, five or six Plaid always on Anglesey, but in 2013, there was um, I think 13.

It began, like in the old fashioned way of you know, trying to trip us up and stuff. But it developed into a very good relationship with ... with myself and

the majority of the ... the cabinet, apart from Aled, um, who was always sniping at them.

So I thought that going forward, if we ... we would have a majority of one, as independents, against 13 Plaid, and I thought um, we'd also had um, an ex councillor, um, rejoin us, and he also was of the old ilk, that took the council into Special Measures.

So I thought I can't ... I ... it's been very hard leading the authority with Aled on my team. So I thought right, I'm going to cut all ties with them. And er, go and work with Plaid, and I think it's er, really been quite successful, to be honest with you.

AG: Yeah.

IW: I ... I'd say that we were ... apart from the one example of me being unwise, er, a quite er, um, we're good and mature team in Anglesey. And I think we've ... we've turned the local authority round, from when Carwyn Jones used to call us a basket case, you know.

We ... we're ... I think we're the second highest performing authority in Wales now.

AG: Mm.

IW: Um, and we've got good governance in place, and er, and it was the right decision ... the right decision to do, but Aled's always held that against me and the ...

AG: I see.

IW: Yes.

AG: Okay, so you said Llinos Medi mentioned to you that he ... he'd gone off screen.

IW: He'd gone off screen and well, obviously reading the last transcript, you know, the next morning, he rang and ...

AG: Yeah.

IW: ... Virginia a-, sorry it had nothing to with the MP, my comments did have nothing whatsoever, why it was relayed ... relayed to her immediately, I don't know.

AG: Yeah.

IW: But we ... we can ... we can make ... and I say it's a very silly thing to make assumptions, but I think we can be quite safe in making the assumption

that this hit the media because Aled phoned Virginia Crosbie, and I think her quote in the media was that er, this isn't the rough and tumble of politics.

Well it is the rough and tumble of politics, because that's how she used it. She used it to slate Plaid Cymru. She said oh, he says he's an independent, but he's Plaid Cymru to the bone. And I'm not Plaid Cymru to the bone, I'm um, basically, um, when I left Anglesey, I ... I used to ... my first vote when I left Anglesey at 21, was for Plaid Cymru.

But then I thought I might stay in England forever, and obviously I um, was voting for Labour, and I've never joined any political party. So I ... I don't have any real allegiances, to be perfectly honest with you.

AG: Yeah.

IW: You know, so ...

AG: Okay.

IW: ... they ... basically she told a lie there or we could have ... we could say that she told a lie. Um, I'm not Plaid Cymru to my bone, but she said that Plaid Cymru were always giving her a hard time, and then she brought in this business about the ... the stab vest and all this kind of stuff.

AG: Yeah.

IW: Yes, so if Aled hadn't of been there, this wouldn't have hit the media, and we wouldn't be here today.

AG: Right, okay, so just picking up on something you said earlier, obviously this was a private meeting. Um, and you know, you used the phrase that you used. Um, you made a distinction between if it was a public meeting, and you slammed your fist down, would it be right to say if it was a public meeting, you probably wouldn't have used the idiom?

IW: No, no, I wouldn't have used the idiom, no.

AG: So what ... what was it about it being in private that made you feel safe to say it then?

IW: I don't think I noticed that Aled was there, to be hon-, to be perfectly honest with you. And sometimes um, I maybe thought better of him, that he would have ... you know, that he would have understood that there's ... what's ... I can't remember ((speaks Welsh))? Oh, um, ((speaks Welsh)), oh, that ... you know, we don't disclose things do we?

AG: Confidential?

IW: Confidentiality yes. So um, but also because most ... most of the people there share the same um, political thoughts, ideology that ... that I shared.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah.

IW: You, with ... Glynn was there, Glynn Haynes was there, ca-, most of the ... the others were Plaid, um, and ... and I'd known the members for so long and worked with them. No, not the members, the officers, I've known them for so long, and ...

AG: Yes.

IW: ... you know, we're not ... we're not personal friends, but I've known them for a very long time, and we understand each other.

AG: Yeah okay. So just to understand, the meeting was in private just because it was a board meeting, as opposed to a full council meeting?

IW: Yes.

AG: It wasn't that it was on pink papers, strictly confidential, or anything like that?

IW: No, no, no.

AG: You had that expectation ...

IW: Yes.

AG: ... that it was a private meeting perhaps?

IW: Yes, really, yes.

AG: Is that fair?

IW: Yes.

AG: Okay, okay, I've lost my track where I am with my questions, sorry I went off on a bit of a tangent there. Okay, um, so yeah, we've asked you know, whether you know, anybody reacted, and you ... you mentioned Dylan's reaction, and what he said.

Um, and I ... I think we've covered this, but you know, immediately, once Dylan had said that, or during the meeting, did you stop and think shouldn't have done that, I was wrong to do it?

IW: I did yes, yes, I think it went rather quiet and oh, my God, what have I done now, you know?

AG: Yeah.

IW: Um, I did um, and obviously when Llinos mentioned it after the meeting, I said yes, I know that was a ... a bit of a boo-boo that one, so yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah, okay. Um, did you consider after or since, how your comments may have impacted others that were present and heard it, or the council, as ... as an entity?

IW: Yes, yes I did, um, um, I just ... I thought ... I made a mistake and some people will want to um, you know, profit from this politically. Um, I did think that the majority of people would understand that it was just an idiom, that it was just a turn of phrase.

And the ... you know, um, we're only a small island, and wherever you go, if I walk down the street in Holyhead, or if I walk down the street in Llangefni, Llanyngghed wherever, people ... people know me, and they know that ... you know, um, that obviously um, I'm not a danger to anybody.

And none of that was literal. Um, and I ... I ... I'm not sure I've thought about it. Oh, for that last 13 months, to be perfectly honest with you. There's not one day goes by when I don't think um, ... and ... and it was ... something was said in the heat of the moment, in emotion.

And I think most people can accept it. There's a chap that comes on hol-, he's on h-, he has a second home up the road. And we used to have a shop in the village, and he came in quite often and he'd worked in local government. He'd been a highways um, ... I think he was a Director of Highways, or a County Surveyor somewhere.

And he was a very far back Tory, and one of the first people to contact me was ... was him. He doesn't live ... he lives here part of the year. And he said what's all this fuss about what you said, he said. I'm a Tory, you have a right to say anything you bloody well want.

You know, and I thought well, if ... if that's ... obviously there were comments and I didn't look at the comments on any of the papers, but they were comments on the Daily Mail and stuff like that, but I didn't look at any of them.

But I ... I was thinking um, I think we ... we're in a ... in a place now that we were ... which is very different from even 2008.

AG: Mm.

IW: And if you go back to when I was growing up and you know, the stuff people were saying, um, yeah, maybe I am ... I'm now um, approaching 60, and I think wow, um, maybe if I was you know, the same age as my sons, I wouldn't ... I wouldn't have made that comment.

But er, maybe I'm a product of my generation, you know, and yeah. But I'm ... I do repent and understand it was a very silly thing to say, you know.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah, thank you Councillor.

IW: And I don't think, you know, 4B and 61A, I think maybe I've done more damage to myself than the role of a councillor, or the council. Um, yes, because I think it's always yesterday's chip paper isn't it? You know, there was a big hoocha for one day, you know.

A friend of ours from France phoned, about half past seven in the morning and she said Ieuan, you're on Sky News. ((laughs))

AG: Oh dear.

IW: Oh, this is it you know.

AG: Yeah.

IW: And yeah, so ... but it's ... it was something you know, a moment in time, yes.

AG: Okay, thank you Councillor. So you ... you've given me a nice segway actually into my next question, because I'm going to ask you do you consider that your comments failed to show respect and consideration for others, um, including those others, er, those present in the meeting, but Conservatives more generally?

IW: Um, I think everybody in the meeting um, I don't think they felt that there was any lack of respect towards them, apart maybe Aled.

AG: Aled, yes.

IW: So he most probably, yes, he'd most probably say that um, ... um, yeah, so the ... the ... the ... it can be construed that way.

AG: Yeah.

IW: Even though it wasn't meant that way. But yes, you know, you can interpret anything in ... in various ways can't you? You know, um, interpretation and in legally, by the literal rule, the golden rule and whatever, you've got about have a dozen different rules on how to interpret things.

But it wasn't meant to show any lack of respect, it was just meant to show my um, frustration at er, austerity and that type of stuff, really.

AG: So whilst not being intended, you ... you appreciate that the consequences were a failure to show ...

IW: I do, I do appreciate it, yes, yeah.

AG: ... respect, thank you. Okay, um, can you tell me a little bit about what happened after the meeting? So you've already talked ... touched on

Llinos, um, having the conversation with her, um, but there's a mention in the evidence I think, um, on page six, I think it's the evidence you provided to us.

IW: Yes.

AG: Um, that says over lunch with the leader, er, you had the conversation, is that the same conversation ...

IW: Yes, yes.

AG: ... outside the door, right, okay, yeah, I was just checking whether there were ...

IW: And I'm not sure if, in my evidence I've said that when I came home, I told my wife and er, I said I've er ...

AG: Yes.

IW: ... I've um, yes, I've made a mistake, so I ... I ...

AG: Yeah.

IW: ... you know, so yeah, straight away, once I ... once Llinos had told me, because yes, yeah.

AG: And did ... you didn't speak to Dylan that day, you spoke to Dylan the following day, is that right?

IW: The following day, yes, yes.

AG: Okay, to the best of your recollection then, can you tell me about how events unfolded the next day, and you know, how we came to the point where the media got involved and ... and were interested in the story? So I think we ... I think you touched ...

IW: I think ...

AG: Yeah.

IW: ... you know, straight away, um, the following day, I thought right okay, I ... I think I spoke with Llinos, and I said right okay, I'll um, I'll apologise to everybody, um, and I started writing emails there and then, you know. Um, and I can't remember the order now, but I think I emailed everybody that was on the um, er, on the board that day.

Um, I emailed Dylan directly, and apologised, um, personally. A personal apology to Dylan, um, because obviously you know, he'd been named I think. And that was ... that's one of the things I think, that hurt me the most, was ...

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Mm.

IW: ... um, they tried to attack Dylan as well. This business of s-, you know, because he said I won't minute that.

AG: Yeah.

IW: I think they ... they tried to attack him, and make some kind of political gain out of that. And Dylan had only just begun, and I've know Dylan since 2008, and I was on the committee that appointed him, so um, I apologised to Dylan, and I think Will Hayward from Nation Cymru or Wales Online he wrote straight away.

AG: Yeah.

IW: And ...

AG: Yeah.

IW: ... I wrote back to him, and um, basically you know, said that yeah, I had done it, and I said I would stand down straight away. And I'd apologise to everybody.

AG: So to understand the sequencing, um, we ... did you decide to convey the apologies and step down, did you come to those decisions yourself, or was it a consequence of advice received from Dylan, or from Llinos?

IW: No, no I didn't ... I didn't get any advice from um, Dylan or Llinos, or the monitoring officer, it was just something else, right.

AG: Your own initiation?

IW: My own initiation, and then I um, um, ... it's probably instigated by the conversation with Llinos, you know, Um, let's say that I'll do everything to kind of yeah, lessen the impact that I didn't want ... want it going on and on and on. So um ... and initially I wrote to the Standards Committee, thinking they'd look at it ...

AG: Yeah.

IW: ... under local resolution or something, but they said they couldn't, so I ... the minutes ... I think the same day that they wrote back to me, I wrote to yourselves, you know.

AG: Yeah, brilliant, thank you. And just ... so looking at er, where's Nation, Nation Cymru, er, what time did they email you? I'm just trying ... ah, here we are, so you got an email from Nation Cymru at 12:20 ...

IW: Oh, Wales ... was it Wales Online?

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: ... Wales Online sorry.

IW: Yeah.

AG: Yeah, 12:20, um, and responded back to them at two in the afternoon, and in that intervening period, your apologies went?

IW: Yeah.

AG: Um, so my question is, had Wales Online not approached you, would you have still taken the action that you ... you did, you know, had you planned to do that beforehand, or did perhaps um, you know ...

IW: I think I considered all decisions to be perfectly honest with you.

AG: Yeah.

IW: I'm quite ... I'm quite ... always have plan A, B, and C you know.

AG: Yeah.

IW: So I did um, ... but once I knew that it had hit the media to that degree, yes, it was ...

AG: You knew you had to act quickly?

IW: ... I knew I had to act straight away, you know, yes.

AG: Okay, and the ... the apologies that you received ... um, that you conveyed, were they received positively, did you get much feedback fro-, on them, or ...?

IW: Not really, I think Glynn ... Glynn said I'm sorry I gave you that copy of ((laughs)) the Ragged Trousered Philanthropist, ((laughs)) Yeah, and Dylan obviously responded you know, and Dylan responded and ... but no, I can't ... I can't remember, but I don't think there were many responses.

I didn't get a response from Aled, because I ... as he was the one that seems to have instigated it, um, ((coughs)), um, going public, um, I thought that he might have made a ... you know, I've seen his um, transcript there. But he didn't talk to me or contact me at all.

Um, which I found quite strange, um, I also find in his transcript, the fact that we'd had some training and I ... racism training it was, but ...

AG: Mm.

IW: ... I made the comparison that I'd done a silly thing. And I ... I thought that his comments in the transcript saying that I shouldn't have brought that up

in a ... in a training programme, you know, when you're trying to um, be open and honest, and discuss everything, in a mature way ...

AG: Yeah.

IW: ... you know, I brought up the fact that um, it was a two way compet-, um, with a very good um, coach actually. And I just thought there are different types of prejudices are there, you know, you can have racism, you can have ... um, and I said it's ... this one's got nothing to do with the colour of the skin, but it's just we all have some kind of prejudice in us, deep down.

And if we're serious about combating and stopping things like racism and we've just seen now only last week, that it ... it hasn't gone away, has it, there's lots of hatred, um, still bubbling underneath the surface. And if we don't discuss and be honest about um, all kinds of differences that we have, it's very ... I think it's very ... you know, a mature way of ... of tackling everybody.

And my prejudice you know, I ... and er, ... so I was quite take aback when I read that in his transcript, that I shouldn't have brought that up in a ... in a training course, so yeah, very odd.

AG: Yeah of course, thank you. Um, okay, so in the email that you did send to everybody, um, you ... you described your comment as unnecessary, unacceptable, and you also used the word inappropriate. Um, it probably seems obvious, given the conversation that we've been having.

But um, you know, can you just explain why you ... you used that ... those phrases in that email to ... to those people who were present at the meeting? And um, the other emails that you sent then, in response, I think you were quite consistent in the use of those phrases.

IW: I think the three words that you've just um, what's the word? They're appropriate aren't they? Um, it was inappropriate, it was ... it's ... tell me the three again, with ... without the ...

AG: Unnecessary, unacceptable and inappropriate.

IW: It was, it was. So I should have just said about the Ragged Trousered Philanthropist, and it's a disgrace that we're still talking about a ... um, poverty, 100 years on, and left it at there. It didn't need that, the ending that I gave it, didn't need that, it's ... it wasn't necessary.

And then obviously it was inappropriate, so you know.

AG: Yeah.

IW: Yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: So in addition to the email, of ... with the apology and ... and you know, the sort of ... the ... the submission of ... of those phrases, can you just tell me what ... any other action that you took as a consequence, and explain why you did what you did? For the benefit of the recording.

IW: I can't think that, um, there was anything else. Apparently not ... I resigned.

AG: ... down, yes, yeah.

IW: I stood down, um, and yeah, that's about it really. Um, I apologise ... well, I think I apologised a couple of times to Llinos, in person, and ...

AG: Yeah.

IW: ... and ... and the exec, you know.

AG: Mm.

IW: Um, er, and Dylan, in person, you know, so yes, um, a couple of times, so um, but that's ...

AG: Yeah, so to confirm that you stood down as Deputy Leader, and you ...

IW: And stood down from the Executive as well.

AG: ... and from the Executive.

IW: Yes.

AG: Um, but did you continue to hold your committee positions, or were they not in existence at that time?

IW: The Executive don't really sit on any um ...

AG: I see.

IW: ... so um, the ... they can go on scrutiny, they can go on audit. So basically um, they just oversee their portfolio don't they? So I was overseeing the um, um, the education portfolio.

AG: Right.

IW: So I gave up the Education portfolio as well.

AG: Yeah. So yeah, I suppose, to help us understand and forgive my ignorance, what were the ramifications of stepping down in that way for you? You know, what did it mean in real terms, to you? It's ... not just in terms of day job, is it ... was it a loss of money, you know, that sort of thing, as well?

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Oh yes, yes, I can't remember being ... obviously being on the Executive there's quite a big allowance for that.

AG: Yeah.

IW: And then for being the Deputy, because we were ... we had two Deputy Leaders, so we're splitting. There's an extra allowance for being a Deputy, but what we'd done, to have two, we'd split that, but obviously ... so yeah, there were ... there were financial ramifications, quite big ones.

But you know, it's um, ... and I'm not driven by money, but you know, it's um ... because I think, when I was the Deputy Leader last time, I was only taking a councillor's allowance, you know. Because I was also holding down a fulltime job. Um, so I ... I only took um, the basic allowance.

AG: It's just getting a sense of ... of what the cost to you was, and that, yeah.

IW: I think ... I think the cost was more basically to my self-respect, to be perfectly honest with you.

AG: Yeah.

IW: Um, yeah, I think there's quite a lot ... a big cost there, you know.

AG: Yeah.

IW: Um, and yes, and not ... not ... everybody goes on about mental health and stuff don't they?

AG: Mm.

IW: But if you're occupied all week, and being on the Executive, fulltime, as it is, can ... can be a fulltime ... it's not always a fulltime job for everybody, because there are some ... but the Education portfolio does carry quite a lot of responsibility, and it takes a lot of work.

So I was then ... did have ... I had more time to myself and I found it quite difficult knowing how to fill that time and stuff you know. So possibly I did go on a downer. I'm not saying I'm um ... I'm a ... a person that's ... I ... I'm quite a positive person.

But I do think that I did um, yeah, went on a bit of a downer for a while, to be perfectly honest ... honest with you, yeah.

AG: Thank you Councillor. Okay, so we'll talk ... we'll have a little chat now about the media articles. You've already mentioned Sky News, um, your debut ((laughs)).

IW: Um, I must say, all right, in this transcript I didn't click on all those links. Um, I didn't look at any of the media at all.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: At the time?

IW: I ignored it.

AG: Okay.

IW: I ignored it, I've still ignored it.

AG: Right.

IW: I didn't ... somebody said to me, crikey, have you seen all those comments on the ... on the Daily Mail? And that was about ... I said no, I'm ... on purpose I'm not looking at them. I know what I've done, um, ...

AG: Yeah.

IW: ... I'm going to sort it out myself, and er, I don't want to look at any of the um, the publicity, any of the media, so I didn't I'm afraid.

AG: Um, but you did send a message back to the reporter, um, ...

IW: I did.

AG: ... your ... your ... your side er, of the ... of the situation, and those comments that were directly quoted in most of the articles, have come from there I think you'll find.

IW: Yeah, I just ... I think he's the only one I replied to, I think two or three people phoned, and I ...

AG: Yeah.

IW: ... I think I responded to Sky and said no, I would ... no, I've said what I've ... um, need to say to ... to ... to Will Haywood and that's ... that's all that I'm going to publish, yeah.

AG: Yeah, thank you.

IW: I think, Radio Cymru and people like that tried to get me to have a ... you know, an interview.

AG: Okay, yeah.

IW: But er, no, I ... I didn't ... I didn't want to get to talk about it all really you know.

AG: That's okay. And was that just like for a couple of days afterwards, did it die down then?

IW: Well yeah, I think two or three days, two or three days.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Thank you, okay. So um, you've obviously had the bundle from us, um, and you ... page 150, Heather, if you don't mind popping it up, um, there is a document which is a complaint that the council received from a member of the public.

IW: Yes.

AG: And were you aware of that at the time, the complaint, a complaint had come in?

IW: No, only from um, what is ... for some reason, I couldn't find any exchanges from you in email, um, it was going to the Spam folder, and I was searching for it.

AG: This is the complaint to the council, not to us.

IW: Yeah, no, and I said ... but it's the same person I think isn't it?

AG: I think ... I do ... I believe so, yeah.

IW: Yes, so no I didn't know that they'd made a complaint to the council until I saw it in ... in ...

AG: Until you saw it in the ...

IW: ... in the bundle. But obviously I did know a few months later, that you had said no, that you wouldn't be looking into it, and I assume that's as I had referred the ...

AG: Already referred ...

IW: ... referred myself yes.

AG: That's correct, yes, I ... I do believe, even though it's redacted, I do believe it's the ... it's the same member of the public.

IW: [REDACTED]

AG: Right, yeah, I didn't know that, right.

IW: Yes, yes, I ... I thought that yeah, okay, I thought that you did know.

AG: Yeah, Llinos probably does, maybe I just ... I ... I missed that in my scanning, yeah, thank you.

IW: Yeah.

AG: Okay, so in terms of page 166 now Heather.

IW: Oh yes.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: It's a letter, we got a letter here now, from Amlwch Town Council, um ...

IW: Yes.

AG: ... to the Chair of Governors at Sir Thomas ... Ysgol Syr Thomas Jones, am I right in thinking that's a school that you were a governor at, at the time?

IW: Yes.

AG: And still are?

IW: I'm still a governor, yes.

AG: And were you aware of this letter at the time?

IW: I was yes.

AG: Yeah.

IW: Not at the time.

AG: Oh.

IW: Um, maybe a week later or something like that.

AG: Okay, can you tell me, you know, how you came to be aware and you know, what happened as a consequence, or any involvement you had as a consequence, with the ... with chair?

IW: Right, let's ... I didn't have any involvement. I think ...

AG: Mm.

IW: ... the school had ... first of all, um, I've said that Richard Jones, the Chair, is ... is one of my oldest friends.

AG: Okay.

IW: So Dick told me, um, and Richard ... this goes back to the bad old days of Anglesey politics, because the ... I'm not sure if he's the chair, but one of the main members of um, office, [REDACTED], have you ever heard of him?

AG: Yeah, [REDACTED] is it? No, just [REDACTED] just [REDACTED]

IW: Right, [REDACTED]

AG: Just [REDACTED]

IW: [REDACTED] I think it is.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Yeah.

IW: So yeah, and basically I always felt that [REDACTED] was one of the people that brought Anglesey Council into disrepute. Um, and I was ... I was only able ... you know, when I was in ... in the beginning of 2008, um, in ... in meetings and stuff, wh-, he'd ... he'd bully and belittle people.

And I stood up to him a couple of times. And um, I asked Richard to stand as a Councillor, um, in 2013.

AG: Mm.

IW: And he did, and um, [REDACTED] didn't stand, because he knew that [REDACTED] was an incredibly popular um, man in Amlywch, and he knew that he wouldn't ... and I think he's also ... you know, he'd do anything to try and um, ((laughs)) um, make things hard for me. And er, yeah, so that's ... and that all stems from the old style an ... Anglesey politics, that, to be perfectly with you.

AG: Okay. So I think from the information that the council shared with us, um, furth-, further down, um, the governing body were going to sort of investigate or have a look into it. Were there any ...

IW: Yeah.

AG: ... ramifications for you through the governing body? And you know, was there anything that happened there?

IW: Richard said, we're going to have a meeting, and we're going to have a vote of confidence in you. And ... or not a vote of confidence, we're going to ask everybody, are they happy that you ...

AG: Yeah.

IW: ... still remain as a governor. And they had that meeting, and Richard phoned me and said yeah, 100%, everybody ... it was in Port Talbot, what's that, every ... everybody.

AG: In agreement, um ...?

IW: What do you say about everybody?

AG: Ah, unanimous.

IW: Unanimous, it was an unanimous decision that I stay on ... on the governors.

AG: Okay, and ...

IW: They didn't write to me by the way, yeah.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: They didn't, no okay?

IW: No.

AG: Um, so when we shared this information with you, is that the first time that you've seen this information?

IW: It's the first time I've seen it ...

AG: Yeah.

IW: ... yes, but I was aware that this letter had gone, and um, I think that the local authority were aware because Aaron ... Aaron, the um, Education Officer for the um, secondary schools was ... had given the advice on what they needed to do, to have a meeting to discuss it.

AG: Okay, um, so you mentioned that you're still a governor of this school, and are you also a governor of another school, is that correct, yeah?

IW: Yes, yes, I'm a governor of Ysgol Goronwy Owen.

AG: Yeah, and again that hasn't been impacted as a consequence?

IW: No, no, the only one that I haven't mentioned ...

AG: Mm.

IW: ... is I'm a Chairman of the local um, Lifeboat Station.

AG: Any impact there, as a consequence of this?

IW: No, I ... when ... that was one of the first things I actually did, when you ... I should have told you when you asked earlier on, um, I went down um, the next day to see the coxswain, Alan, and I said look Alan, I've ... oh yeah, he said, well, we're not political you know.

AG: Yeah.

IW: And he said don't worry about it. And I said well, what about Poole, you know, because you know, we're run from Poole? Um, that's where the headquarters of the Lifeboat is.

AG: I see yeah.

IW: I said do you want to discuss it with anybody in Poole? And he said no, they'll be ... you know, they're not political. They don't ... they won't want to get involved in anything like this, he said.

AG: Yeah.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: So yeah.

AG: Okay, thank you. Okay, so we're going to go to statement of Dylan Williams, um ...

IW: Do you mind if I have a comfort break?

AG: Yeah, no, for sure, yeah.

IW: Is that okay?

AG: Yeah, how long do you need Councillor, five or 10 minutes?

IW: I'll just ... five minutes, I just need to go to the bathroom.

AG: Five minutes?

IW: Yes.

AG: Okay, we'll pop back then, at 11:12.

IW: Lovely, thank you very much, diolch yn fawr, I won't leave, I'll leave it open, okay.

AG: Yeah, no worries.

IW: Thanks.

AG: That's great, thank you.

IW: Thank you, bye.

HC: I'm just going to go grab a glass of water, okay Annie?

AG: Yeah. Hi.

IW: Are you okay?

AG: Heather's just nipped out to get a glass of water.

IW: Fine. So you're busy then are you?

AG: Indeed ((laughs)). That's an understatement isn't it Heather, at the moment, to us?

HC: Yeah.

AG: Fabulous okay. As we're back then, um, Councillor, if you're comfortable we'll proceed.

IW: Yes.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Um, only a few more questions now, you'll be glad to know, and then um, Heather may have a few questions for you, if that's okay.

IW: Okay.

AG: Okay, so we're going to have a look at Dylan Williams' statement, Heather, um, this will be page ... all the others I've written the page number next to my questions, but this one I've missed, managed to miss it, sorry. Okay, so it starts at page 171.

So we're going to go to paragraph 15 of his statement Heather, which is on 173 I think. Dylan's statement is obviously in Welsh.

IW: Yes.

AG: I ... I have um, a translation of that, for the ... for my benefit. Um, and all I want, I wanted to draw to your attention in here is um, paragraph 15, where he speaks um, from his perspective, about the impact that he felt that your comments had on the council.

Including um, that final sentence there, that he thinks or he ... you know, his opinion was that your actions had brought the council into disrepute. Um, do you consider that your comments brought the role of member or the council into disrepute? We've already talked about disrepute of yourself, yeah.

IW: Yes, yeah, yeah, there's ... well, without doubt, I think yes, yeah, yes.

AG: Yeah.

IW: Because it ... because it went public, and I think he ...

AG: Yeah.

IW: ... that's what he says you know, um, he said that he was ((spoken in Welsh)) which is um, very upset that we didn't have a chance to deal with this internally.

AG: Yeah.

IW: And I think that's reading between the lines, I think he would have liked maybe if Aled would have not gone to Virginia Crosby and Aled would have just brought this ... the matter up with him.

AG: Yeah.

IW: And we could have dealt with it internally. He actually told me really, that he thought you know, Aled should have come to you himself and said look, that's inappropriate, report yourself.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Mm.

IW: And ... and ... or apologise to me, and I would have done, you know, so yes.

AG: Yeah.

IW: Yeah, so it did ... it did yes, obviously, by um ... there was a ... I ... don't ... I can't understand how a ... you know, a councillor's comments from the back of beyond, would make it into the media without somebody who has some kind of influence.

Um, I think there was one about the Tory MP, who said that they should put a bomb in Anneliese Dodd's hotel room or something. And you know, lots ... these things, they just go and report it don't they?

AG: Mm.

IW: But it was in the Financial Times and stuff, and er, I just don't ... so there was some kind of political influence to get this in ... and it did have, and I think on ... on ... you know, Dylan was new and he's worked, you know, he's worked all of his career for Anglesey Council, and has done everything that he can to make it um, to be one ... a great officer.

And he most probably did feel exactly like that. And ... and I accept that that's how he felt. And I ... and I've ... you know, I've apologised to him a number of times.

AG: Of course.

IW: Yeah.

AG: Okay.

IW: I was with him yesterday, to be honest, yeah, he was in the ... in the Anglesey show, we were both a bit early, so we had a good chat for an hour, yes.

AG: Oh, nice. Love ... okay. So I think you've answered this question already, um, with the benefit of hindsight, would you have done anything differently?

IW: Well, you know, when I said ... it was unnecessary, I would have stopped talking after I'd mentioned ... I think I would have mentioned you know, The Ragged Trousered Philanthropist, because it ... it ... it was you know, yes, I wouldn't have ... I wouldn't have put that extra sentence in, no I don't think so, definitely not.

AG: Because you said at the beginning didn't you, you know, about stopping and thinking about your words, and ...

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Yes.

AG: ... and not allowing any sort of bias in ... to creep in and stuff like that?

IW: Yes, yes.

AG: So, um, going forward, um, assuming that you would be more cautious in your ... your choice of phrasing ...

IW: ((laughs))

AG: ((laughs))

IW: It is, it's affecting me, a great deal, because I suppose some might say oh yes, and he's gregarious and he's always bubbly and ... but I ... I ... I ... yeah, um, I think yeah, less is more, you know, yeah, don't say anything. You know, even though you might have feelings and ... and you know, I used to jump in at all occasions, and ... and express my ... my opinions.

But I don't any more, you know, no. So it has ...

AG: It's changed the way ... your approach to things, yeah.

IW: It has changed the way that I ... yes, look at things, yes definitely.

AG: Okay.

IW: Not look at things sorry, the way that I act.

AG: Act.

IW: The way that I act yes.

AG: Okay, thank you Councillor. Heather, did you just want to run through your questions?

HC: Yeah, if that's okay, um, just a few.

IW: Yeah.

HC: Um, the first one is really basic, er, was the whole meeting conducted in Welsh, the meeting that we're talking about?

AG: Yes.

HC: Yeah, that's fine.

IW: No, all our meetings are in Welsh, there is you know, um, we have translation facilities.

HC: Yeah, that's fine, that makes sense.

Case Reference: 202302251

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

IW: Yes.

HC: Um, and I think um, I think Aled is an independent, um, councillor, do you think you would have said it, if you'd known ... if any of the people there who you'd known to be Conservatives?

IW: No, I don't think I would, no.

HC: Yeah, and ...

IW: No, no, no, no, no, no, no, no.

HC: Yeah.

AG: So had a Conservative member been in that room on that board with you, it may have made you act differently?

IW: Yes, we haven't had a Conservative member since 2013, so it's something that's ... yeah, we ... yes, even though we did have 35 candidates put up in the last election, which is rare, but that's possibly because ...

AG: Mm.

IW: ... um, the MP had you know, done a lot of work to ... to ... to get those candidates yes. But now, we don't have, and haven't had for a long time.

HC: And I'm assuming like, I think you said in terms of the staff officers, you ... you think they were similar political background to you, but they obviously don't have to declare it or ... in the same way as ...

IW: Politically neutral, so no, no, I wouldn't ...

HC: Yeah.

IW: ... say that they're all a background that think like me, and maybe the ... the members do, um, I don't know how ... you know ...

HC: Yeah.

IW: ... I just know that ...

HC: Yeah.

IW: ... they know me, and they know my views, um, but I wouldn't say that they all share those views.

HC: Yeah.

IW: But that would be guessing and it's just supposition you know. They're all very professional.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

HC: Right okay, um, so it suppose it's possible that they, you know, could have Conservative views themselves?

IW: Yeah some might, I'm ... I'm not sure ...

HC: You couldn't ...

IW: We're ... you know, I mean, obviously we ... when you ... we respect their impartiality.

HC: Yeah, no, that's fine. And the only other thing is, I think it's because Aled said in his statement, he gave specific examples, you know, you've made very clear that it was ... I think you've described as an idiomatic phrase, and you know, you never had any literal intent whatsoever.

IW: No.

HC: But I suppose, you are aware that you know, politicians have been at significant risk?

IW: I am, and that's ... and I think that's ... one of the ... you know, and that did play on my mind I think, you know, that it could be viewed and interpreted like that, but er, yes, it did ... as I said, I ... I did go on this long downer and all these thoughts have gone round and round and round.

And I think, I don't know what depression is, but I think it's most probably concentrating on one thing and not being able to kind of ... so I have yeah, had long spells of just this thing going round and round in my head and thinking how stupid I was, to be perfectly honest with you.

HC: Yeah, no, that's fine. I ... so this is more out of interest, when you were the leader, did you have sort of any training or did any sort of additional protection about you know, danger to you as a political figure? Was there anything ... something you were aware of?

IW: I am aware of it, but I've always thought that ... is there a true danger to councillors? And ... and obviously we are in the public eye, but I've always thought ... um, because I remember that we made a decision not to um, publish our addresses on ... on the website and stuff.

And I said I think we're going a bit far here, you know, we ... we're ... we make the decision to stand as ... and I wouldn't call a councillor a politician to be perfectly honest. A councillor, we make the decision to stand to be ... to be councillors, because we want to help the public and we need to be ... er, they need to know where we are, what our phone numbers are, and how to contact us.

And come and see us if they want to talk to us. Um, I do understand that we do have ... society unfortunately is becoming er, more and more

extreme, and I do understand why maybe a lot of councillors now don't want to publish that information.

But um, I've always ... because I said I'm a product of my generation, you know, um, er, things are different today, to ... to when I grew up and er, and when I first became interested in ... in politics. But it's ... it's very sad I think, the position that we've reached today, to be honest with you.

HC: That's fine, there's nothing else, thank you.

IW: Thank you very much Heather, thank you.

AG: Thank you. So one final question, reflecting on everything that we've discussed today, um, do you think that the comment you made at that meeting on 12 July, June sorry, 2023, was capable of breaching Paragraphs 4B that we've discussed and Paragraph 61A of the Code?

IW: I do think they were capable of yeah, of being interp-, interpreted in that ... in that way, yes I do, yes.

AG: Thank you. Okay, so no further questions from our perspective, but if there's anything else that you would like to say, um, in relation to this matter, and the events that we've discussed, that we've not already covered, this really is your opportunity now. So is there ... is there anything else that you'd like to add to what we've already discussed?

IW: No, I just ... hopefully that you can underline my contrition and my shame, um, and ... and how I feel, and the fact that this wasn't made in an inflammatory way, it was frustration at the situation after such a long period of austerity and ...

AG: Mm.

IW: ... and yeah, and my sadness at, you know, that we're talking about poverty. But yeah, I under-, it's a genuine contrition, you know, I've um ... I think I've ... I've thought very long and hard and ... about it, and yes, and there's no way of denying that um, you know, they can ... it could be interpreted that I did not show respect and I did not show consideration.

So that's ... that's all I've got to say really, but I hope you can underline that, and ... and say that you know, Councillor Williams, you know, obviously regretted, really seriously regretted his ...

AG: Yeah.

IW: ... his er, his words.

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Well, you know, it's in the ... it will be in the transcript and it will absolutely be something that we will take into consideration, so thank you Councillor, we appreciate your ... your honesty, um, you know, in being able to share that with us.

Are you content now, that you've had a fair opportunity to say all the things that you want to say?

IW: Yes.

AG: Yes?

IW: And just one question.

AG: Yes.

IW: How long will we have to wait for ... because I .. I am ... yeah, I am rather upset that it's taken so long, it ...

AG: Of course.

IW: ... it ... because I think not the last email, but the email before, before that, I told Llinos that it was starting to prey on my mind and I wasn't sleeping and stuff. And ...

AG: Mm.

IW: ... um, I do feel that the ... the answer I got was ... didn't really take into consideration of that. He said go and talk to your s-, your monitoring officer. Well, what could the monitoring officer do, to offer me any ... any help you know?

AG: Yeah.

IW: So um, I do think it's on ... I'd just like to know you know, how ... will I get a letter next week, the week after that?

AG: So yeah, um, let me go through my closing statements.

IW: Okay.

AG: And then we'll talk about next steps, they may actually come up in the context of these next steps. Okay, so the interview is concluded other than a few administrative things that we'll discuss now. Um, we will send this recording to be transcribed, to the professional transcribers that I've already mentioned right at the start.

And once we have that back, we will send you a copy of that transcript, and you can also have a copy of this recording if you would like to have one.

The transcript usually takes about two weeks, so that ... that's your immediate sort of timeframe on that.

What happens next then, is that we ... the Ombudsman will need to consider all of the evidence that ... that you've considered, together with the transcript, and um, decide you know, is there any further ... anything else that we need to ... to look into?

Or you know, is the investigation complete in that sense? If it's deemed that there are no further enquiries to be made, nothing further to be asked of you, or anybody else, then the Ombudsman analyses the information, and decides what her conclusions should be. And whether a fin-, yeah, which of the four findings she can make.

So the four findings that the Ombudsman can make are, 1, no evidence of breach, um, your ... the second option is to determine that no action is required, um, in respect of matters considered. Third option is to make a referral to the Standards Committee, and fourth option is to make a referral to the Adjudication Panel for Wales.

So I can't tell you at this stage, which of those outcomes it will be. The latter outcome is the Standards Committee or the Adjudication referral, um, involve additional steps. So if that pro-, that ... those findings, one of those findings are going to be made, we issue a draft report, which you are entitled to see, and comment on.

And then the final report is issued thereafter, taking into consid-, into consideration any additional representations that you may make. So that prolongs that end of the cycle as well. So in terms of you know, thinking about when this will end, it's difficult, because I can't ... you know, I don't want to predetermine what the outcome could be.

But I can promise you that you'll have your transcript within about two weeks, by which time Llinos is back. This is a priority case for Llinos, to you know, sort of go through that ... those stages with the Ombudsman to determine if there's any ... anything further we need to look into.

Or do we proceed to analyse the evidence? So it will be a priority, so Llinos will be in touch with you thereafter then, to say we're moving to, you know, the stage of consideration of the ... the evidence. Or to you know, where we're starting to bring ... reach our conclusions of ... and determine as to which finding.

We're in the tricky position often, because the ... the legislation requires that investigations are conducted in private, which you'll have seen us say repeatedly. So it's very difficult often, to give very meaningful updates in terms of where we are.

But in terms of stages of the process, you will be able to be very clear with you as to what stage we're at, now that we're you know, at the end of the investigation. Um, just touching on those two ... two options that the Ombudsman has, so if she does consider that a referral is appropriate, um, as I said, you will be given a draft report and given the opportunity to see those conclusions and comment on them.

Conversely, if she decides that there's no evidence that a breach of the Code has occurred, then that just ... a report is written to that effect, and brings it to an end. Um, so you know, those options will be explored and considered and the most appropriate one determined.

So if there's no evidence of breach, it'll conclude a lot quicker than if any of the three options are pursued. But as I say, I will ask Llinos to give you as meaningful as an update as she possibly can, okay.

IW: Okay.

AG: So in closing this interview, um, just alluded to it already, I'd like to just take this opportunity to remind you that our investigations are conducted in private. We therefore ask you not to discuss the evidence that you've ... that we've shared with you, the bundle.

Um, or that you've shared with me today, with anybody other than your representatives, or a legal advisor, if you have one. So this will extend to the transcript as well, that we send to you, when that comes back. And any draft report if we issue a draft report.

Um, it's particularly important that you don't discuss matters relating to the complaint, or the investigation, with anyone, especially anyone who's a witness or has some involvement in the matter. And um, obviously if you fail to do that, disclosure of that information um, could amount to a breach ... an additional breach of the Code.

So there's nothing else for me to add. We've discussed timeframes a little bit there, and I appreciate that's still a bit vague, because there are still so many options, but as I say, I give you my re-, reassurance, that Llinos is working on this as a priority, when she's back from leave.

And that she will, you know, give you as meaningful a ... an update as she progresses through the stages, as she possibly can.

IW: Okay, thank you.

AG: Okay. So there's nothing else from our perspective, um, if there's nothing else that you want to say or ask, Councillor, I'm going to draw the interviews to a close now, and stop the recording.

IW: No, I'm er ...

Councillor's Name: Councillor Ieuan Williams

AG: Okay.

IW: ... I just thank you.

AG: No, thank you, we really appreciate the time that you've given us today, um, and I appreciate your frustrations with the time taken to get to this point in the process. Um, but as I say, you know, please take the assurance that ... that this is a priority case, and we will ... our aim is definitely to bring it as to a conclusion for you as quickly as we possibly can.

IW: That would be great, thank you.

AG: Okay, okay, so Llinos, by the time the transcript comes back, Llinos will be back so she will send that transcript on to you, of today's interview, okay.

IW: Okay.

AG: If you've got any questions in the meantime, I'm ... I'm working for these next couple of weeks, so you can email me directly.

IW: Okay, thanks.

AG: Okay, right, so the time is 11:30 and I am going to stop the recording... there we go.

Atodiad 8

Trin eraill â pharch ac ystyriaeth
Gweler paragraff 4(b)

Gall sylwadau gwleidyddol
arwain at hawliau Erthygl 10

- 2.7 Wrth ymgymryd â'ch rôl fel aelod, rhaid i chi ddangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill.** Rwy'n disgwyl i aelodau roi'r un cwrteisi ac ystyriaeth i'r cyhoedd, cydweithwyr, gwrthwynebwyr a swyddogion ag y maent yn eu dangos i eraill yn eu bywydau bob dydd. Nid yw hyn yn golygu na allwch gymryd rhan mewn dadl gadarn gyda gwrthwynebwyr gwleidyddol, ond rhaid ei fesur.
- 2.8** Mae Erthygl 10 o'r Siarter Hawliau Dynol Ewrop (ECHR) yn rhoi hawl i ryddid mynegiant a gwybodaeth, yn amodol ar gyfyngiadau penodol. Mae rhyddid mynegiant yn hawl sy'n berthnasol i'r holl wybodaeth a syniadau, nid dim ond y rhai sy'n cael eu hystyried yn ffafriol. Fodd bynnag, mae'n hawl y gellir ei chyfyngu mewn rhai amgylchiadau, er enghraifft, i ddiogelu hawliau a buddiannau pobl eraill.
- 2.9** Mae eich rhyddid mynegiant fel aelod etholedig yn denu gwell amddiffyniad pan fyddwch yn gwneud sylwadau gwleidyddol eu natur. Felly, ystyrir bod beirniadu syniadau a barn y gwrthbleidiau yn rhan o ddadl ddemocrataidd, ac mae'n annhebygol y byddai sylwadau o'r fath byth yn cael eu hystyried fel rhai sy'n torri'r Cod.
- 2.10** Nid yw sylwadau "gwleidyddol" wedi'u cyfyngu i'r rhai a wneir yn siambr y cyngor ac, er enghraifft, maent yn cynnwys sylwadau y gall aelodau eu gwneud yn gyffredinol ar bolisiau eu hawdurdod neu am eu gwrthwynebwyr gwleidyddol. Felly, oni bai bod y sylwadau'n sarhaus neu'n warthus iawn, mae'n annhebygol y byddaf yn ymchwilio i gŵyn am sylwadau a wnaethpwyd yn y cyd-destun hwn a byddaf yn awgrymu bod angen i'r aelod sydd wedi'i dramgwyddo fod yn fwy "croendew", fel y nodir gan yr Uchel Lys.

- 2.11 Efallai y byddaf hefyd yn gwrthod ymchwilio i gŵyn lle mae'r aelod wedi codi materion "gwleidyddol" gyda swyddogion. Fodd bynnag, ni fyddai hyn yn cynnwys bygythiadau i sefyllfa neu les swyddog. Mae cyfraith achosion ddiweddar wedi cadarnhau y dylai swyddogion cyngor gael eu hamddiffyn rhag sylwadau diangen a allai gael effaith andwyol ar brosesau gweinyddu da ac mae'n datgan ei bod er budd y cyhoedd nad yw swyddogion yn destun sylwadau diangen sy'n eu rhwystro rhag cyflawni eu dyletswyddau neu danseilio hyder y cyhoedd yn y weinyddiaeth. Wedi dweud hynny, bydd disgwyl hefyd i swyddogion sydd mewn swyddi uwch, er enghraifft Prif Weithredwyr neu Benaethiaid Gwasanaethau, fod yn fwy cadarn.
- 2.12 Er fy mod yn cydnabod y gall dadl wleidyddol, ar adegau, fynd yn danbaid, ni ddylid defnyddio'r hawl i ryddid mynegiant fel esgus dros ymddygiad gwael yn gyffredinol. Gall ymddygiad gwael o'r fath amharu ar rôl aelodau yng ngolwg y cyhoedd.
- 2.13 Wrth ystyried cwynion o'r fath, byddaf yn ystyried amgylchiadau penodol yr achos; a oedd gan yr aelod hawl, yn fy marn i, i holi'r swyddog dan sylw, a oedd ymgais i figwth neu danseilio'r swyddog a chynnwys a chyd-destun yr hyn a ddywedwyd.

Enghraifft 7

Penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod Cadeirydd Cyngor Cymuned wedi anfon nifer o negeseuon ebost yn cynnwys sylwadau beirniadol amhriodol at aelod arall o'r Cyngor. Cafodd dwy o'r negeseuon ebost, gan gynnwys un a oedd yn cynnwys sylwadau bychanus am arferion hylendid yr aelod, eu copïo i aelodau eraill o'r Cyngor. Cadarnhaodd un ebost fod y Cadeirydd wedi dweud wrth y Clerc i beidio â derbyn negeseuon ebost pellach gan yr aelod oherwydd ei "sylwadau coeglyd ac ymosodol", nes bod yr aelod "wedi dysgu sut i ymddwyn a chyfleu [ei hun] mewn modd sy'n addas i gynghorydd." Anfonodd y Cadeirydd ebost beirniadol o'r aelod hefyd at aelod o'r cyhoedd. Penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod y negeseuon ebost yn gyfystyr â methiant i ddangos parch ac ystyriaeth i'r aelod arall, yn groes i baragraff 4(b) o'r Cod, ac wedi dwyn anfri ar y Cyngor yn groes i baragraff 6(1)(a).

Canfu Tribiwnlys Apêl Panel Dyfarnu Cymru fod y Cadeirydd wedi anfon dwy o'r negeseuon ebost fel rhai personol yn hytrach na rhai swyddogol. Ystyriodd y Tribiwnlys yr holl negeseuon ebost a oedd yn cynnwys ymosodiad ar ryw ffurf neu'i gilydd ar hawliau ac enw da'r aelod arall. Fodd bynnag, penderfynodd y Tribiwnlys, er eu bod yn cynnwys gwrthdaro, nad oedd y sylwadau'n sarhaus ac roeddent yn wleidyddol eu natur yn bennaf ac yn sicrhau gwell amddiffyniad i Erthygl 10 o'r ECHR. Penderfynodd y Tribiwnlys mai bwriad yr ebost am arferion hylendid yr aelod oedd tynnu coes ac nad oedd wedi'i anfon yn faleisus, er ei fod yn cydnabod y gallai'r aelod fod wedi'i ystyried felly. Penderfynodd y Tribiwnlys hefyd fod gwahardd yr aelod a oedd yn cyfathrebu â'r Clerc yn ymgais wirioneddol i amddiffyn y Clerc rhag negeseuon ebost amhriodol gan yr aelod. Cafodd penderfyniad y Pwyllgor Safonau ei wrthdroi a chafodd y gosb ei diddymu.

Enghraifft 8

Ysgrifennodd aelod o Gyngor Tref llythyr at Ddirprwy Weinidog Llywodraeth Cynulliad Cymru ar y pryd am un o gyflogeion Cyngor Sir, ac anfonodd gopi at y Cyngor hefyd. Yn y llythyr, cwestiynodd yr aelod gymhwysedd a chymhelliant y cyflogai a gwnaeth nifer o sylwadau o natur ddirmygus a phersonol am y cyflogai a'i bartneriaethau cyswllt. Cododd fater cyfunrhywiol a chyfeiriodd ato fel "anabledd enwog" a bod pobl hoyw yn "elynion y mae angen eu dileu". Cyfeiriwyd yr aelod at Banel Dyfarnu Cymru.

Penderfynodd y Panel fod yr aelod wedi torri amodau paragraff 4(b) gan ei fod wedi methu dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill. Nododd hefyd fod ei ymddygiad wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod yn groes i baragraff 6(1)(a) o'r Cod.

Enghraifft 9

Aeth aelod o Gyngor Sir gydag etholwr i'w chefnogi mewn gwrandawriad yn y Llys Sirol o gais i atal gwarant am feddiant o'i heiddo cyngor ar rent, yr oedd Cyngor yr aelod wedi'i gyflwyno. Gwrthodwyd y cais. Daeth nifer o swyddogion y Cyngor i'r gwrandawriad, gan gynnwys Rheolwr y Tîm Cyllid. Yn dilyn y gwrandawriad, gwnaeth yr aelod sylwadau o flaen y swyddogion a'i etholwr a oedd, yn ôl y Panel Dyfarnu, yn fygythiad yn erbyn parhau i gyflogi un o'r swyddogion. Nododd y Panel fod gwahaniaeth sylweddol

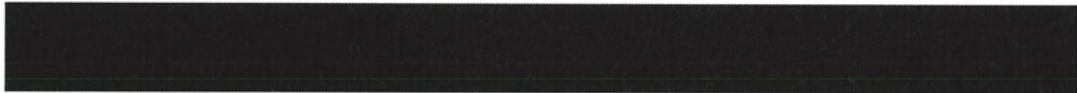
mewn pŵer rhwng y swyddog, a oedd mewn swydd llawer is na Chyfarwyddwr, a'r aelod dan sylw fel ei lled-gyflogwr. Roedd y Panel o'r farn nad oedd hawl yr aelod i ryddid mynegiant yn drech na hawl y swyddog i beidio ag wynebu sylwadau amhriodol, na diddordeb y cyhoedd mewn gallu swyddogion i gyflawni eu dyletswyddau. Penderfynodd y Panel mai bwriad ymddygiad yr aelod oedd cynhyrfu'r swyddog a'i gwneud i ofni ei bod am golli ei swydd yn y dyfodol ac, o'r herwydd, roedd yn gyfystyr â thorri paragraff 4(b). Penderfynodd y Tribiwnlys hefyd fod ymddygiad yr aelod yn gyfystyr â bwlio'r swyddog dan sylw yn groes i baragraff 4(c).

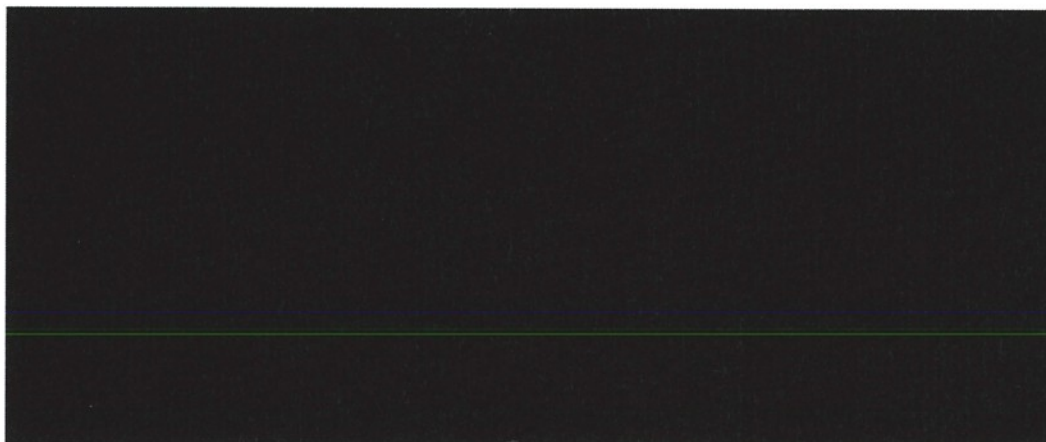
Enghraifft 10

Mewn cyfarfod a drefnwyd yn honedig i drafod materion y Cabinet, manteisiodd Arweinydd Cyngor Bwrdeistref Sirol ar y cyfle i herio perfformiad Prif Weithredwr y Cyngor yn lle hynny. Gwnaeth hyn gerbron aelod arall o'r Cyngor ac aelodau o dîm rheoli'r Cyngor, a oedd yn is-weithwyr i'r Prif Weithredwr. Nododd y Panel Dyfarnu na wnaeth yr Arweinydd unrhyw ymgais i gadw at brotocol y Cyngor ar gysylltiadau aelodau / swyddogion. Ni roddodd unrhyw awgrym i'r Prif Weithredwr cyn y cyfarfod ei fod yn bwriadu codi materion yn ymwneud â pherfformiad. Daeth y Panel i'r casgliad bod ymddygiad yr Arweinydd tuag at y Prif Weithredwr yn amhriodol, yn tarfu ac yn gyfystyr â methiant i ddangos parch ac ystyriaeth, yn groes i baragraff 4(b) o'r Cod.

Ystyriwch eich ymddygiad o
safbwynt y person arall

Anfri

Gweler paragraff 6(1)(a)

Gall unrhyw aelod sy'n ymddwyn
yn anufudd achosi anfri

2.31 Ni ddylech ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ystyried ei bod yn dwyn anfri ar eich swyddfa neu awdurdod ar unrhyw adeg.

Fel aelod, mae eich gweithredoedd a'ch ymddygiad yn destun mwy o graffu na rhai aelodau cyffredin o'r cyhoedd. Dylech fod yn ymwybodol y gallai eich gweithredoedd yn eich bywyd cyhoeddus a phreifat gael effaith niweidiol ar ganfyddiad y cyhoedd o'ch swydd fel aelod, neu eich awdurdod yn ei gyfanrwydd. Dylech hefyd sicrhau nad ydych yn cymryd rhan mewn unrhyw ymddygiad a allai amharu ar ymchwiliad a gynhelir gennyf fi neu'ch Swyddog Monitro, gan y gallai hyn hefyd fod yn anfri (gweler hefyd paragraff 6(2)).

2.32 Wrth ystyried a yw ymddygiad aelod yn arwydd o ddwyn anfri ar ei swydd neu ar ei awdurdod, byddaf yn ystyried ei weithredoedd o safbwynt aelod rhesymol o'r cyhoedd. Mae'n debygol y bydd gweithredoedd yr aelodau hynny mewn swyddi uwch, megis yr Arweinydd, Aelod Gweithrediaeth neu Gadeirydd y Pwyllgor, yn denu disgwyliadau uwch ymysg y cyhoedd a mwy o graffu nag aelodau cyffredin. Felly, mae'n fwy tebygol y bydd ymddygiad amhriodol gan aelodau o'r fath yn niweidio hyder y cyhoedd ac yn cael ei weld fel rhywbeth sy'n dwyn anfri ar eu swydd a'u hawdurdod. Nid yw hyn yn golygu na all ymddygiad amhriodol gan aelodau cyffredin byth ddwyn anfri ar eu hawdurdod.

- 2.33 Bydd ymddygiad anonest a thwyll yn dwyn anfri ar eich awdurdod, yn ogystal ag ymddygiad sy'n arwain at gollfarn droseddol, yn enwedig os yw'n cynnwys ymddygiad anonest, bygythiol neu dreisgar, hyd yn oed os yw'r ymddygiad yn digwydd yn eich bywyd preifat.
- 2.34 Er bod gennych yr hawl i ryddid mynegiant, nid yw hyn yn anghyfyngedig a gellid ystyried bod gwneud beirniadaeth annheg neu anghywir o'ch awdurdod mewn maes cyhoeddus yn dwyn anfri ar eich awdurdod. Yn yr un modd, gallai negeseuon ebost amhriodol neu ddefnydd diofal neu anghyfrifol o gyfryngau cymdeithasol ddwyn anfri ar swydd yr aelod, o gofio rôl arweinyddiaeth gymunedol aelodau. Mae achosion a ystyriwyd gan y Panel Dyfarnu wedi dangos y bydd ymddygiad o'r fath yn aml yn cael ei ystyried yn achos difrifol o dorri'r Cod.
- 2.35 Rhaid i chi hefyd ymddwyn yn briodol gydag eraill o fewn cyfyngiadau adeilad eich awdurdod, boed hynny'n gyhoeddus neu fel arall.

Enghraifft 18

Ceisiodd Cyngorydd Cymuned gael gostyngiad ar bryniant preifat o siop drwy ddweud ei fod yn cael ei brynu ar ran y Cyngor Cymuned. Pan wrthodwyd ei gais am ddisgownt, roedd yn ymddwyn yn sarhaus tuag at y perchennog a dau aelod o'i staff ac yn bygwth y busnes. Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod wedi ceisio cael mantais amhriodol iddo'i hun drwy gamliwio'r pryniant fel un ar ran y Cyngor, ac roedd y ffordd yr oedd yn cam-drin y staff wedi dwyn anfri ar ei swydd fel aelod.

Enghraifft 19

Wrth weithredu'n breifat, cafodd aelod o Gyngor Bwrdeistref Sirol gollfarn droseddol am ymosodiad cyffredin o ganlyniad i gyffwrdd coes menyw heb ganiatâd, a achosodd ofid iddi. Clywodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod yn derbyn bod ei ymddygiad yn annerbyniol a'i fod wedi pledio'n euog i'r drosedd yn y Llysoedd. Penderfynodd y Panel fod y gollfarn a'r cyhoeddusrwydd negyddol a oedd yn gysylltiedig â'r achos wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod, yn groes i baragraff 6(1)(a) o'r Cod.

MAE'R DUDALEN HON WEDI'I GADAEI YN WAG YN FWRIADOL

Atodiad 9

Complaint Reference: EFW7HAKH

Your details

Title

■

Forename(s)

■

Surname

■

House name/number and Street

■

Address Line 2

■

Address Line 3

Town

■

County

[REDACTED]

Postcode

[REDACTED]

Country

[REDACTED]

Phone

[REDACTED]

Mobile

[REDACTED]

Email

[REDACTED]

How would you prefer us to contact you?

Email

Are you filling this form out on behalf of someone else?

No

Please choose your preferred language for communicating with us.

English

Your Complaint

Organisation Type

Local Authority

Organisation

Isle of Anglesey County Council

Organisation Address

Council Offices, Llangefni, Anglesey, LL77 7TW

Councillor/Panel Members Name

Ieuan Williams

Explain how the individual has breached the Code of Conduct.

Please say which or refer to the paragraphs of the "Code" you think the member has breached.

Please also include the names and contact details of any witnesses relevant to your complaint.

Cllr Williams has breached Anglesey Council's code of conduct Section 4 (b) and (d) and Section 6 (1) (a). He has failed to meet the Nolan Principles in particular those of Objectivity and Leadership.

When Cllr Williams was Deputy Leader of the Council and Portfolio holder for education he made the following comment in a Council meeting: "All Tories should be shot". The Chief Executive of the Council, Dylan Williams, then said that the comment should not be minuted.

Had he made that comment concerning religion, sexuality, gender, etc, it would be classified as a hate crime. As it stands it is wrong that a Councillor, who should be impartial and representing all his constituents, should feel making such a comment is appropriate. It is particularly wrong when that Councillor is also in a position of leadership within the Council.

It concerns me that this Councillor is still in office and that, had someone at the meeting not blown the whistle on him, no action would have been taken by the Council. It was only after the whistleblower stepped in that Cllr Williams stepped down from his Deputy/Portfolio roles (but only whilst he puts himself through the Council's internal standards processes).

Cllr Williams remains a county councillor, community councillor and school governor (primary and secondary).

Cllr Williams has admitted that he made the comment and it has been reported in the press <https://news.sky.com/story/anglesey-council-deputy-leader-who-said-all-tories-should-be-shot-stands-down-12902109>

I have submitted a complaint to the Council and attach my complaint and their response.

Supporting Documents

- council reply.docx
- complaint (1).pdf

Declaration

I wish for the Public Services Ombudsman for Wales to consider my complaint.

I understand that my identity will be disclosed to the member who I am making a complaint against and my complaint form and all material supplied with it may be disclosed in full or in part to the member who I am making a complaint against and that this information may become public knowledge. This information will also usually be disclosed to the Monitoring Officer and Clerk (where applicable) of the appropriate Council."

I understand that I may be required to give spoken evidence in public in support of my complaint to the authority's standards committee, or any case tribunal which may be appointed to consider any report which the Ombudsman may issue if he decides to investigate my complaint.

Privacy

When considering your complaint, the Public Services Ombudsman for Wales will process your personal information, which may include health or social services records if your complaint relates to one of these areas. Further information about how we process your personal information is available in the Privacy Notice for Complainants & Representatives [here](#). A copy of this notice will also be attached to your confirmation email.

Good Morning [REDACTED]

I write to you to acknowledge receiving your Online Submission to the Council on the 20th June 2023 which was given the following reference 'GE-525432788'

Historically the Authority have interpreted that complaints against members are outside the Council's corporate complaints procedure (Information Leaflet Attached). That relates to complaints about the quality of service and after those the Council has responsibility for them to deliver that service - so officers who are employed by the Council or contractors who provide a service under contract to the Council .

The status of elected members is different as they are not accountable to the Council or perform a service on behalf of the Council.

Therefore as your complaint relates to elected members, we as an Authority are not able to investigate.

You can however make a direct complaint against Elected Members to the Public Services Ombudsman and I note the contact details below.

<https://www.ombudsman.wales/how-to-complain/>

Public Services Ombudsman for Wales

1 Ffordd yr Hen Gae, Pencoed

CF35 5LJ

Telephone: [0300 790 0203](tel:03007900203)

Email:- ask@ombudsman.wales

[REDACTED]
Swyddog Gwybodaeth Corfforaethol a
Chwynion

Make an official complaint

EN

If you have a general complaint, enquiry or comment about Isle of Anglesey County Council or about council services please fill in our General enquiry form or contact the service in question.

If your problem cannot be settled by other means, you can make an **official** complaint using this form.

Title

First names *

Last name *

Email address

Mobile phone

Home phone

Postcode *

Search for address

Choose address *

If you cannot find your address in the list, you can enter your address manually.

☐ I cannot find my address

Details of the complaint

What type of complaint do you want to make? *

- ☐ Social Services
- ☐ Any other complaint

Are you making the complaint on behalf of someone else? *

Which service does this complaint refer to? *

Democratic Services

Section: *

☐ Democratic Services

What do you think we did wrong? *

This is not a complaint about the Democratic Services Department. It is a complaint about the former Deputy Leader of the Council, Ieuan Williams and his comment that "all Tories should be shot", and the fact that the Chief Executive apparently asked that the comment not be minuted. [REDACTED] and someone who has stood as a Conservative in local elections I find the comments to be potentially inciting hatred and putting a specific group of people at risk. If he had said that about any other group of people it would have been called out as what it is - a hate crime or a hate incident. For someone in a position of leadership, someone who should command respect and represent everyone on

How have you been affected? *

It has taken several days for me to lodge this complaint because I didn't want it to be a knee-jerk reaction. I wanted to wait and see how I felt after a few days. I have now done that.

Personally I feel like I have a target on my head. If he had said "all women should be shot" I'd feel like that. If he'd said "all parents should be shot" I'd feel like that. But because it's a political comment it seems to be being passed off as in some way acceptable.

As someone who stood in a local election as a Conservative [REDACTED] I now feel threatened and nervous when I am out, particularly as [REDACTED]
[REDACTED] - what happens if she gets targeted?

What do you think should be done to put things right? *

I think this complaint should be taken seriously. I know that the councillor has resigned from a leadership role but he is still a councillor, still being paid to represent the whole community and, to my understanding, is only going through an internal procedure. The Council should be taking this much more seriously or it just looks like it's acceptable behaviour. I believe that Cllr Williams should stand down and there should be a full and public apology from him and the

When did you first become aware of the problem? *

- ☐ Recently
- ☐ Within the last 6 months
- ☐ Approximately 12 months ago
- ☐ More than 12 months ago

Choose Date (if known) *

13/06/2023

Have you already put your concern to the staff responsible for delivering the service? *

- ☐ Yes
- ☐ No
- ☐ Not applicable

Please upload any evidence you have that may support your complaint (if safe and legal)

Drop files here to upload -

 upload

Uploaded: 0 of 3

How would you prefer to be contacted? *

Email

Please let us know if you want us to communicate with you in any way other than Welsh or English.

We may need to contact you regarding this request. What is your preferred language? *

- ☐ Welsh
- ☐ English
- ☐ Bilingual

Services A to Z (/en/MyServices)

www.anglesey.gov.wales

Privacy Policy (<https://www.anglesey.gov.wales/en/Privacy-and-cookies.aspx>)

**Penderfyniad a gyhoeddwyd o dan baragraff 69(2) o
Ddeddf Llywodraeth Leol 2000
Rhif Achos: 202303311
Cwyn yn erbyn y Cyngorydd Ieuan Williams o
Gyngor Sir Ynys Môn (“yr Aelod”)**

Crynodeb o’r gŵyn

Honnwyd bod yr aelod wedi dweud ‘dylid saethu pob Tori’ yn ystod cyfarfod y Cyngor.

Sut rydym yn penderfynu a ddylid ymchwilio

I benderfynu a ddylid ymchwilio i achos o dorri’r Cod Ymddygiad (“y Cod”), defnyddiwn brawf 2-gam. Yn gyntaf, ystyriwn a oes tystiolaeth i awgrymu y gallai’r Cod fod wedi’i dorri. Yn ail, ystyriwn a yw ystyried y materion y cwynir amdanynt er budd y cyhoedd. Ystyriwn nifer o ffactorau budd y cyhoedd megis:

- difrifoldeb yr ymddygiad honedig.
- a yw’r aelod wedi camddefnyddio’r ymddiriedaeth ynddynt neu wedi ceisio ennill, iddo’i hun neu i eraill, ar draul y cyhoedd
- a oes angen ymchwiliad i gynnal hyder y cyhoedd mewn aelodau etholedig
- a yw ymchwiliad yn gymesur o dan yr amgylchiadau neu a fyddai’n briodol cyfeirio at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru, os caiff y mater ei brofi.

Fy Mhenderfyniad

(1) A oes tystiolaeth i awgrymu a fu achosion o dorri’r Cod

Gall y materion y cwynir amdanynt fod yn gyfystyr â thorri’r Cod.

(2) A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd

Mae'r Ombwdsmon eisoes yn y broses o ymchwilio i gŵyn union o'r un fath. Nid yw ymchwilio i'r gŵyn hon felly er budd y cyhoedd. Bydd yr Achwynydd yn cael gwybod am ganlyniad ymchwiliad yr Ombwdsmon.

Canlyniad

Ni ddylid ymchwilio i'r gŵyn.

Yn gywir

Llinos Lake

Swyddog Ymchwilio/Investigation Officer

Tudalen 2 o 2

ombwdsmon.cymru
holwch@ombwdsmon.cymru
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
Rydym yn hapus i dderbyn ac
ymateb i ohebiaeth yn y Gymraeg.

ombudsman.wales
ask@ombudsman.wales
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
We are happy to accept and respond
to correspondence in Welsh.

Schedule of Unused Material held by PSOW

| Code of Conduct Investigation
Accused Member: Councillor Ieuan Williams
Council: Isle of Anglesey County Council | | PSOW Case Ref:
Ref: 202302251 |
|---|--|--|
| No | Description of Material | Relied upon |
| 1. | Email from the Council's Legal Service Manager advising self-referral likely – 16/06/23 | No |
| 2. | Email from MO outlining evidence sent – 23/08/23 | No |
| 3. | Email from MO outlining evidence sent – 20/02/24 | No |
| 4. | Recording of interview with [REDACTED] – 11/03/24 | Yes – statement available at Appendix 6 |
| 5. | Recording of interview with Mr Dylan Williams – 19/03/24 | Yes – statement available at Appendix 6 |
| 6. | Draft Witness Statement sent to Mr Dylan Williams – 21/03/24 | No |
| 7. | Email from Mr Dylan Williams re Witness Statement – 25/03/24 | No |
| 8. | Recording of interview with Llinos Medi MS - | Yes – statement available at Appendix 6 |
| 9. | Draft Witness Statement sent to Councillor Aled Morris Jones – 23/04/24 | No |
| 10. | Recording of telephone call with Councillor Aled Morris Jones re Witness Statement – 7/05/24 | No |
| 11. | Email from Llinos Medi MS re Witness Statement – 15/05/24 | No |
| 12. | Recording of Interview with Councillor Ieuan Williams – 14/08/24 | No – Agreed transcript relied upon (available at Appendix 7) |

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Schedule of Sensitive Unused Material held by PSOW

Code of Conduct Investigation
Accused Member: Councillor Ieuan Williams
Council: Isle of Anglesey County Council		PSOW Case Ref:
Ref: 202302251
No	Description of Material	Sensitive
1.	Telephone call notes made by Mr Dylan Williams	Yes

Cwyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn
cyfeirnod 202302251

FFURFLEN A

Ymateb yr Aelod i'r dystiolaeth sydd wedi ei gynnwys yn yr adroddiad achos

Os gwelwch yn dda, rhowch fanylion rhif unrhyw baragraff o fewn yr adroddiad achos lle rydych yn anghytuno gyda ffeithiau'r achos, a rhowch eich rhesymau a'ch cynnig amgen. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Rhif y paragraff yn yr adroddiad ymchwiliadol	Eich rhesymeg dros anghytuno gyda'r canfyddiad o ffaith sydd wedi ei ddarparu yn y paragraff yna	Eich awgrymiad ar sut ddylai'r paragraff yma gael ei ddarllen
Nid wyf yn anghytuno efo'r ffeithiau fel maent wedi eu gosod yn yr adroddiad		

Cwyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn
cyfeirnod 202302251

FFURFLEN B

Tystiolaeth arall sy'n berthnasol i'r gŵyn

Eglurwch isod unrhyw dystiolaeth rydych chi o'r farn sy'n berthnasol ar gyfer y gŵyn yn eich herbyn. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Rhif paragraff	Manylion y dystiolaeth
	Nid wyf yn anghytuno gyda canfyddiad yr Ombwdsmon. Efallai gall y pwyllgor gymryd i ystyriaeth bod y sylw wedi ei wneud mewn cyfarfod preifat ac hefyd y cyd-destun – sgwrs am dlodi, mater rwyf yn angerddol amdano.

Cwyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cyngorydd Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn
cyfeirnod 202302251

FFURFLEN C

Cynrychioladau i'w hystyried os bydd canfyddiad bod Aelod wedi methu â dilyn y Cod Ymddygiad

Ni ddylech gwblhau'r ffurflen hon oni bai eich bod yn cytuno gyda'r canfyddiadau yn yr adroddiad ymchwiliadol eich bod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad

Eglurwch isod unrhyw ffactorau y dylai'r Pwyllgor Safonau eu hystyried os bydd yn dod i gasgliad eich bod wedi methu â dilyn y Cod Ymddygiad. Nodwch os gwelwch yn dda nad oes unrhyw ganfyddiad wedi ei wneud hyd yma. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Rhif paragraff	Ffactorau y dylai'r Pwyllgor Safonau eu hystyried pan yn penderfynu os bydd am geryddu, atal dros dro neu atal yn rhannol
	Hoffwn i'r pwyllgor ystyried y camau lliniaru gymerais yn dilyn gwneud y sylw –
Mi wnes ymddiheuro i bawb oedd yn y cyfarfod.
Sefais i lawr o fod yn Ddirprwy Arweinydd ac yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith.
Adroddais fy hun yn gyntaf i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau ac wedyn i'r Omwdsmon.
	Rwyf yn gyngorydd ers 2008 ac wedi gweithio yn gydwybodol ers hyn. Rwyf yn cymryd y swydd o ddifrif ac yn gweithio'n galed yn y gymdeithas leol.

Mae'r achos wedi rhygnu ymlaen am bron i ddwy flynedd erbyn hyn ac mae hyn wedi cael cryn effaith arnaf. |
| | |

Cwyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd
Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn cyfeirnod
202302251

FFURFLEN D

Trefniadau ar gyfer gwrandawiadau'r Pwyllgor Safonau

Ticiwch y bocsus perthnasol, os gwelwch yn dda.

1	Ydych chi'n bwriadu mynychu gwrandawriad y Pwyllgor Safonau ar y dyddiad y cynnigir yn y llythyr amgaedig? Os "Nac Ydw", eglurwch pam, os gwelwch yn dda.	<p>Ydw
☐ X   Nac Ydw
☐</p>	Rheswm:
2	Ydych chi'n mynd i gyflwyno eich achos eich hun?	<p>Ydw
☐ X   Nac Ydw
☐</p>	
3	Os nad ydych yn cyflwyno eich achos eich hun, a fydd cynrychiolydd yn cyflwyno ar eich rhan? Os "Bydd", nodwch enw eich cynrychiolydd, os gwelwch yn dda.	<p>Bydd
☐   Na fydd
☐</p>	Enw:
4	Ydy eich cynrychiolydd yn Gyfreithiwr neu Far-gyfreithiwr? Os "Ydi", rhowch fanylion eu cymwysterau, os gwelwch yn dda. Yna ewch i Gwestiwn 6. Os "Nac ydi", ewch i Gwestiwn 5, os gwelwch yn dda.	<p>Ydi
☐   Nac Ydi
☐</p>	Cymwysterau:
5	Oes gan eich cynrychiolydd unrhyw gysylltiad gyda eich achos? Os "Oes", rhowch fanylion, os gwelwch yn dda.	<p>Oes
☐   Nac Oes
☐</p>	Manylion:

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

6	Ydych chi'n bwriadu galw unrhyw dystion? Os ydych, llenwch Ffurflen E, os gwelwch yn dda.	<p>Ydw
☐   Nac Ydw
☒ X</p>	
7	Oes gennych chi, eich cynrychiolydd neu eich tystion unrhyw anhawsterau mynediad neu unrhyw ofynion eraill? (e.e. oes angen mynediad cadair olwyn?) Os "Oes", rhwch fanylion os gwelwch yn dda.	<p>Oes
☐   Nac Oes
☐</p>	Manylion:
8	Ydych chi, eich cynrychiolydd neu eich tystion angen cyfieithydd? Oes "Oes", rhwch fanylion, os gwelwch yn dda.	<p>Oes
☐   Nac Oes
☐</p>	Manylion:
9	Ydych chi eisiau unrhyw ran o'r gwrandawriad gael ei gynnal yn breifat? Os "oes", rhwch resymau, os gwelwch yn dda.	<p>Oes
☐   Nac Oes
☐</p>	Rhesymau:
10	<p>Do you want any part of the relevant documents to be withheld from public inspection?
Ydych chi eisiau i unrhyw ran o'r dogfennau perthnasol beidio cael eu cyhoeddi?</p> <p>Os "Oes", rhwch resymau, os gwelwch yn dda.</p>	<p>Oes
☐   Nac Oes
☐</p>	<p>Rhesymau:
Hapus i dderbyn Cyngor y Swyddog Monitro</p>

Cwyn hunan-gyfeiriedig a wnaed gan y Cynghorydd
Ieuan Williams o Gyngor Sir Ynys Môn cyfeirnod
202302251

FFURFLEN E

Manylion y tystion rydych yn dymuno eu galw:

Bydd angen i chi gwblhau Ffurflen E ar wahân ar gyfer pob tyst. Defnyddiwch cymaint o ffurflenni â sy'n berthnasol.

Enw'r Tyst:			
Rhif y Tyst:			
a	<p>A fydd y tyst yn rhoi
tystiolaeth ynghylch yr
honiad?   Os "Bydd", a wnewch
chi gynnwys amlinelliad
o'r dystiolaeth a roddir
gan y tyst, os gwelwch
yn dda.</p>	<p>Bydd
☐   Na
Fydd
☐</p>	Amlinelliad o'r dystiolaeth:
b	<p>A fydd y tyst yn rhoi
tystiolaeth ynghylch pa
weithred y dylai'r
Pwyllgor safonau ei
ddilyn, os bydd yn
canfod na chafodd y
Cod Ymddygiad ei
ddilyn?   Os "Bydd", a wnewch
chi gynnwys amlinelliad
o'r dystiolaeth a roddir
gan y tyst, os gwelwch
yn dda.</p>	<p>Bydd
☐   Na
Fydd
☐</p>	Amlinelliad o'r dystiolaeth

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

5.1 Côt Ymddygiad i Aelodau

Dyma'r Côt Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 12.05.2016

Rhan 1 – Dehongli

1. (1) Yn y cod hwn

mae “aelod” (“member”) yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr “aelod cyfetholedig” (“co-opted member”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond -

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-Bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd is-Bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-Bwyllgor hwnnw;

ystyr “eich awdurdod” (“your authority”) yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr “awdurdod perthnasol” (“relevant authority”) yw -

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “cofrestr o fuddiannau'r aelodau” (“register of members' interests”) yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr “cyfarfod” (“meeting”) yw unrhyw gyfarfod -

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, Is-Bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-Is-Bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 ,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau lle mae aelod o weithredaeth neu fwrdd neu swyddog yn gweithredu ar ei ben ei hun yn cyflawni swyddogaeth awdurdod

ystyr "chi" ("you") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chynghor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cynghor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cynghor sir neu'r cynghor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cynghor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2 - Darpariaethau Cyffredinol

2. (1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn -

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu -

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr

awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo gôd sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r côd ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rywmedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rywmedigaethau.

4. Rhaid i chi -

(a) gyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) beidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson;

(ch) beidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran; a

(d) mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar y côd ymddygiad hwn yn ystod pob tymor llawn yn y swydd ac, yn achos yr aelodau hynny sydd wedi cael eu hethol i'r Cyngor Sir am y tro cyntaf a'r rheiny sydd wedi cael eu hailethol ond nad ydynt wedi treulio cyfnod di-dor yn y swydd, rhaid iddynt fynychu'r hyfforddiant yn ystod y chwe mis yn dilyn eu hethol.

5. Rhaid i chi -

(a) beidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) beidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6. (1) Rhaid i chi -

(a) beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) roi gwybod i swyddog monitro eich awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r côd ymddygiad hwn;

(ch) beidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wamal yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi -

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) beidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio -

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi -

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan -

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog A151 yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-ffeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi -

(a) barchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

Rhan 3 - Buddiannau

Buddiannau Personol

10. (1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r côd ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef -

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt -

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrn yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a gawsoch wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu waith a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrn yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw -

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod

ac yn berthnasol i (aa) i (dd), yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Sylwer: mae isbaragraff (b) wedi cael ei adael allan] -

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio -

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgwymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiant mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

ac yn berthnasol i (i) i (v), a hynny i raddau mwy -

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11. (1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud -

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf -

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rywmedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r côd hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r côd hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12. (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn amodol ar (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw -

(a) yn gysylltiedig -

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na

deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg amser llawn, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Sgriwtini

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) -

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14. (1) Yn amodol ar is-baragraffau (2), (2A) (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ganiatâd arbennig gan bwyllgor safonau eich awdurdod -

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal -

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) lle mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym busnes yr awdurdod, gallwch gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod mewn perthynas â'r busnes hwnnw ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fynychu'r cyfarfod i bwrpas gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth am y busnes p'un a yw'n statudol ai peidio.

(2B) wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig dan baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio gydag unrhyw weithdrefn y gall eich awdurdod ei mabwysiadu ar gyfer cyflwyno sylwadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod -

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu sgriwtini, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod â chaniatâd arbennig ar yr amod -

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys -

(aa) manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y caniatâd arbennig a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ganiatâd arbennig, rhaid i chi ddarparu manylion am y caniatâd arbennigmewn unrhyw sylwadau a wnewch yn ysgrifenedig neu ar lafar ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y sylwadau.

Rhan 4 - Cofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau

Cofrestru Buddiannau Personol

15. (1) yn amodol ar is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl -

(a) i gôd ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y côd enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Ni fydd is-baragraff (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16. (1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r diddordeb hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r diddordeb o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr diddordebau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("sensitive information") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Dylai hysbysiad ysgrifenedig o'r fath gael eu darparu [yma](#).